

ПАПИТИКИН

Немачка 5.00 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Шведска 25.00 SEK, Аустрија 40.00 ATS, Словенија 250 SLT, Македонија 70 ДЕН.

ЗАБАВНИК

7. VI 1996 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LVIII • ЦЕНА 8 ДИНАРА • БРОЈ 2313

За све од 7 до 107

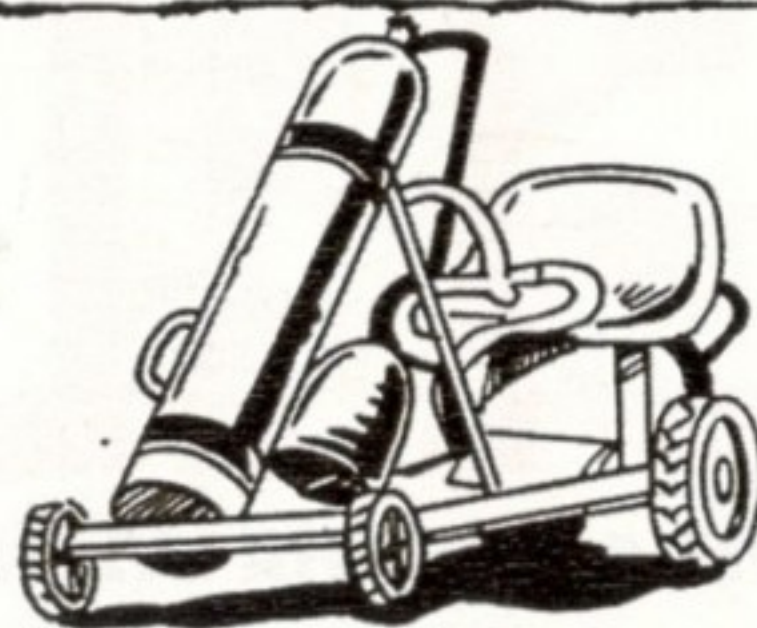
ЕТРУРЦИ
НАРОД КОЈИ НИКО
НИЈЕ
РАЗУМЕО

Фирма

Веровати или не!

ЏЕОРИ КАРЛО

БУБЊАР КОЈИ ИМА НАЈБЕЋИ ПИТАМ СЕКЦИЈУ НА СВЕТУ, СВІРАО ЈЕ 1993. НА 88 БУБЊЕВА!

ЛЕДЕНИ ЈАХАЧ

ВОЗИЛО КОЈЕ ЈЕ НАПРАВИО БО НОРДЕЛ, ИСТРАЖИВАЧ СА ТЕХНОЛОШКОГ УНИВЕРЗИТЕТА ИЗ ЛУЛЕА У ШВЕДСКОЈ, ЗА ПОГОН КОРИСТИ ЛЕД И РАЗВИЈА БРЗИНУ ОД 64 km/h.

Мери Миглион

ИЗ ГРИНБУДА (ИЛИНОЈС, САД), СЛИКАР, ВЛАСНИК ГАЛЕРИЈЕ И НАСТАВНИК КРТАЊА, ПОТПУНИ ЈЕ ДАЛТОНИСТА.

КИША ПЕНИЈА

СРУЧИЛА СЕ ИЗНЕНАДА 1968. ГОДИНЕ НА ГРАД РЕМСГЕЈТ У КЕНТУ, ЕНГЛЕСКА.

СТАРИ СУМЕРИ

ЛЕЧИЛИ СУ ГЛАВОБОЛУ ТАКО ШТО СУ ПАРЧИЊЕ ХРАНЕ СТАВЉАЛИ НА ЧЕЛО ОБОЛЕЛОГ, АЛИ И НА ЧЕЛО ЊЕМУ СЛИЧНЕ ЛУТКЕ.

308 МАЈМУНА ДРЕКАВКА ЧУЈЕ СЕ НА ДАЉИНИ ОД 5 КИЛОМЕТРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● пандино новорођенче није веће од миша.

●●● на Тибету лепо васпитање налаже да домаћин својим гостима у знак добродошлице исплази језик.

●●● не постоје два говечета са истим отиском њушке баш као ни два човека са истим отисцима прстију.

●●● Тихи океан двадесет пет одсто је већи од укупног Земљиног копна.

●●● мужјак птице сеничарке, када се удвара својој изабраници, гради нарочито гнездо украшено разнобојним перјем, цвећем, шкољкама, дугмићима, кликерима и другим стварчицама не би ли је у њега намамио.

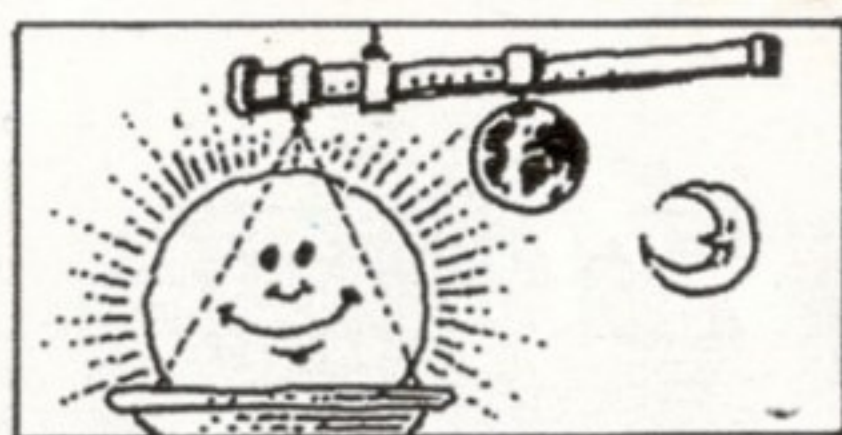
●●● Алберт Ајнштајн није положио пријемни испит на Политехничкој школи у Цириху.

●●● из авиона је могуће видети дугу као пун круг.

●●● британском владару, био он краљ или краљица, забрањен је улаз у Доњи дом Парламента.

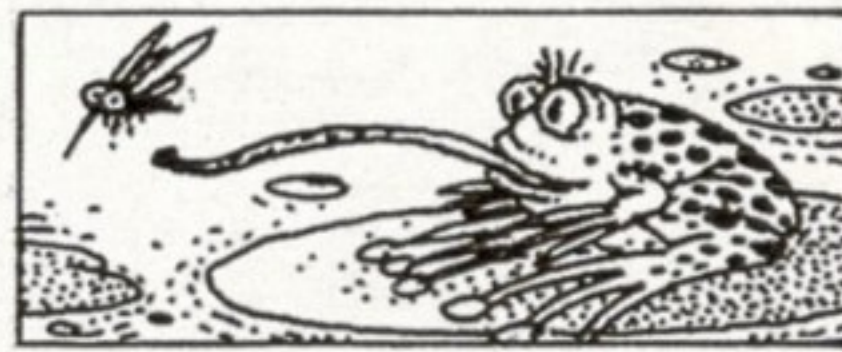

●●● године 1857. пацоловац британске краљице Викторије имао је већу плату од званичног дворског, иначе и данас чувеног, песника лорда Алфреда Тенисона.

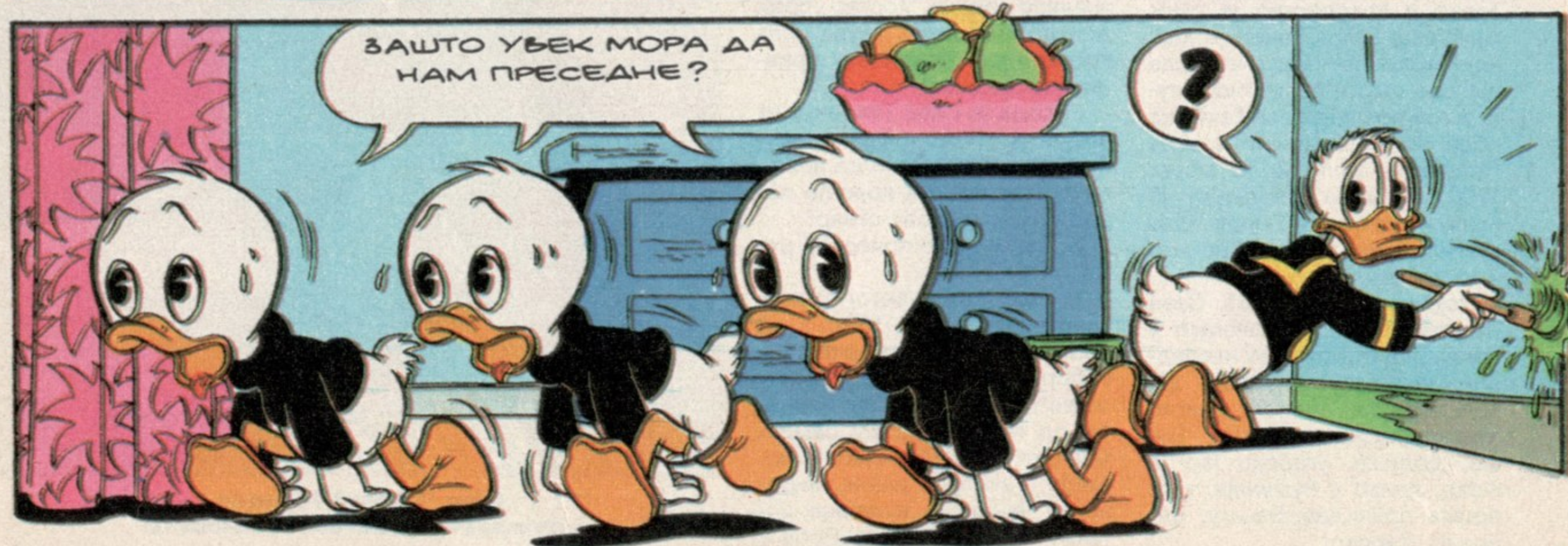
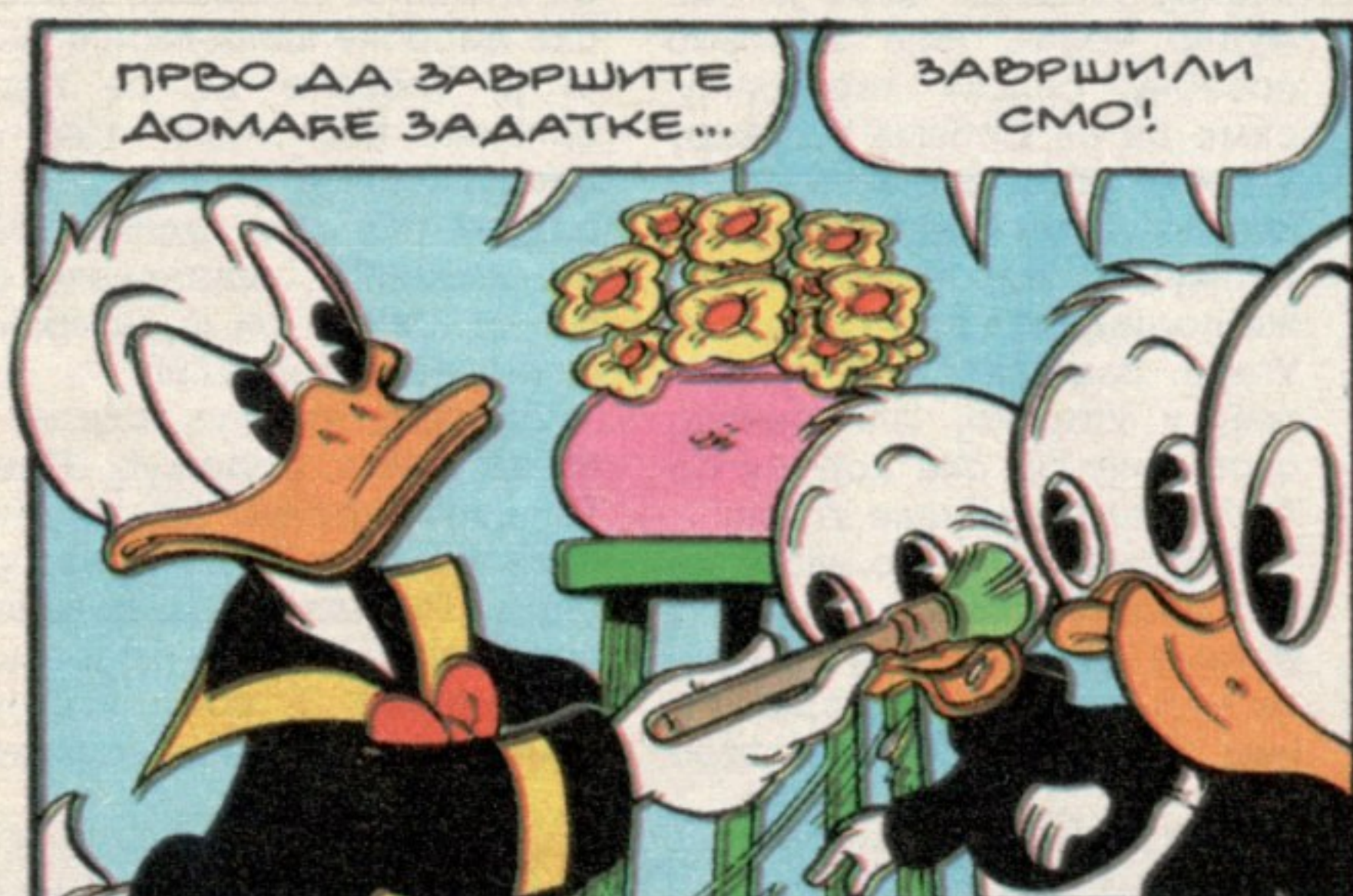
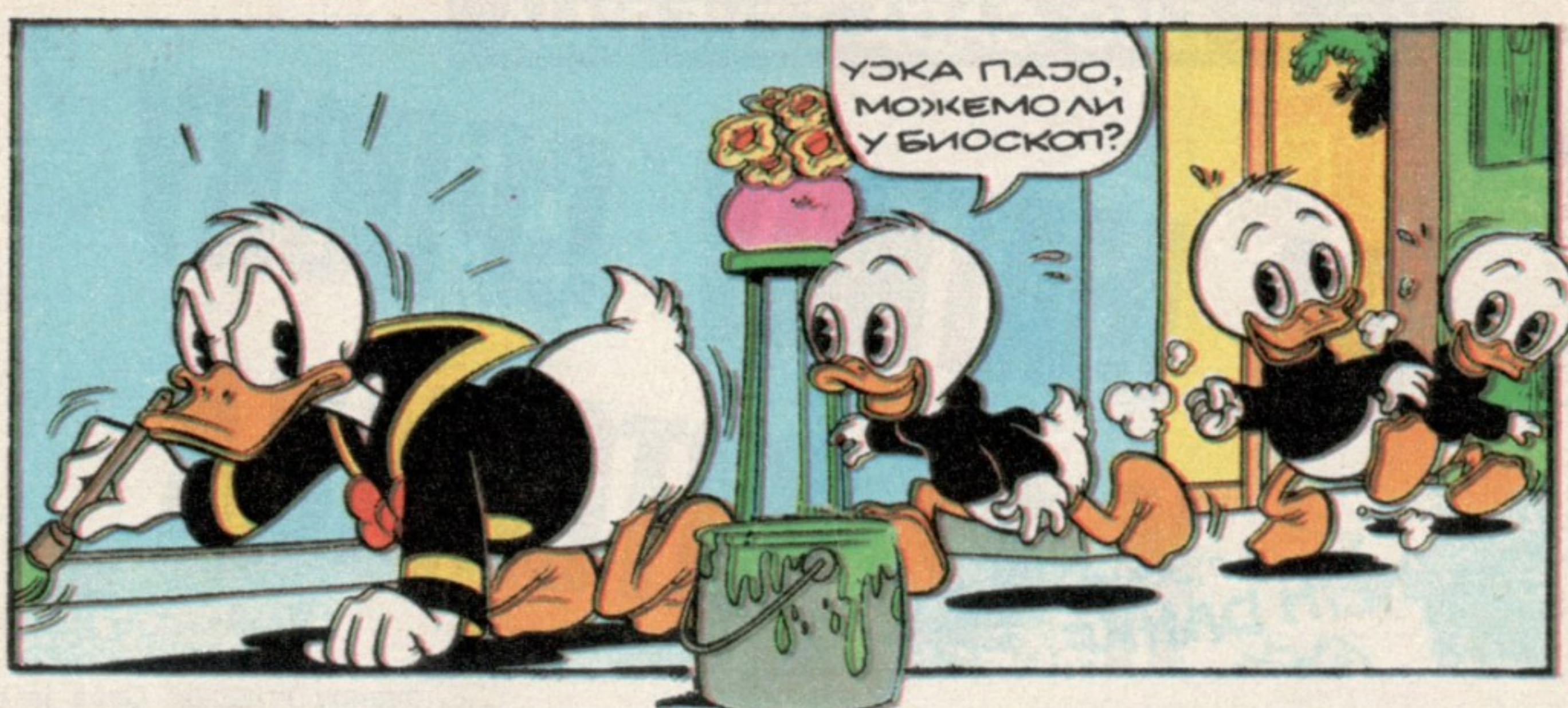
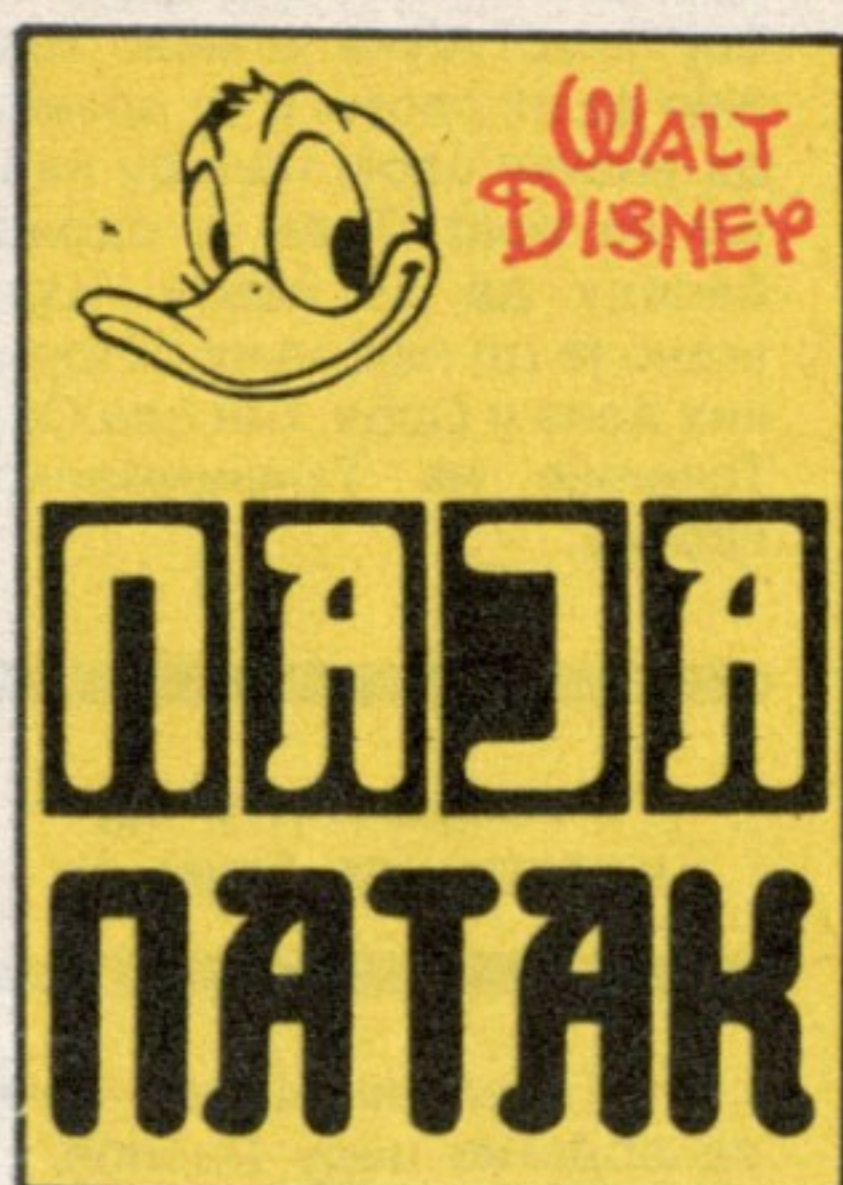
●●● Сунце је теже од Земље 330 хиљада пута.

●●● корен жабиног језика, да би лакше хватала инсекте, налази се на предњој страни уста.

●●● оловни војник, у ствари начињен од легуре олова и калаја, топи се на температури од 179 °C. Али, олово се топи на 326 °C, а калај на 230 °C.

Илустровао Љубомир Милојевић Љубац

КО ЈЕ БИО САВА ТЕКЕЛИЈА

ЗА МАТИЦУ СРПСКУ И 12 ПИТОМАЦА

Иса ове и са оне стране" односи се на Србе у Војводини и Србе у Србији.

У Београду постоји улица која носи име Саве Текелије. Налази се на Црвеном крсту.

Додуше, Сава се није презивао Текелија, то чак није био његов надимак. Рођен је као Поповић, али је презимену званично додао још једно – Текелија. Има разлога.

Савин предак, родоначелник породице Поповић, по чину обрштер и оберкапетан Поморишке војне крајине, истакао се у опсади и освајању Будима 1686, а затим и у боју код Сенте 1697. године.

Савин отац, пак, био је поручник у Војној крајини, млађи стриц Лазар служио је као пуковник у руској војсци, а старији стриц Петар постао је један од најславнијих генерала руске царице Катарине III.

Доктор јурис од Сербља

Тако Поповићи постадоше велика помоћ Бечком двору. Али, без племићке титуле није се могло у дворски врх. Краљ Јозеф II искористио је смрт феудалца Имре Текелије који није имао потомака и после његове смрти племићку титулу и грб познате лозе Текелија подарио заслужном Јовану Поповићу. Било је то марта 1706. Наравно, уз титулу је ишло и презиме – Текелија, па су Поповићи уз своје носили и то презиме.

Рођен у Араду 1761, Сава Поповић Текелија, племић у колевци и богаташ по наследствоу, имао је све услове да, кад порасте, доспе у елитно аустроугарско друштво. Више, додуше, угарско јер је Арад, данас у Румунији, у то време припадао Банату, односно Угарској.

Сава Текелија, коме је право презиме Поповић, никада није живео у Србији, али је сваког јутра устајао с мишљу како да помогне Србима „и са ове и са оне стране“

Арад и околину насељавали су Срби, али без неких значајнијих права. Уместо да се башкари на богатству, Сава Текелија зарекао се да ће до смрти служити српском народу „и са ове и са оне стране“.

У двадесет четвртој години Текелија је завршио правне науке у Пешти да би после само годину дана докторирао поставши тако „први Доктор јурис не само от Сербља него и от Мађара који нису били професори у школи“! То је значило да је постао први доктор правних наука без претходног бављења правним пословима!

Е, сада је Сава Текелија, уз племићку, имао и научну титулу. Срби нису могли да пожеље бољег човека који ће поради „за њихову ствар“.

И, Текелија је почео да ради.

У двадесет деветој години учествовао је 1790. на српском народно-црквеном сабору у Темишвару. Угари су се већ тада комешали тражећи од Аустрије већу самосталност. Следећи њихову потребу, Текелија, иначе, виценотар Чанадске жупаније, истакао је исту потребу Срба у

оквиру Угарске. Сава је био mudar човек, није захтевао посебну српску територију, само да се Србима у оквиру Угарске обезбеде иста права као домаћем становништву. – тачније, да угарски закони важе подједнако и за Србе и за Угаре. Захтевао је и аутономију у Угарској, али далеко скромнију од оне коју су од Аустријанаца искали Угари.

Текелија је мудро наступио на Сабору, имао је и подршку већине делегата, али се јавила мањина са револуционарним захтевима. Само оштро

према Угарима, ако треба и у бој ћемо! Муке је имао Текелија да их сломи и не дозволи да навуку свом народу невољу на врат. Тада је одржао беседу да се памти. Кажу, једно је од најбољих реторичких дела у Срба. Беседа Саве Текелије на Темишварском сабору.

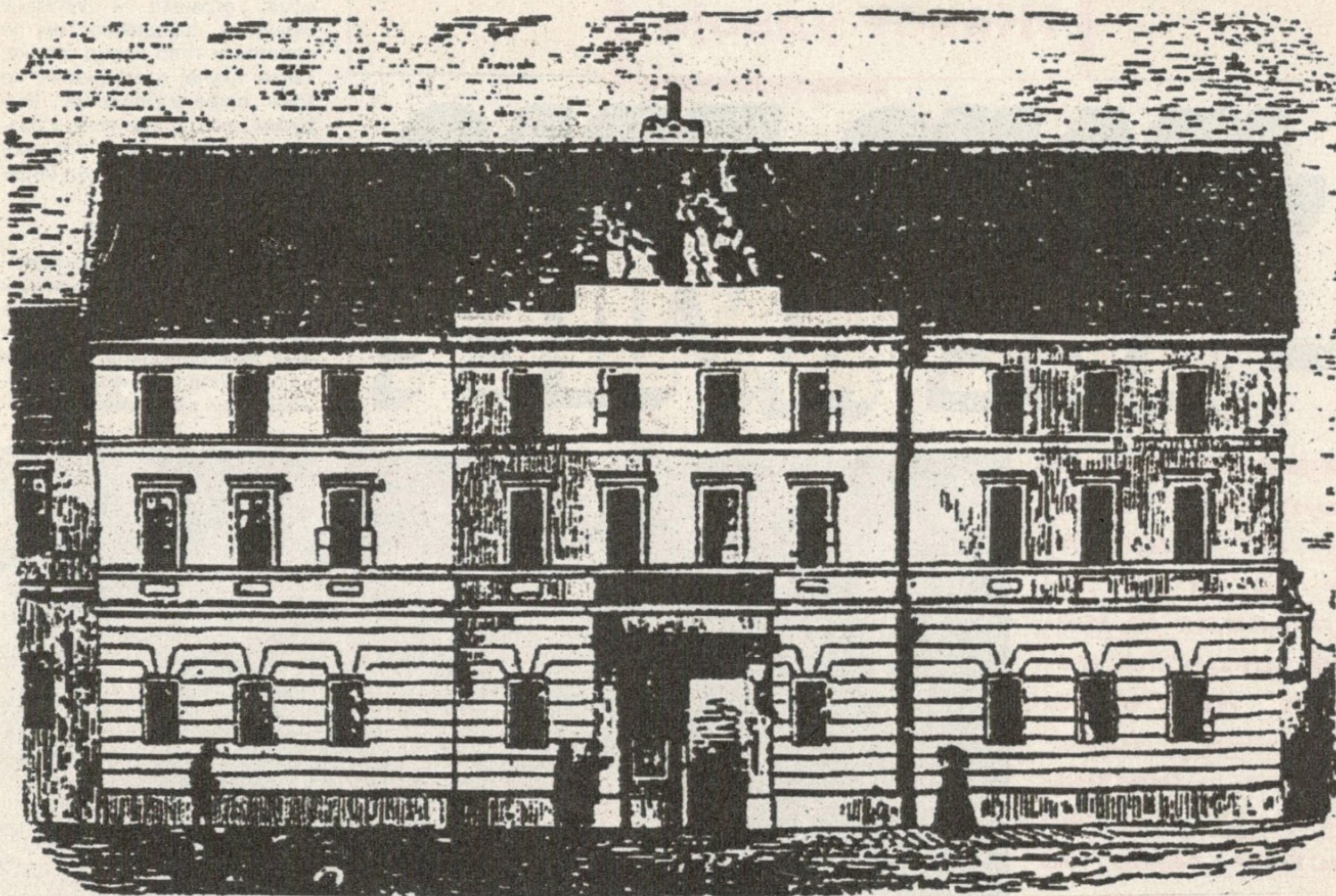
Неплеменито од племените Амалије

На Текелијин захтев Сабор се обратио цару Леополду II да дозволи отварање „Илирске дворске канцеларије“ која је требало да се бави српским пословима. Цар је дао дозволу и Канцеларија је радила око две године. Угари, зловници, притискали су Бечки двор и он је затворио канцеларију јуна 1792.

Даровит, вредан, поштен и изнад свега родољуб, Сава Текелија кренуо је другим правцем како би помогао Србима. Прихватио је положај секретара Угарске дворске канцеларије. С влашћу у рукама види се даље и може

Сава Поповић Текелија, литографија Анастаса Јовановића.

Зграда Текелијанума,
дворез из 1872.

више! Лукави Угари, прозрели су га, те Сава није више хтео да траћи време на том положају. Уосталом, постао је познато име, био је пребогат, а и једно и друго могло је боље да се искористи за помоћ српском народу. Тајан, у Србији је Карађорђе подигао устанак!

Јуна 1804. пише Текелија француском цару Наполеону молећи га да помогне српски устанак како би се кроз устанак створила на Балкану држава Француза и југословенских народа – Илирија.

Није добио одговор. Моли за помоћ аустријског цара, па руског цара... Средином 1816. запутио се у Русију код стрицева који су имали утицаја на тамошњем двору.

Иако је већ био зашао у педесет четврту, наумио је да се ожени. Што због порода јер није имао наследника, што због јачања веза са угарским племством како би се и ту „провукао“ да помогне Србима. Оженио се Амалијом Безег, племенитом, али уместо да добије наследника и ороди се са неколико моћних

угарских племића од племените Амалије добио је полну болест и развео се после само месец дана брачног живота!

Све за Текелијанум

Текелији је било јасно да га је живот жестоко притиснуо и да богатство не значи увек и срећу. А ако је већ није донело њему, помоћи ће српском народу.

Уочио је да Срби и са ове и са оне стране Дунава и Саве морају брже да се просвећују, нарочито Срби у Србији. Србима је било место у Европи, а у Европу се није могло неписмен и у опанцима. Зато је Сава 1810. основао фондацију за школовање српске деце у новосадској и карловачкој гимназији. Основао је и фондацију при војној академији у Бечу за стипендирање младих Срба који су студирали инжењеријске науке. Круна је било његово оснивање задужбине у Пешти. Задужбина илити Заведенија названо је – Текелијанум. Било је то 1838. Текелија је за Заведеније купио зграду у улици Зелдфа. Постојала је до 1906. када је на том месту подигнута нова грађевина.

Текелијанум је радио до 1950. у Пешти. Тада је мађарска комунистичка власт угасила Текелијино дело.

Међутим, Матица српска је још пред избијање Другог светског рата пренела из Будимпеште огромну библиотеку Текелијанума, а зграду уступила Мађарима уз одштету.

Текелија је оснивање задужбине Текелијанума најавио 21. августа 1838. на седници Матице српске чији је председник постао нешто раније. У згради Текелијанума налазило се седиште Матице српске и собе за 12 питомаца који су, поред смештаја, добијали на име издржавања и по 100 форинти годишње.

Није се остварила Текелијина жеља да у Текелијануму постави штампарију. Није дала угарска власт.

Сава Поповић Текелија, и Србин и угарски племић истовремено, велики добротвор Срба и доживотни председник Матице српске, личност високог образовања и човек весела, умро је у родном Араду 1842. Имао је осамдесет једну годину. У Араду је и сахрањен. Тестаментом је за јединог наследника своје имовине одредио Текелијанум а Матицу српску за старатеља Текелијанума.

Миленко Тодоровић

Недавно одлуком мађарске владе део Текелијанума – тачније половина зграде, улаз број 17 у Вереш Палне улици, крило у коме је својевремено био интернет – враћен је Српској православној цркви.

Задужбина Саве Текелије која је, у очекивању ове одлуке, основана 1992. године именувала је пре нешто више од месеца дана Патронат Текелијанума. Поштујући вољу великог добротвора српског народа Саве Текелије, Задужбина ће бити коришћена као дом српских студената и школа додатног образовања из српског и мађарског језика. Српска православна црква наставиће преговоре са мађарском владом како би зграда једнога дана у целини била враћена.

Живот удвоје

ЈЕДНО ТЕЛО — ДВЕ ДУШЕ!

вратове и главе, одвојена срца, стомаке и кичмену мождину, заједнички им је крвоток и тело испод струка. Такав случај у медицини се зове „спојени близанци“. Међутим, оне су две веома различите особе, свака има своје мишљење, свој укус, своје снове.

Никада сами

Шест година су близнакиње Хенсел живеће мирним животом у једном градићу на америчком Средњем западу чије име породица не жели да открије и у коме их сви познају. Иду у куповину са сво-

Њихова мајка ни по чему није могла да закључи да је њена трудноћа нешто необично. Спојене доживотно, близнакиње Хенсел остају тајна за медицину

Време је за игру у школи учитељице Кони Сталке. Ебигејл и Британи Хенсел седе за столом за игру док их посетилац пита:

— Колико је 10 + 10?

Британи почиње да броји својим прстима. Ебигејл послушно спушта своју руку на сто, а онда настављају заједно, уз тачност коју дете њиховог узраста може да савлада.

— Деветнаест — закључују оне.

Видно старији гост затим каже:

— Погодите колико ми је година.

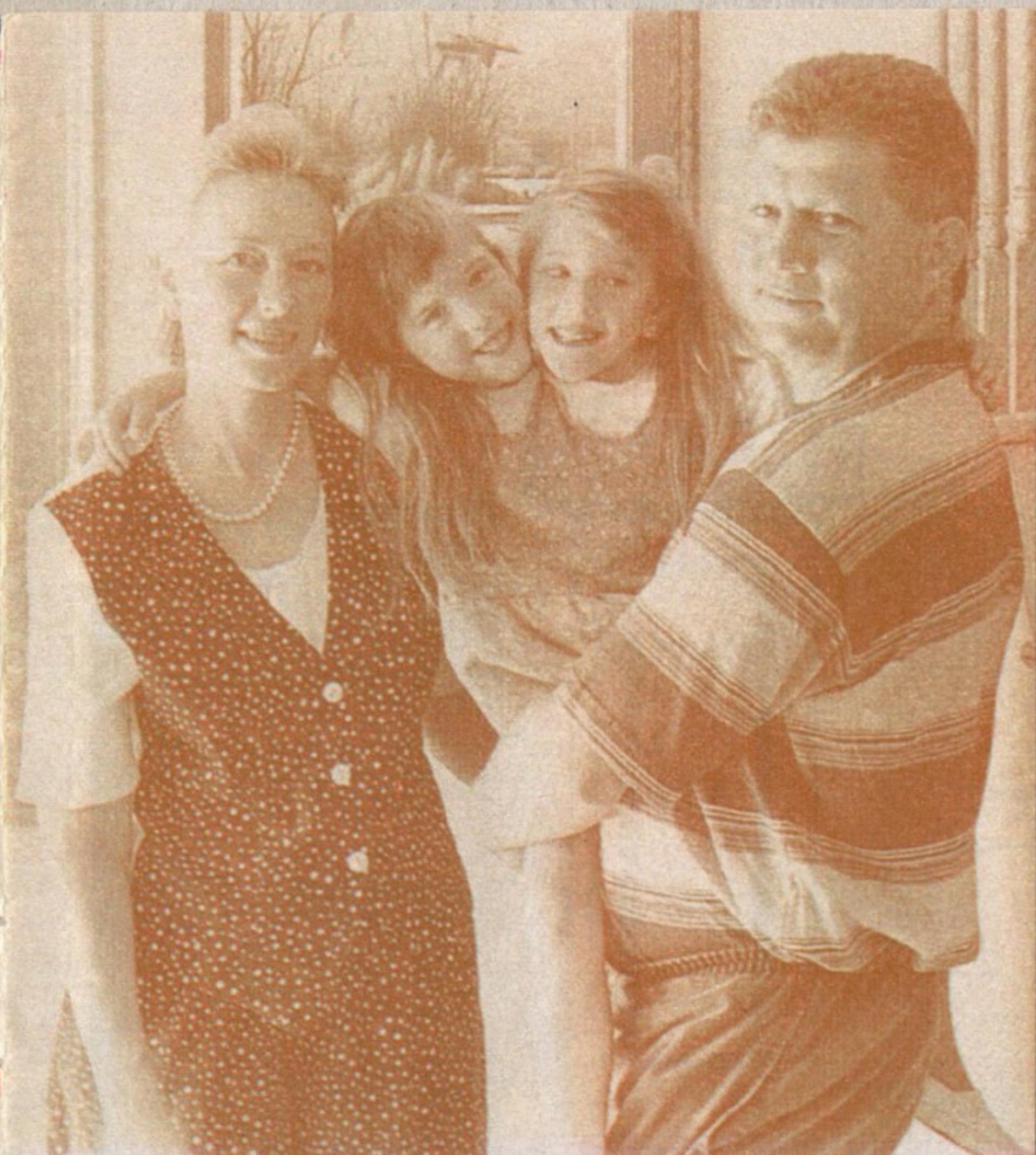
Британи не може да одоли прилици да се нашали.

— Деветсто хиљада — одговара уз осмех. Сестре почињу да се смеју, дижу руке и победнички ударају длановима.

Близнакиње Хенсел воле да се шале. Њихов несташлук и смисао за шалу најбоље су оруђе за превазилажење мука које морају да деле у свом свакодневном животу. Оно што оне заједно деле много је дубље него што већина нас може да замисли. Две руке чијим длановима плескају у знак победе припадају једном телу. Еби влада десном страном, Брити левом. Иако имају одвојене

Ебигејл управља десном руком, Британи левом и пертле су везане

Породица Хенсел

јим родитељима и млађим братом и сестром, похађају школу и учествују у разним играма. Све донедавно, када су њихови родитељи отворили своја врата и срца једном репортеру часописа „Лајф“ близанкиње су биле заштићене од пажње јавности. После дирљиве приче, која се појавила на насловној страни „Лајфа“ оне су постале познате личности.

Али, ове девојчице су нешто више од занимљивог случаја. Њихова насмејана лица и очигледно добро здравље као да оспоравају мишљења која данас владају у медицини да се хируршким путем раздвајају сви сложенији случајеви спојених близанаца. То често значи жртвовање једног детета да би друго могло „нормално“ да живи. Њихова прича, међутим, о животу без самоће може све нас да научи о стварном значењу личности и о безграничној снази људске сарадње.

Спојени близанци ретко се рађају у светским породилиштима – отприлике на сваких 50.000 порођаја. Готово половина таквих близанаца су мртворођенчад, а необично је што су то у 70 одсто случајева девојчице. Спојени близанци увек су идентични. Они настају из једног јајашца које се, из неког непознатог разлога, у току прве три недеље трудноће није потпуно поделило у два одвојена близанца.

Популарни назив сијамски близанци настао је после рођења близанаца Енга и Чанга у Сијаму (данашњи Тајланд), који су показивани широм САД од 1829. до 1840. године. Енг и Чанг који су живели 63 године – што је данас рекорд за спојене близанце – били су састављени само појасом хрскавице на грудима. Данашњи хирурзи раздвојили би их веома једноставно. Дицефални близанци, који као сестре Хенсел, имају две главе али једно тело, најређи су случајеви.

Пети и Мајк Хенсел нису знали шта их чека када је Петина прва трудноћа пре шест година дошла до краја. Храбра и лепа медицинска сестра Пети, која данас има 37 година, ни по чему није могла да закључи да је њена трудноћа нешто необично. На то нису указивали чак ни снимци ултразвуком.

Нећу да се раздвајам

Због положаја плода лекари су одлучили да се Пети Хенсел породи царским резом.

– Тридесетак секунди сви смо били неми – каже доктор Вестердал, породични лекар који је помагао при порођају.

Пети, још под дејством анестезије, чула је додуше реч сијамски, али није могла сасвим да схвати шта се дешава.

Девојчице су одмах преба-

чене у дечју болницу у оближњем граду.

– Мислили смо да неће преживети – присећа се Пети која је остала да лежи у болници у којој ради и да се лечи од опасно високог крвног притиска.

Задатак да обавести породицу и пријатеље пао је на Мајку.

Када смо се уверили да су близанкиње здраве и када је породица почела да обавља уобичајене послове око њих као што су купање, храњење и мажење, „знали смо да ће све бити у реду“ – присећа се Пети.

Тако је и било. Осим једне операције у четвртм месецу, када је уклоњена трећа рука

Британи то не може да осети, осим на једном уском делу на леђима где обе могу да осете надражај. Девојчице имају различит осећај глади и различите нагоне за мокрењем и сном.

Чињеница да су проходе са 15 месеци личи на чудо и плод је одлучности, охрабривања и заједничког рада.

– Толико смо их хвалили. Нико никада није објашњавао девојчицама која треба да покрене коју ногу. Знале су шта треба да раде. Ми смо само морали да их пазимо да не падну јер је тежина горњег дела тела била већа. Догађало се да се близанкиње не сложе око тога куда би да крену и тада би почеле да иду

Обе мрзе пасту за зубе!

која је извиривала између глава девојчица, ниједна друга операција није била потребна. Додуше, три пута лежале су кратко време у болници. Два пута због упале плућа коју је имала Британи, а једном због инфекције бубрега.

Иако су им многи органи заједнички, укључујући и јетру, бешику и репродуктивни тракт, њихови нервни системи се разликују. Ако заголицате Еби на њеној страни,

у круг. Но, већ су научиле да пливају и да возе бицикл – каже Ненси Олтрог, њихова учитељица.

Нико не може тачно да објасни ни то како успевају да ускладе тако сложене покрете. Могуће је да су девојчице тај осећај несвесно развиле.

Пети и Мајк брину шта ће бити када девојчице уђу у период одрастања. За сада се слажу.

– Ја нећу да се раздвајам – каже Брити.

А. С.

ЛОГИЧКИ ЗАДАЦИ

Уредио Александар Кутрички

АХИЛ И КОРЊАЧА

1 Приче о трци бржег и споријег тркача настале су још у античко време. Грчки филозоф Зенон замислио је трку између старогрчког јунака Ахила и корњаче. Претпоставио је да је Ахил бржи од корњаче 12 пута, па је корњачи дао 12 километара предности. Зенон је закључио да Ахил никада неће сустићи корњачу јер ће за време за које он претрчи 12 километара корњача прећи један километар. Док Ахил претрчава и тај километар, корњача ће прећи још $1/12$ километра и тако даље унедоглед.

Ову анегдоту многи препричавају не уочавајући да ће Ахил претећи корњачу и да ће се то догодити на месту које је одређено неодређеним разломком чија се вредност не може изразити децималним бројем.

Сличан је пример са путником који из Багдада путује у Јерихон тако да првог дана пређе пола пута, идућег дана пола преосталог пута, трећег дана пола преосталог пута и тако даље, преваљујући сваког новог дана половину раздаљине коју је прешао претходног дана. Резултат је да путник долази врло близу Јерихона, али никад у њега не стигне.

Разлика између ова два задатка састоји се у томе што Ахил успева да прстигне корњачу, само је немогуће утврдити тачно место на ком ће то учинити.

Мали Никола приметио је да се прича са Ахилом и корњачом свакодневно понавља на часовнику где велика казаљка представља Ахила, а мала корњачу. Узео је хартију и оловку, сместио се удобно испред часовника и одлучио да пажљивим посматрањем реши проблем о времену.

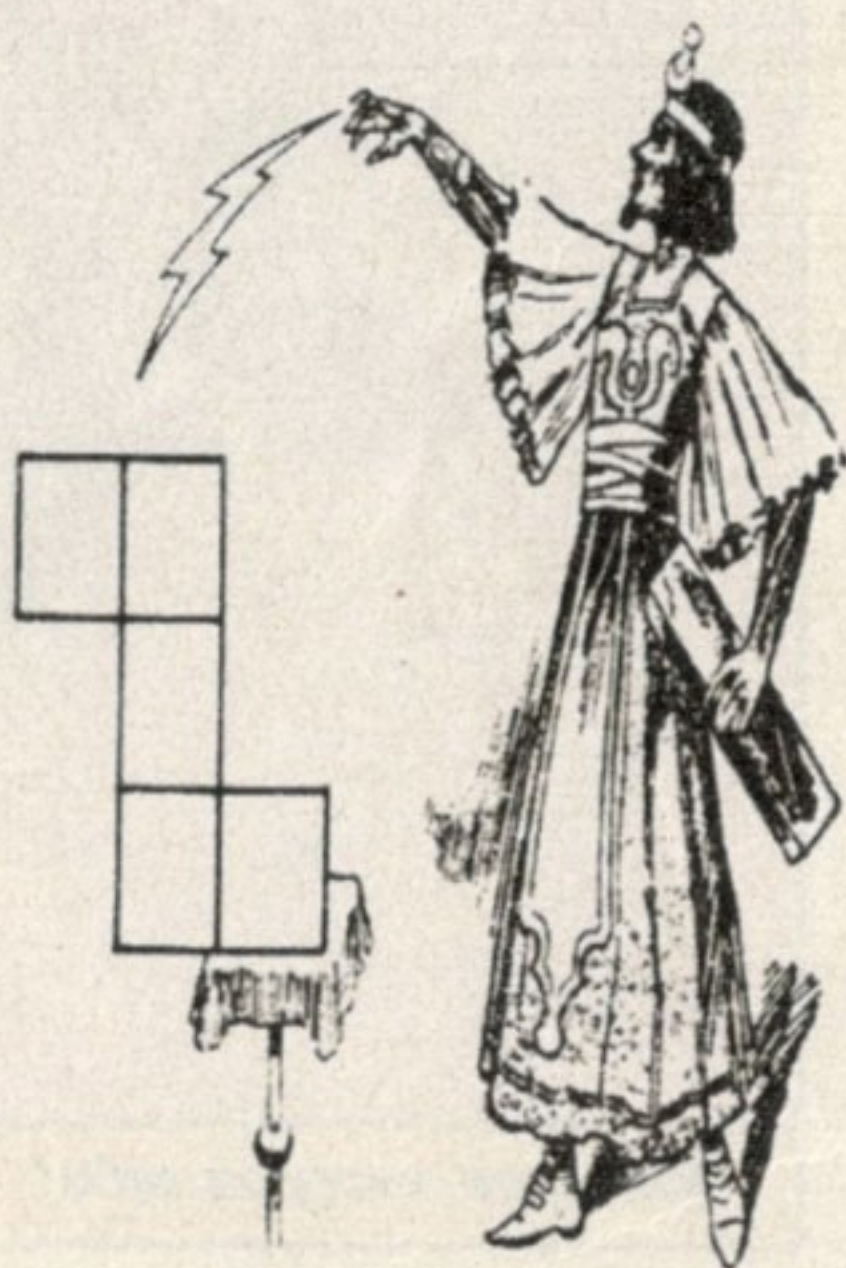
Тачно у 12 сати две казаљке се поклапају. Проблем је тачно одредити време када ће се казаљке опет поклопити.

ЗЕМЉА И ЊЕН ОПАСАЧ

2 Претпоставимо да је Земља идеална лопта и замислимо да је по екватору опасана неким опасачем.

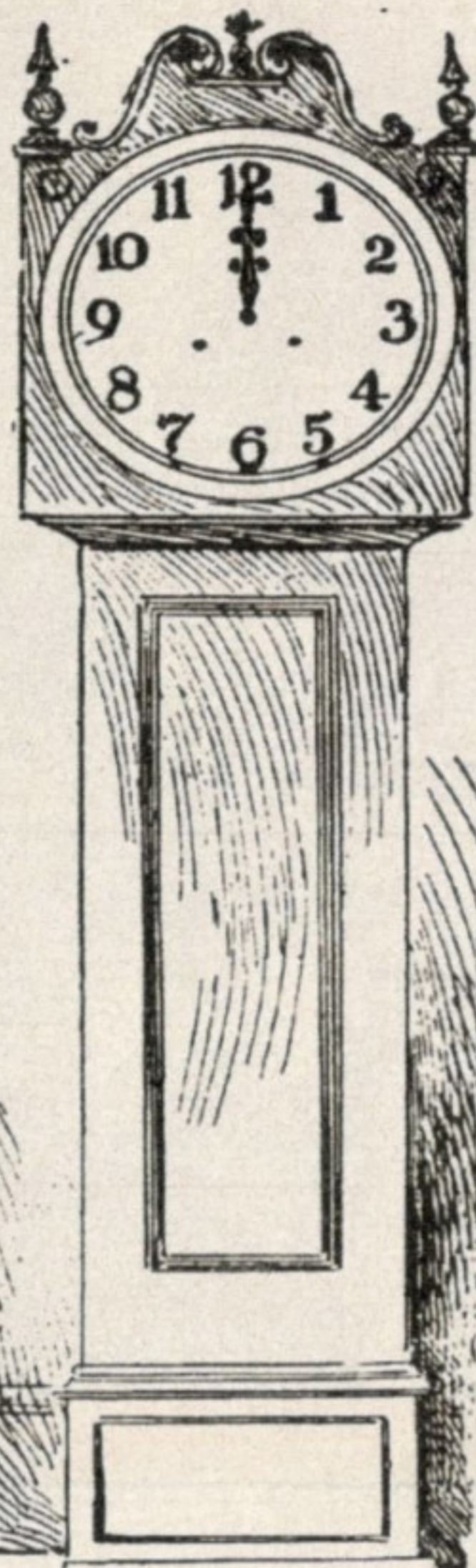
Ако се овај опасач продужи за 1 метар, тада се он (претпоставимо) равномерно може удаљити од Земљине лопте стварајући некакав зазор. Да ли се испод опасача може провући миш?

МАЂИОНИЧАРСКИ ТРИК

3 Чувени египатски илузиониста Јуд Хереб приказује вам мистерију „Лако Z“. Пре него што трепнете он ће једним покретом руке окренути у ваздуху слику у облику слова „Z“ и претворити је у квадрат.

Можете ли одредити куда је фигура сечена и која три њена дела чине квадрат?

Мали
Никола
приметио је
да се прича
са грчким
јунаком и
корњачом
сваког дана
понавља на
часовнику

СТУДЕНТ И МЕТРО

4 Један студент сваког дана после учења одлази метроом на рекреацију у један од два спортска центра - А и Б - који се налазе у различитим деловима града. Полазећи он силази у једну исту метро станицу близу свог стана, кроз коју пролазе линије за спортске центре А и Б. Време његовог уласка у станицу мења се од случаја до случаја и не подлеже никаквом реду. Студенту је свеједно у који ће спортски центар ићи и он улази у онај воз који први стигне у станицу. Возови за правце А и Б иду на сваких 10 минута. Међутим, студент у просеку иде десет пута више у спортски центар А него у Б. Како је то могуће?

5

КОФЕРИ

Једном годишње највећа холивудска фабрика кофера организује такмичење. Прва награда је пут на Флориду са свим плаћеним трошковима. Све што треба да урадите да бисте победили јесте да поделите необични кофер на цртежу на четири дела. Сви делови морају бити истог облика и величине.

Решења се налазе на страницама „Мале поште“

ЗБОГ СЕЈМУРА И У ЗАТВОР

Тери Сикок су, с лисицама на рукама, спровели у затвор. У самици је провела два дана и две ноћи без могућности да неког позове телефоном, прима пошту, гледа телевизију с осталим затвореницима. На слободу је пуштена уз кауцију. Зашто је доспела у затвор? Зато што је одбила да испоштује одлуку суда и одрекне се свог вољеног мачка. Пошто се, наиме, недавно развела

од мужа, са којим је била у браку седам година, у бракоразводној парници Терин мачак по имену Сејмур додељен је њеном супругу. Не желећи да се растави од свог четвороног љубимца, тридесетдеветогодишња Тери била је спремна да поднесе разна понижења.

— Џеф, мој бивши муж, никада није подносио Сејмура. Кад год би се због нечег разбеснео, мачак би му се увек некако нашао на путу а Џеф је једва чекао прилику да га шутне или грубо избаци кроз прозор куће у Напервилу (Илиноис) где смо заједно живели. С обзиром на посао који обавља, председник је једне велике фармацеутске фирме, доста зарађује. Разумљиво је што је нашао најбоље адвокате који су суд успели да убеди да Сејмур треба да припадне њему. То је урадио из чисте пакости. Међутим, ја не мислим да одустанем. Поднећу све због Сејмура, по цену да поново завршим у самици. ■

МА ШТА КАЖЕШ

ЈЕДНОМ ЕКОЛОГ, ДОВЕКА ЕКОЛОГ

Ако ћемо право, право је чудо да се тога нико раније није досетио: еколошких мртвачких сандука... У сваком случају, закleti еколози однедавно најзад могу да почивају у миру. У извесном броју европских земаља, између осталих и у Великој Британији, усвојени су прописи који дозвољавају употребу биоразградљивих мртвачких сандука израђених од посебне врсте картона.

У овим земљама на гробљима отворени су и засебни делови с парцелама резервисаним искључиво за вечни починак еколошки просвећених покојника, с тим што су Енглези отишли корак даље од осталих. Недалеко од Лондона отворили су прво у целисти биоразградљиво гробље на свету на коме се, уместо надгробних плоча и споменика, изнад места на коме је покојник сахрањен, сади дрво.

Идеја је ова: након двадесетак година ни од биоразградљивих сандука ни од смртних остатака почивших неће остати много више од земаљског праха, али ће зато на њиховом месту нићи — шума... Чиста екологија, што би се рекло.

Биоразградљив мртвачки сандук: у Италији је, рецимо, забрањен...

Да има смисла има, да је еколошки оправдано, јесте, ал' бар за сада, замисао не пролази глатко чак ни у уједињеној Европи. У Италији, рецимо, закон још увек забрањује сахрану у еколошким сандуцима од картона. Ил' чамовина, ил' махагони, ил' ништа... ■

СКУПА ЗАДОВОЉСТВА ПОЗНАТИХ

Хилари Клинтон, прва дама Америке, бар једном недељно авионом одлази у Њујорк. Нису у питању ни политички, а ни хуманитарни разлози, већ масажа лица. Масеру, једином у кога има поверење и чије име држи у тајности, за сваку услугу плаћа 75 долара.

Занемарљива сума у поређењу с оном коју чувена певачица Мадона сваког месеца издваја за депилацију. Чиме су опседнуте Ума Турман и Дебра Вингер, познате глумице? За разлику од Хилари, оне једном недељно одлазе такође у неки — скупочени — њујоршки салон на масажу — темена. Уверене да то поспешује раст косе, сваку масажу плаћају, ни не трепнувши, по

150 долара. А ево шта, зарад лепоте и здравља, раде Џулија Робертс, Кендис Берген, Денис Квејд и Барбра Стрејсенд. Строго водећи рачуна о томе шта једу и верујући да је Кери Лат Вајат ненадмашни „гуру“ здраве хране, из њене лосанђелеске продавнице једном недељно наручују намирнице у вредности од бар 300 долара. ■

НЕПРЕДВИЂЕНА УЛОГА

Место догађаја — њујоршки скуп хотел „Риц Карлтон“. Жена стоји у холу пред лифтом. Треба да се спусти у приземље где је муж нестрпљиво чека да заједно вечерају. У тренутку кад је ушла у кабину дотрчавају тројица мушкараца. Врата лифта затварају се за њима. Један од те тројице, с црним наочарима и пути исте боје, пита жену на који ће спрат. Четрдесетосмогодишња Гизела Клајн, која је из родне Немачке дошла у туристичку посету Америци, по-

чиње да се презнојава. Заплашена причама о разним ужасима који вребају у овом граду, Гизела пада на колена молећи човека с црним наочарима да јој поштеди живот. Спремна је да му плати колико год затражи само да јој не учини ништа нажао. Чак ни када је „лопов“ почео да се смеје на свој препознатљив начин, Гизела није схватила пред ким је то пала ничице.

— Нисам могао да верујем да се жена не шали — причао је касније чувени глумац Еди Марфи. — Чак ни у филму не бих могао да смислим тако смешан приказ.

— Када ми је човек напокон објаснио ко је, а другу двојицу представио као своје телохранитеље, дошло ми је да пропаднем у земљу — испричала је потом Гизела, сва

црвена у лицу. — Еди Марфи је глумац кога заиста обожавам и могла сам само да сањам о томе да ћу га упознати. Али, онако престрављена, мислила сам да се ради о неким разбојницима.

Епилог приче. После седмодневног боравка у „Риц Карлтон“, Гизела и њен супруг дошли су на рецепцију да плате рачун. Трошкове од 3500 долара Еди Марфи већ је подмирио оставивши поруку: „Госпођо, сусрет с вама једна је од најсимпатичнијих и најсмешнијих прилика коју сам икад доживео. Како би било лепо да и све остале жене преда мном падају на колена као што сте то ви урадили. Али, с обзиром да наш сусрет вас није тако разгалио, у знак пажње могао сам само да платим ваш хотелски рачун.“ ■

**Сусрет у „Рицу“
дуго ће памтити:
Еди Марфи**

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

ЖЕНСКИ ПРАЗНИК

О Трновој Петки постоје у народу многе приче. Најпознатије су о томе како је исплела златну пређу, како је излечила Краљевића Марка или како је исушила руку цару многобошцу. Обичај је да се препричавају поподне на њен дан, 8. августа. Тога дана 1238. године погубљена је зато што је проповедала хришћанску веру. Названа је Трнова јер је њено тело пренето у цркву у Трнову, како је наредио бугарски краљ Асен.

Трнова Петка је женски празник. Према веровању, тог дана се не преде, не меси хлеб, не пере рубље и не износи се пепео из куће да не би „утрнула снага“. Девојкама се облаче нове хаљине, а девојке ките венцима своје куће. У западној Србији чобани чувају стоку поред куће зато што се верује да би се изгубила у пашњацима.

ПОДАТАК ЗА РИПЛИЈА

У Риплијевој збирци „Веровали или не“ налази се и овај податак: „На свету постоји један народ који заиста пише као што говори. То су Срби.“

ДОМ ЗА ВИЛЕ

Благослов „Пољубила те вила с Комова“ настао је из народног веровања да на планини Комови живе виле.

Комови су симбол Васојевића, дела Црне Горе између Полица, Ножица, Лијеве Реке и Чакора. Комови се виде са Копаоника, Дурмитора и Ловћена. Народ Васојевића веровао је да у пећинама ове планине живе виле. Имале су свега у изобиљу, а добрим људима помагале су у невољи. У песмама се каже да је вила са Комова позивала јунаке Ловћена и Дурмитора на борбу против Турака.

Страни путописци који су пре стотинак година пролазили Комовима дивили су се њиховој лепоти, месту као створеном да у њему живе виле.

КАМЕН ПРОТИВ ГЛАДИ

После ослобођења од Турака настала је нешташница и глад. Тада је у Шумадији најчешће јело била јалова чорба. Справљала се од искуваног пројиног брашна, мало соли и мало сирћета. Доктор М. Јовановић Батут записао је у својим белешкама о слабој исхрани да су се сиромашни сељаци хранили још и пасуљем и луком. Дешавало се да нема ни тога, па је народ гулио клекову, церову и храстову кору. Самлевена и испечена, служила је тек да се завара глад.

У Црној Гори притезали су на желудац обао камен, такозвани бубуљ, да не осећају глад. Хајдуци су покушавали да то исто постигну жвакањем воска и тамјана.

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

ПОНОС СТАРОГ ЖУПЉАНИНА

Од 16. до овог века Динарци су напуштали свој завичај чешће и више него остали наши народи. Терали су их ратови, беда, суша, гладне године, понос, а најчешће све то заједно.

На планинском кршу тешко је живети. Мало је плодне земље, прираштај је велики, па нема довољно ни за људе а камоли за стоку. Онај ко се не исели у низину због оваквих недаћа, иселиће се због наезде Турака кад на једну беду дође још већа. Сву ту муку човека динарског крша притиска још и понос, непристајање на оскудицу, обавеза да избави породицу из немаштине.

Сву ту муку и сву снагу тог поноса народна прича описала је овако: „Орао неки стари Жупљанин из никшићке Жупе, а снаја му донесе ручак. Гледала је са сузама док је ручао, а на његово питање одговори да плаче зато што је то све хране што су имали. За њу и за децу ништа није остало. На то старац испрегне волове из рала, оба закоље и приреди гозбу својој породици и селу, па се са својима дигне у Србију.“ Причу је забележио Јован Цвијић.

ПОЗДРАВ СА ОДРА

Лета 1887. године Јосифа Панчића обрвала је некаква слабост. Све је подносио на ногама, шалећи се на свој рачун, чак и кад је морао на мању операцију. Првих дана јануара идуће године Панчић је пао у постељу. Његов лекар Лаза К. Лазаревић чинио је све да заустави болест, али она се продужила и на цео фебруар.

Ближио се дан првог свечаног скупа Српске краљевске академије којим је требало да председава Јосиф Панчић, њен први председник. И, тог 22. фебруара 1888. године болесни Панчић отишао је да академицима саопшти своју посланицу. Било је то три дана пред његову смрт.

Председников „поздрав са болесничког одра“ садржао је три поруке које су се тицале будућег рада Академије: да се у свим својим радовима руководи само истином и строго научном објективношћу; да очува чистоту нашег језика; да се за почетак ограничи „на оне науке које се Српства и Јужног словенства, а нарочито земаља Балканског Полуострва, тичу. Ту је наша прошлост закопана, а ту, мислим, да је и наша боља будућност, у коју ја чврсто и непоколебљиво верујем.“ Чланови Академије су повикали „Живео Панчић!“

Његови пријатељи тврде да су се и последње Панчићеве речи тицале Академије.

У потрази за ПОТОНУЛИМ благом

НАДЕ ПРАУНУКА КАПЕТАНА ГРАНТА

Жамор у луци није престајао све док се на хоризонту нису изгубила једра „Капетана Гранта“. Прича је потом настављена у оближњим крчмама. Уз лош виски нарастале су приче о местима где засигурно има злата, а добру прођу имали су и продавци којекаквих мапа с учртаним местима која без по муке обећавају гомиле „жутог метала“.

Била је година 1866, лука Мелбурн на крајњем југу Аустралије.

Велики једрењак „Капетан Грант“, понос енглеске трговачке морнарице, са осамдесет три члана посаде, запловио је према британским острвима. Капетан је у бродски дневник, поред осталог, записао да су утоварене две кутије са златом. Уз то, поименце је наведено 176 копача злата који су свој лични пртљаг предали посади. С обзиром да није било тешко одгонетнути садржај тих пошиљки, све су оне смештене у посебно обезбеђен део једрењака.

И док су копачи злата, њих 176, по лучким свратиштима бучно прослављали одлазак брода и радост коју ће приредити својим најближима у отаџбини, „Капетан Грант“ је кренуо најкраћим али најтежим путем, дуж обала Антарктика.

Прва невоља је настала надомак Окландских острва. Ветар је утихнуо и донео кишу, једра су личила на тек раширено опрано рубље. Онда се навукла густа магла.

Осамнаест месеци касније причу о последњим тренуцима једрењака довршила су десеторица морнара, једини преживели.

**Тамо далеко на југу,
код Окландских острва,
велики једрењак
налетео је на стену.
Двадесет три експедиције
безуспешно су покушавале да се домогну
баснословно вредног товара. На
пут креће нова екипа
с најбољим истраживачима...**

„Капетан Грант“ ударио је у стену и врло брзо потонуо. Од 83 члана посаде само су они успели да се докопају копна и у најсуровијим условима, међу снегом и ледом, преживе годину и по дана, кад су их трагачи коначно пронашли.

Тада заправо и почиње да нараста прича о тајанственом терету једрењака „Капетан Грант“.

Тајанствени терет

Први су у потрагу пошли преживели са једрењака. Њих тројица, тек што су се мало опоравили, кренули су натраг, према приобаљу Окландских острва. Својим најближим рекли су у поверењу да морају да се докопају бродског товара.

Кад је утврђено да су се и они прикључили страдалницима са једрењака, кренула је прича о стварном садржају бродског терета. Утврђено је, наиме, да је терет, који је званично уписан као девет тона цинка, прилично сумњив. Јер, ко би и због чега цинк укрцавао ноћу и то уз посебно обезбеђење. И до данас се, без остатка, верује да су у питању биле златне полуге које је гувернер колоније слао у државни трезор у Лондону.

Ни то, међутим, није било све. Врло је вероватна претпоставка да је на „Капетана Гранта“ био укрцан и терет намењен парном броду „Лондон“. Он је, то је званично потврђено, имао задатак да са аустралијских златоносних поља донесе „ледину“. Никада није стигао до обала најмањег континента, те се, без много додатне памети, могло закључити да је његов товар укрцао „Капетан Грант“.

Ако је веровати свим овим слутњама трагача за потонулим благом, а оне су умногоме оправдане, онда некадашњи једрењак у својој утроби крије неслућено богатство. Јер, данас златна унца (31,10 грама) вреди 385 долара, а полуге с оригиналним печатима из прошлог века много више.

Не чуди стога што су бројне експедиције – а до сада их је забележено 23 – покушавале да се домогну олупина једрењака „Капетан Грант“. Ниједна није успела, а многи ловци на благо страдали су у тим својим златоликим намерама.

Ни то не чуди с обзиром, да су климатски услови у дотичном региону крајње неповољни. Не само што је ледено хладно, него на претпостављеном месту потонућа једрењака таласи достижу неколико метара висине и, разбијајући се о околну острвско стење, њихове капљице лете у висину и до 150 метара. Уз то, више нико поуздано, без обзира на бројне нуђене мапе, не зна где је сада олупина „Капетана Гранта“, ако се зна да су око Окландских острва струје изузетно јаке. А једрењак је потонуо пре једанаест десетлећа.

Само најбољи

Америчка агенција Асошијетед прес недавно је обелоданила да се у поход на товар једрењака „Капетан Грант“ припрема нова експедиција. Захваљујући најсавременијој технологији, спремнија него било која до сада. На њеном челу је Мел Фишер, Американац кога сматрају најбољим ловцем на потонуло благо у свету.

Човек је, поред осталог, заслужан за недавно откривање шпанске галије „Нуестра сењора де Аточа“ близу обала Флориде из чије је утробе извађено благо вредно преко 400 милиона долара.

Да је тајна једрењака „Капетан Грант“ нешто више од уобичајених потрага за потонулим благом, у овом случају потврђује и Џон Гратан. Овај британски поморски официр већ је покушавао да одгонетне тајну страдалог једрењака. Године 1975. успео је да нађе остатке брода у једној подводној спилји, на дубини од 25 метара. Тако је, бар, тврдио по повратку.

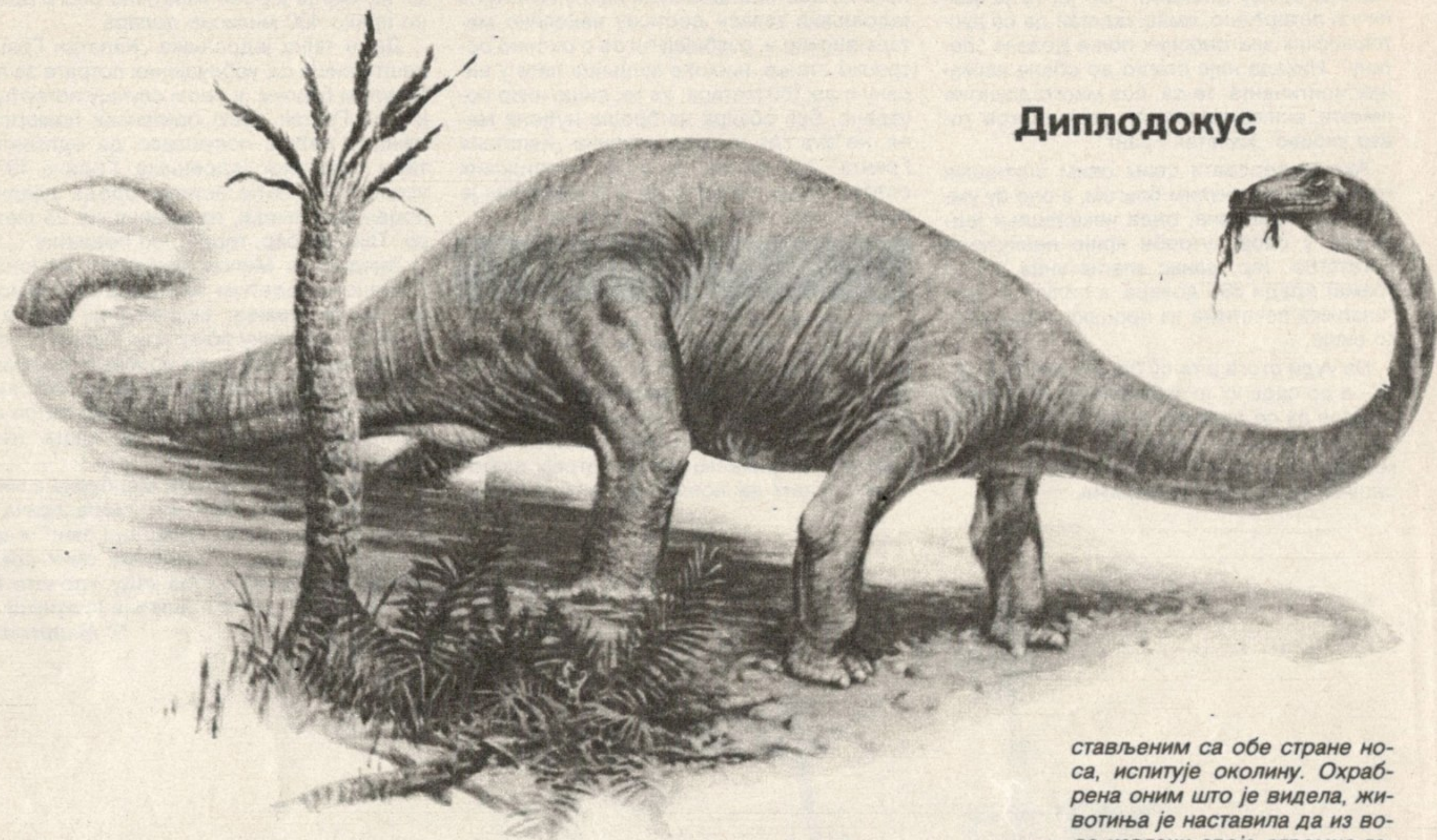
Заједно са Мелом Фишером и Џоном Гратаном, водећим знацима за подморска истраживања, експедиција креће у нову пустиловину почетком године. С обзиром да су успели да прибаве позамашна средства за подухват који је све само не јевтин, сасвим је разумљиво да се од последње потраге очекују више него опипљиви резултати.

У лучким свратиштима Мелбурна и многих лука широм светских мора прича о благу са једрењака „Капетан Грант“ и даље траје. Прауници власника оних првобитних пошилики не губе наду, као што ће је – можда – гајити и њихови прауници.

П. Милатовић

Илустровао Бобан Савић

Диплодокус

СЕДАМ СЕКУНДИ ЉУБАВИ

Неодређена жудња није јој дозволила да заспи током дуге тропске ноћи. А у зору, док је њушила ваздух, уловила је мирис који јој се, и поред тога што њен мали мозак ништа није памтио и разликовао, учинио некако познат. Из сенке циновске папрати изронио је мужјак

Пред сам пролећни сумрак пре 136 милиона година једна мала длакава животиња, дугачка једва десет центиметара, ду-

го је и опрезно, скривена у трсци, посматрала део тропске лагуне која је покривала знатан део онога што ће много касније бити америчка држава Колорадо. Животи-

њица је гледала преко воде као да очекује да се нешто појави из дубине. Али, ништа се није покретало.

Мали посматрач био је пантотер, један од првих сисара на свету и прапрапредак каснијих врста примитивнијих сисара, као што је опосум на пример. Најзад је чупава животиња угледала оно што је погледом тражила.

На тридесетак метара од обале на површини воде појавило се нешто као половина неке кугле, не много већа од самог посматрача. Изгледало је да ничим везана плута по води. У ствари, био је то необичан нос једне животиње с ноздрвама на врху главе.

Дугме је полако почело да се све више помаља из воде. Већ се видело да припада глави која се и даље издизала из лагуне све док се није нашла на осам метара изнад површине. Њихала се на дугачком, покретљивом врату окрећући се на све стране као да својим ситним очима, по-

стављеним са обе стране носа, испитује околину. Охрабрена оним што је видела, животиња је наставила да из воде извлачи своје огромно тело које је почело да се креће лагано и уједначено.

Најлепше године живота

Изгледало је као да животиња плива док је у ствари ходала по дну лагано помичући своје ноге које је вода још скривала од погледа малог посматрача. А онда, кад се приближила обали и нашла се у плићак, видело се да за собом вуче огроман реп. Од главе до врха репа имала је више од 25 метара.

Све до тада животиња из лагуне изгледала је као огромна змија, али кад се сасвим приближила обали, из воде су се помолиле четири ноге, велике и масивне као стубови. Био је то водени гмизавац тежак готово 30 тона чија се глава уздизала до висине од дванаест метара. Сам реп био јој је дугачак седамнаест метара. Тешким, лаганим корацима кретала се према бистрој реци која је истицала из лагуне а затим отицала у мочвару.

УПОРЕДНА ВЕЛИЧИНА:
ДИПЛОДОКУС, АЛОСАУРУС, ЧОВЕК

Био је то диплодокус – ни највећи ни најстрашнији међу диносаурусима – заправо женка диплодокуса која је са својих седамдесет година била у најлепшем добу свог живота. Јела је само биљну храну којом су лагуна и мочвара обилувале. Покрећући своју малу главу од једне биљке до друге, брстила је све до чега је долазила. То није био лак посао за њена несразмерно мала уста са сићушним предњим зубима и без кутњака. Тешкоће у жвакању натерале су је да се толико приближи обали. Био је то природни нагон који она није могла да одреди али коме је морала да се покори.

Замена за зубе

Померајући без журбе своје оромне ноге и шапе кретала се као каква оживела планина. Спуштене главе у ходу је испитивала погледом дно бистре реке тражећи у њој камење. У једном тренутку је застала да би својим затупастим носом окренула један камен, а затим га с негодовањем одгурнула: имао је превише оштре ивице.

Најзад је женка диплодокуса нашла оно што је тражила. Камен тежак око килограм и по био је пљоснат, с глатким и заобљеним крајевима. Два пута га је гурнула њушком и кад се уверила да јој сасвим одговара, узела га је у уста, подигла главу што је више могла и стезањем мишића натерала га да јој склизне кроз дугачки врат све док јој није доспео у мишићави желудац. Ту се већ налазило шест мањих каменова који су се при сваком њеном покрету трли један о други. Тако је она, у ствари, „жвакала“, заправо млела прогутану храну: седам каменова служило јој је као замена за кутњаке које природа није подарила њеној врсти.

Бесана ноћ

Ноћ се приближавала и женка диплодокуса кренула је натраг према лагуни, али је нека чудна и њој нејасна жудња задржала у реци. Она је, као и сви чланови породице диплодокуса, имала мозак сувише мали да би могла било шта да памти или да препозна жудњу која ју је нагнала да промени правац и упути се према једној белој стени која се дизала изнад реке. Корачала је лагано тонући све дубље у већ тамну воду све док се није потпуно потопила. Изнад воде је остао само врх њене главе с ноздрвама тако да је могла слободно да дише.

Није заспала као обично. Она неодређена жудња држала ју је будном током читаве дуге тропске ноћи. А када је у зору радознали мали сисар, који ју је дан раније посматрао како израња из лагуна, напуштао своје гнездо, она је гледала према белој стени. Стигавши, пливајући, до ње, стала је да њуши ваздух окрећући главу на све стране. Један од мириса који је уловила учинио јој се, и поред малог мозга који ништа није памтио и разликовао, некако познат. На другом крају баруштине, из сенке циновске папрати, изронио је диплодокус, мужјак кога је њена жудња тражила. Полако су се приближавали једно другом, а кад су се срели, помиловали су се вратовима.

Она се прибила уз њега и мали сисар посматрао је како се две циновске животиње спарују преплићући на невероватан начин своја гломазна тела. Само спаривање трајало је свега седам секунди, али они су остали у загрљају читаво то поподне. Када су се најзад раздвојили, кренули су различитим путевима да би се придружили истом крду које се састојало од три огромна мужјака, седам женки и петоро младунчади.

Све је заборавила

После извесног времена женка је поново осетила некакав неодољив нагон. Кренула је плићакком дуж обале све док није стигла до пешчаног предела недалеко од беле стене. Ту је, машући репом лево-десно, почистила прилично велик простор који је затим издубила њушком и предњим шапама. Када је гнездо било готово, села је у њега. Ту је, током девет дана, положила 37 крупних јаја заштићених кожом љуском.

Када је њен задатак на копу био обављен, она је провела на том месту још извесно време наносећи, њушком и репом, преко гомиле јаја песак, пало лишће и гранчице. А онда се пошто је тако од других животиња сакрила своја јаја, тешким кораком одгегала натраг до лагуна. Убрзо је заборавила и на јаја и на место где их је положила. Она је своју дужност испунила и за њу је то значио крај. Ако се из јаја излегу млади, фино. Ако не, она то чак неће ни знати.

И у том тренутку мали чупави сисар држао ју је на оку. Чим се она загњурила у лагуну, он је притрчао, осмотрио гнездо и открио једно јаје које није било сасвим затрпано. Било је веће од њега целог и у њему је било довољно хране за дуже време. Искуство

га је већ било научило да ће му ручак бити укуснији ако причека неколико дана док садржина јајета не отврдне. За сваку сигурност нанео је преко јајета још мало песка.

Диносауросов доручак

Пошто се 37 јаја у врелом песку „пекло“ четири дана, пантотер се вратио са своја три сродника: сложено су навалили на јаје гризући његову тврду љуску. Успеха није било, само су у том покушају још више окрили то горње јаје.

Њихова настојања да дођу до садржине јајета прекинуо је један диносаурус, знатно мањи од већине оних који су се иначе мували око лагуна. Као од шале пробио је љуску јајета и сит се најео. Пантотери се на њега нису много ни наљутили јер су знали да је у љусци остало довољно хране за њих четворицу или (четворо).

младунаца, колико се излегло, сада их је било 26, али су на њих и даље насртали летећи гмизавац и мали диносаурус месождер. Свега њих тринаест стигло је до воде где их је дочекала велика риба кошчате главе и оштрих зуба: појела је најпре седам а затим се вратила и лагано сажвакала и осмо. Породици од 15 одраслих диплодокуса придружила су се најзад једина четири преживела младунца.

Краљ месождера

Женка диплодокуса није знала да су млади који су сад расли у њеној породици њена рођена деца. О њима се старала колико и остале женке и мужјаци из групе показујући им примером како да се сналазе у животу. Када су младунци донекле одрасли – њихова танка змијолика тела попуњавала су се из дана у дан – женка их је заједно с јед-

Алосаурус

Прошло је извесно време и из јаја, које је загревало само сунце, излегли су се млади. Тридесет шест малих диплодокуса оњушило је ваздух. Осетили су на којој је страни лагуна и кренули су према њој идући један за другим. Поворка је једва прешла неколико метара када се на њу спустио из ваздуха летећи гмизавац, зграбио једног малог диплодокуса да би њиме нахранио своје младунце. Враћао се још три пута и увек одлазио с пленом у свом зубом кљуну.

Већ знатно смањену поворку спазео је и онај исти омањи диносаурус који је појео једно од положених јаја. Трпежа пред њим била је сада богатија и он је за тили час смазао шест малих диплодокуса. Остали су убрзали корак хитајући према лагуни. Од 36

ним одраслим мужјаком повела према реци.

Тек што су до ње стигли кад је велики мужјак громогласно фркнуо и, што је брже могао, кренуо натраг према лагуни. Женка је подигла главу и угледала најстрашнији приказ који је могао да се види у тропској прашуми њеног времена: према њој и младунцима кретало се чудовишно двоного биће, високо преко шест метара, огромне главе, кратког врата и разјапљених чељусти препуних оштрих зуба.

Био је то алосаурус, краљ месождера, чији су зуби могли напола да прегризу врат и највећег диплодокуса. Када је загазио у воду да је нападне, женка је замахнула репом и мало га скренула с правца,

али он је ипак успео да јој канцама својих предњих шапа распара десни бок. А затим, као да се предомислио, мануо се женке и јурнуо према мужјаку који је бежао. Када га је сустигао, алосаурус је склопио своје страшне чељусти око његовог врата смрскавши му кичму. Гозба је могла да почне. Док се он частио, око њега су, у широком кругу, стајали и чекали свој ред: крокодили из лагуна, два мања диносауруса – месождера и неколико пантотера, а изнад њих кружили су гладни летећи гмизавци. Кад је почело да се смркава, од 33 тоне убијеног мужјака диплодокуса остале су само кости.

Једини сведок

Рањена женка и четворо младих, сведоци погибје великог мужјака вратили су се у лагуну. Болови који су се ширили од њеног распараног десног бока постајали су све оштрији. Нека необјашњива сила гонила ју је да опет крене према белој стени. Девет дана одлагала је свој одлазак а онда је десетог, тела допола потопљеног у води, последњи пут из лагуна зашла у реку. Кад се приближила белој стени и зашла у мочвару, издигла је, што је више могла, своју ситну главу да би погледала свуда око себе, као да се опрашта од свог краљевства. Глава јој је затим клонула, ноге почеле да је издају, а реп јој се вукао по блату. У тамној води баруштине најпре су нестале ноге, затим распарани бок, рамена и, на крају, њен дугачки врат. Нос јој је неколико минута остао изнад површине – као да је желела да последњи пут удахне и напуни плућа влажним тропским ваздухом. Најзад је и он нестao. Измучена женка отишла је на вечни починак и њено огромно тело обавио је густ муљ који ће је држати у свом загрљају 136 милиона година, све док га научници нашег времена не нађу.

Иронијом судбине једини сведок њеног краја био је мали сисар пантотер с почетка ове приче, једина животиња са обале која није била гмизавац. Диносауруси су нестали с лица Земље док је он преживео да би његови потомци и сродници касније преплавили нашу планету, најпре као праисторијски сисари, такође осуђени на изумирање – титанотери, мастодонти, еохипуси (примитивни четворопрости мали коњи) – а касније и животиње које је и човек познавао: мамути, па лавови, слоновии, коњи.

Џејмс Миченер

Мали кућни изуми

ДОМЕ, СЛАТКИ ДОМЕ!

ПЕНИ УМЕСТО ВАС!

Корејски инжењери познате фирме „Daewoo“ смислили су нов начин прања веша – без детерџента. Машина изгледа као и све остале, али има генератор који производи пет милиона мехурића.

Мала турбина убацује у бубањ воду разбијену у балончиће који ће уместо прашка беспрекорно обавити посао. Осим тога, веш се овим начином не гужва, влакна се не уврћу, не троше и не захтевају пеглање. Иста машина у стању је и да готово „насуво“

не, али су се зато недавно појавили такозвани керамички дискови помоћу којих у обичној машини може да се пере веш без детерџента: активна керамика у којој се налазе метали (бакар, сребро и други) емитује електроне и тако ствара јонизирани кисеоник,

Илустровао Душан Павлић

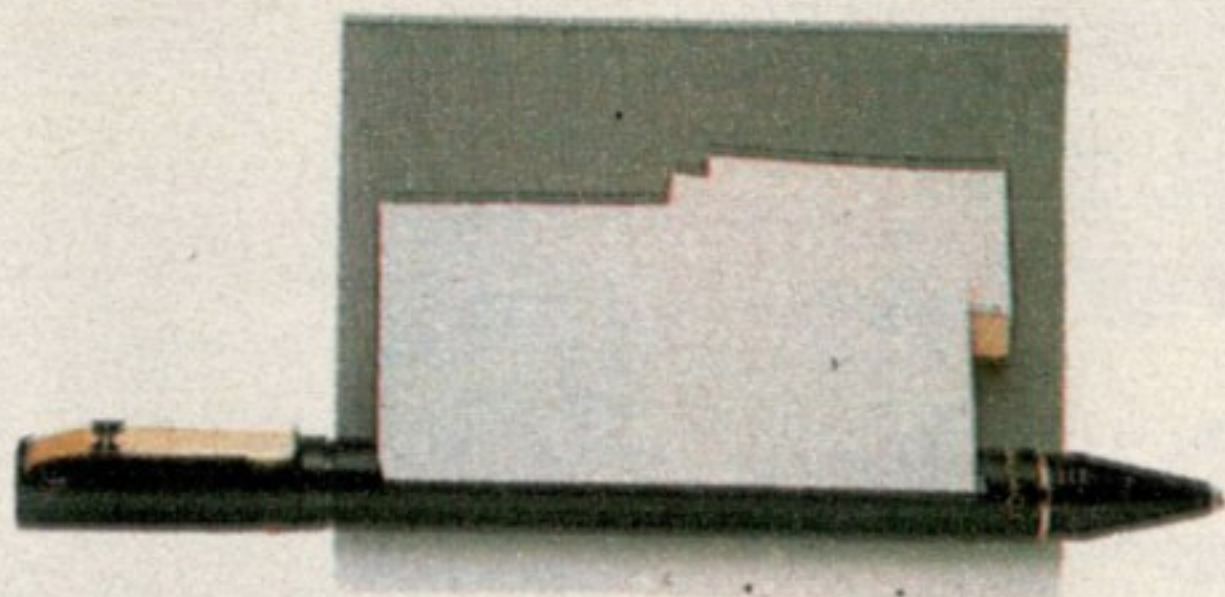
опере одећу коју обично носимо на хемијско чишћење, тада се додаје кашичица нарочитог прашка (Dryten) захваљујући коме влакна упију мање воде. Цена ове еколошки чисте машине, која уз то штеди и воду јер нема испирања јесте – 1600 DEM. Код нас још нема „Daewoo“ маши-

природну основу за чишћење која разлаже прљавштину и одваја је од органских влакана. Чаробни дискови продају се засад само преко приватних аквизитера и стају 120 DEM, али гарантују најмање 700 квалитетних прања. Они који су их пробали кажу да је учинак изванредан!

ПИЈАЦА У КУЋИ

Они који у кући имају било какву оставу неће убудуће морати да иду сваки час на пијаци, у пиљарницу или самоуслугу, под условом да набаве овај расхладни уређај који је у стању да сачува велике количине воћа и поврћа дуже време тако да остану савршено свеже. Уређај без озлоглашеног CFC, који разара озонски омотач, обезбеђује климатизацију оставе, контролу влажности ваздуха, аутоматско отапање леда и има подешивач температуре (распон између 5° и 12°C). Идеално решење за веће породице. „Coolmaster“, како је назван овај клима уређај за оставе, хлади просторије до 12 m³ и стаје 3100 DEM.

ОЛОВКА О КОЈОЈ СЕ САЊАЛО

„Чекај да узмем оловку и хартију“, ова реченица испада из употребе ако набавите хе-

мијску оловку коју овде видите, а која у себи крије ролницу хартије дугачку 1,30 m. Хартија може да се цепка по вољи, зависно од дужине поруке... Цена „Мекокса“ – 25 DEM, а посебно се могу купити три ролне + три улошка за хемијску за 14 DEM.

+

=

САМ СЕ НАДУВА

Дошли су вам гости и треба или њих или себе да сместите на резервни лежај. Душек који видите заиста је нешто посебно – сам се надува за само 45 секунди. Све то помоћу електричне пумпе чије се батерије пуне једноставним укључивањем у градску мрежу. Век трајања – десет надувавања без допуњавања. Овај занимљиви изум биће употребљен и за друге предмете на надувавање (чамци, балони). Цена 280 DEM.

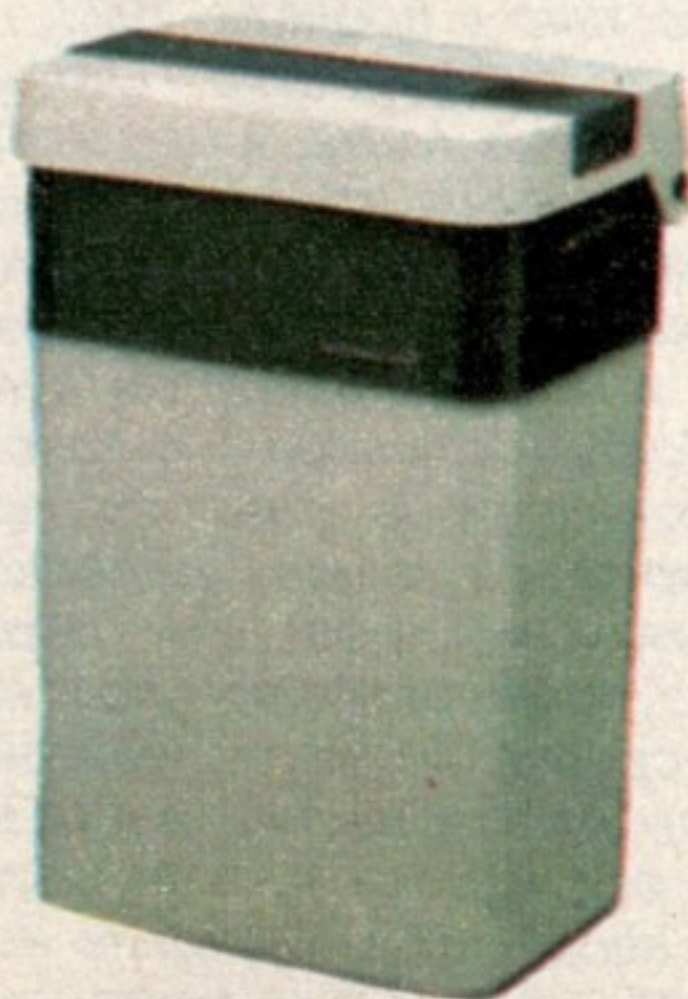
НА ФЕДЕРЕ

Лампа се савитљивим „постољем“ којим можете да се играте и обликујете га по жељи. Продаје се са абажуром или као „рефлекторка“. Цена 220 DEM.

КАНТА-ГУТА- ЧИЦА

У ову канту за отпатке може да стане три пута више него у обичну. Кад се напуни, довољно је повући ручицу на поклопцу, па да се садржај испресује и са 100 литара смањи на 30. Штета што је произвођач заборавио да дода полуку за аутоматско отварање. Цена 90 DEM.

ПОД ПУНОМ ПАРОМ

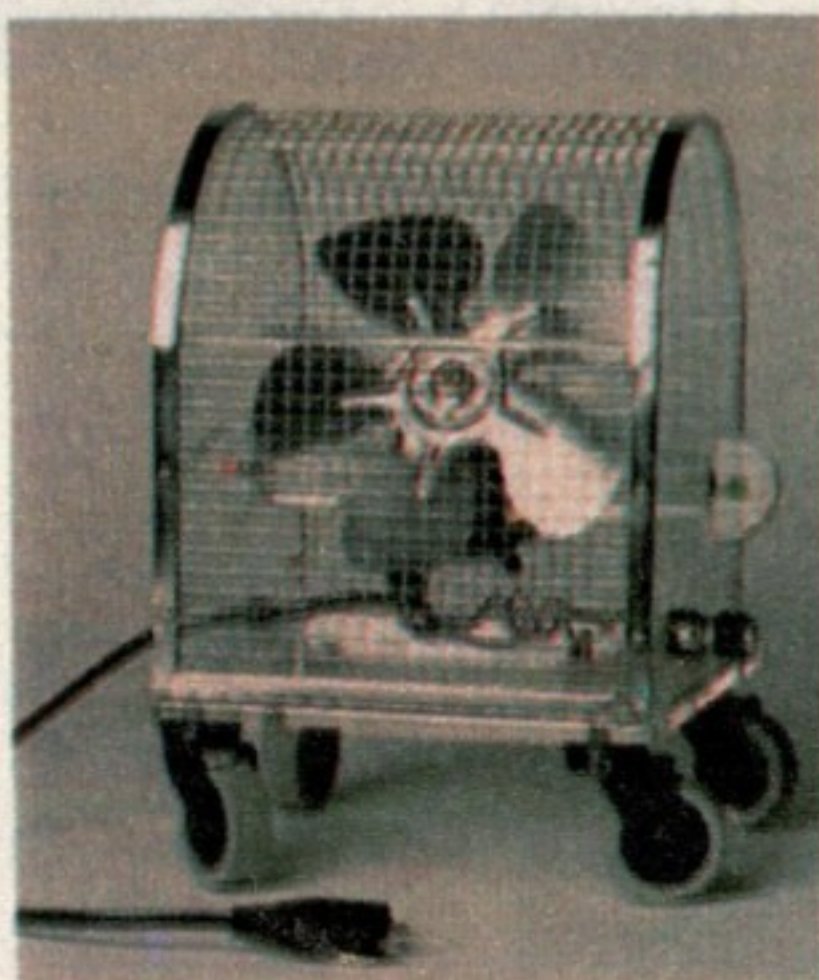
Опрали сте три машине веша и сад долази оно најгоре: треба то испеглати. С постољем које се загрева (за пеглу без гајтана) и „аспиратором“ распоређеним по целој површини, ова даска увелико

олакшава посао јер је тканина приљубљена уз плочу што спречава стварање „фалтица“. Цена: 560 DEM. За још лакше пеглање трговци препоручују професионалну пеглу која испушта воду под притиском и тако рећи пресује тканину, а кошта следећих 500 DEM. А да ми, ипак, оставимо при „фајтању“?

ДОБИ ОВАМО

Напокон, вентилатор који је добио ноге и може да се помера у жељеном правцу, уз то са заштитним „кавезом“ од челичне жице да дете или кућни љубимац не улете у пропелер. Ту је и подешивач брзине обртања. Цена: 400 DEM.

ТЕФЛОНСКЕ ПАНТАЛОНЕ

После тигања у којима јело не загори иако нисте сипали ни кап уља (захваљујући полимеру тетрафлуоретилена који ствара електронску брану и спречава друге молекуле да приђу и ступе у дејство са дном) сада су се појавиле и телфлонске панталоне. Они који их обуку не морају да се боје чак ни ако им неко за столом сручи у крило тањир парадајз-чорбе, сок од поморанце или шољу црне кафе. Резултат: прљавштина ће само склизнути низ материју. У њу неће моћи да се упије захваљујући већ поменутим молекулима који подједнако добро одбацују и чврсте и течне „нападаче“. Панталоне, као измишљене за путовања, коштају 200 DEM.

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

Принцеза у кринолини – цртеж из 1926.

Кад сам била сасвим мало дете, од две или три године, мој дан се завршавао молитвом драгом Богу. Молитва, па спавање. А молитва се састојала од три дела: прво на српском, за здравље свима у породици, онда то исто на немачком, јер смо моја сестра и ја имале фројлајн Немецу, а затим –

Вера са Зором и Пуфиком на имању 1922. године.

Кад сам била мала: ВЕРА БОЖИЧКОВИЋ ПОПОВИЋ

● БИОГРАФИЈА ●

Јосићева сликарска школа окупљала је предратне и ратне генерације младих талентованих људи и припремала их за велики животни позив, сликарски. Ту се и Вера Божичковић први пут срела са уљаним бојама, правим сликарским платном и са другим младићима и девојкама који су исто хтели. И, кад је после рата отпочела рад Академија ликовних уметности у Београду, сви ти млади људи уписали су се без тешкоћа. Вера – у класу Марка Челебоновића. А онда, по завршетку студија, почиње велика авантура тражења сопственог пута у време беспућа, када је „питоми, поетски реализам београдске школе“ унеповрат отишао, а „вештачки створена кулиса соцреалистичке квази-уметности“ претила да уништи сваку врсту талента. Њихов рад и њихова опредељеност за уметност испунили су педесет послератних година. Вера Божичковић, ускоро и Поповић, после тражења у Задарској школи и путовања у Париз, затим Италију, Грчку, Египат, Немачку, Холандију, Кину, Индију, Ирак и САД, устаљује своје припадање енформелу и ту остаје до данас.

Да ли се понекад врати фигури? Да, кад наслика замишљеног Мићу, свога сина или девојчице – унучице. Јер, шта би они у енформелу?

импровизација, значи, могле смо да Му упутимо молбу за било шта што тог тренутка пожелимо, ван уобичајеног протокола. Ја бих онда молила драгог Бога да краљица нареди да и деца могу да се шминкају! Била је то нека моја смешна потреба која, вероватно, иде уз мале девојчице јер сада видим како моја унучица жели да буде лепша, да се обуче као принцеза, па да јој се сви диве.

А краљицу сам упознала и лично. Како се тада сматрало да је за децу море здравије у пролеће него лети, ми смо у марту или априлу обично одлазили у Дубровник. Шетале смо тако у пролеће 1923. године дубровачким Страдуном, моја мама, моја млађа сестра Зора коју је фројлајн држала у руци, и ја. Памтим како смо ушле у једну књижуру и како се одједном чуло: „Долази Краљица!“ И заиста, у књижуру је ушла краљица Марија са једном дворском дамом и, пролазећи поред нас, помиловала по глави моју сестру. Можете замислити моју велику жалост и још веће разочарење што сам остала непримећена, а од те исте краљице сам тако много очекивала. Нешто ту није ваљало.

Моја молитва није отишла где треба и деци ни надаље није било дозвољено да се шминкају!

Иначе, моје детињство је било као из руских романа. Мој деда по мајци имао је три кћерке, а деда по оцу – шест синова и три кћерке. Сви ти моји стричеви, тетке и ујаци имали су своју децу и сви смо били некако близу, некако заједно, поготову преко лета када су сва деца долазила у Брчко. У једном дворишту биле су две велике куће повезане баштом у којој смо се играли. Увек је било гостију, стизали су фијакери, много се причало и смејало, живео се један безбрижан, богат живот у лепом малом месту где су, чини ми се, тада сви били пријатељи. Четири километра југозападно од Брчког налазило се наше имање које је мој деда купио од неког турског бега који је 1912. године иселио у Истанбул. Брод се зове то село, тај исти Брод који се, нажалост, тако често помињао у овом несрећном рату. Те простране беговске куће, тих дивних дворишта пуних цвећа, тих ружичњака, борава и

липа, сећам се као нечег најлепшег што сам у детињству доживела. Стално напољу, у игри и трчању, па онда купање, кад смо били мали у кади у којој се вода на сунцу грејала, а кад смо мало порасли ишли смо кроз један јабучик доле на Брку која је протицала испод нашег имања. Све је било као у некој причи.

Рано сам почела да цртам, врло рано. То није, наравно, ништа необично јер сва се деца забављају оловком и бојицама, али, по цртежима сачуваним из времена када сам имала пет и шест година види се да сам то веома добро радила. Најпре сам прецртавала из дечјих књига и сликовница, а затим сам узимала из библиотеке моје мајке књиге са цртежима Леонарда, Микеланђела и Рембранта и онда, уз оно дечје цртање, почела заиста врло рано да копирам те велике мајсторе који су имали савршен цртеж. И то сам збиља добро радила. Наравно, никад нисам буквално прецртавала, као што то деца понекад раде: танак папир преко књиге, или на прозор, не дај боже, никад! Него полако, књигу пред себе и прегледам трудећи се да мој цртеж буде што вернији оригиналу. Мислим да је то била одлична школа. Моја мама је била поносна на мој рад много више него ја, врло је ценила моје цртеже и, то је заиста смешно, урамљивала их је и поклањала фамилији, рецимо, за Божић. Нажалост, од тога није ништа сачувано јер изгледа да моја родбина није тако озбиљно, као моја мајка, схватила те моје копије старих мајстора.

Цртање ми је увек било највеће задовољство. Имала сам слободу избора, могла сам да цртам шта сам хтела; кад сам научила да читам, и у бајкама открила виле, краљице и принцезе, онда сам за њих цртала хаљине, огртаче и кринолине, мале ципелице и дијадеме.

У Брчком су се често приређивали маскенбали, и за одрасле а нарочито за децу, и у томе сам ја учествовала свим срцем. Смишљала сам костиме, комбиновала разне делове мамине гардеробе, а уместо шминке (која, као што знамо, није била дозвољена деци) стављала сам на усне латице црвених ружа. Тако је моја машта увек налазила путеве да се, на различите начине ликовно изрази.

Волела сам да цртам портрете. Модела је било око ме-

не колико сам хтела и сви су ми радо позирали јер сам имала смисла да постигнем сличност до те мере да би сви одмах рекли: „Ово је Олга“ или „Ово је Зора.“ То обично буде и повод да се неко определи за сликарство, мада је таква способност само један сасвим мали део онога што сликар треба да има у себи, један сасвим мали део талента. Пејзаж нисам цртала, нисам га ни примећивала. Тек понекад, кад би мама рекла: „Погледај како је лепо“, обратила бих пажњу на неки, рецимо, залазак сунца. Једноставно, као дете нисам за тим осећала потребу.

Цртања у школи уопште се не сећам. Код куће сам давала машти на вољу и цртала шта сам сама одабрала, а оно што је припадало обавезном, школском раду, просто ми се из сећања избрисало. Памтим тек касније, кад сам прешла у Нови Сад, јер је у Брчком била укинута гимназија, једну заиста врло добру професорку цртања, Мађарицу, која нам је задавала да цртамо на пример, новосадску пијацу. То је било забавно. Уопште, цртање је за мене одувек била најлепша забава, највеће задовољство. Из таквог осећања покушавала сам и да се упишем у сликарску школу у Београду, када сам имала 15 година, а када нисам примљена, сасвим разумљиво, јер су моји радови били сасвим дечји, дилетантски, за разлику од других кандидата који су све то схватили озбиљно и збиља се добро припремили, нисам нимало

У ПОЛИТИКИНОМ ЗАБАВНИКУ број 2212 у коме је Мића Поповић причао о свом детињству, као илустрација његових првих младалачких радова, објављена је слика куће коју је Мићин чукундеда купио од неког турског бега када је овај, са многим другим Турцима, напустио лознички крај, негде после Првог српског устанка, век пре него што је то исто учинио Верин деда у Брчком. Тако је памћење најлепших дечјих успомена Миће Поповића и Вере Божицковић-Поповић, из времена кад једно за друго нису знали, заједничко.

била жалосна нити разочарана. Чак сам сматрала да је и боље да наставим гимназију, јер „ко зна колико још занимљивих ствари има у животу“, мислила сам, а за цртање ћу увек имати времена. Цртање је нешто узгред. Ја нисам као Мића који је тако рећи од детињства знао да ће бити сли-

Портрет З. С., 1956, уље, 80 x 64

кар, не, ја нисам била таква. Мене су просто други убедили да је сликарство моја вокација, од оног маминог „Ајде, Вера, покажи гостима своје цртеже“, до мојих пријатеља који су сматрали да сликарством треба да се бавим професионално. Мени је све то била забава, ја сам радила опуштено, без присиле,

из уживања. Све је некако текло само од себе. Разочарења ме никад нису тешко погађала (осим оног са Краљицом). Увек сам била оптимиста, кроз цео живот. Као из времена кад сам била мала и, изгубивши прстенчић, помишљала: „Ала ће се радовати она девојчица која га буде нашла!“

Вера Божицковић-Поповић у свом стану ових дана

ПОГЛАВИЦА ИЗ РАДЕБОЈЛА

Винету, Олд Шетерхенд и многи други јунаци Дивљег запада дело су писца који се све до своје старости није макао из Немачке, а своје прве романе и приповетке написао је у затвору...

У градићу Хоенштајн-Ернсталу, у Саксонији, као и у стотинама сличних таквих места широм Немачке, деценијама се готово ништа није изменило, нити се било шта значајно догодило. Тешко би било наћи место на Земљиној кугли које има мање сличности са широким пријама по којима крстаре Винету и Олд Шетерхенд и у којима Апачи и Команчи воде беспопштедне битке.

Ипак, у том досадном месташцу родио се 1842. Карл Мај, један од најпопуларнијих писаца свих времена који ће себе у својим делима називати Олд Шетерхендом. Од његових тринаест сестара девет је умрло у раном детињству.

Још као дете показивао је склоност ка писању и музици, лако је учио, имао је бујну машту и био веома осећајан. Поседовао је, дакле, све особине које од човека могу да начине генија. Код младог Маја, нажалост, десило се нешто друго.

Родитељи су га послали у једну школу у којој је, под надзором свештеника, требало да стекне учитељско звање. Једнога дана, међутим, откривено је како из учионице краде остатке свећа. Одмах је избачен из школе. Срећом, дозвољено му је да се упише у другу, завршио је школовање и постао учитељ.

Но, веома брзо нашао се пред судом. Један млади књиговецац који је станао са њим, а није га трпео, оптужио је

Маја да му је украо сат. Мај је ухапшен јер је сат заиста нађен у његовом џепу. Узалуд се бранио да му га је књиговецац позајмио на неколико дана и да он није лопов. Судија му није поверовао и будући књижевник осуђен је на шест недеља затвора.

После издржане казне покушао је да настави посао учитеља. Давао је приватне часове, а почео је да пише и приповетке из сеоског живота у Саксонији. Али, нешто у њему није му давало да заборави претрпљено понижење. „Хтео сам да се осветим власнику оног сата, да се осветим полицији, људима, читавом човечанству..." — написао је у својој аутобиографији.

Тачка на крађе и провере

Нажалост, за своју освету друштву Карл Мај није нашао бољи начин него да крши законе тог друштва.

Почео је да обилази саксонске градове представљајући се као доктор Најлинг и измамљујући од грађана скупоцена одећа и крзна. Ухапшен је и оптужен за преваре. Мај се није бранио. Све је признао. Овога пута пресуда је била строжа: четири године и месец дана робије!

У затвору је постао члан хора, писар и, што га је нарочито обрадовало, библиотекар. Захваљујући томе могао је не само да прекине дуге и досадне дане затворског живота, него и да учи. Осим тога и даље је упорно настављао да пише. Ту, у затвору, први пут је замислио лик Винету, поглавице Апача, мада још није покушавао да пише о њему.

Када је после истека казне пуштен на слободу, Мај је понео са собом приличну гомилу рукописа. Али, његов стални и болни сукоб са околином још није био решен.

Чим се нашао на слободи, почео је да понавља раније преступе. Сада се представљао као полицајац и трговцима одузимао новац тврдећи да је лажан. Извршио је, уз то, и читав низ крађа, али је бирао необичне предмете: билијарске лопте, децја колица... Украо је чак и једног коња, и то са целокупном опремом.

По трећи пут је ухапшен, али је приликом спровођења успео некако да раскине окове и да побегне. Тек после неколико месеци пао је у руке полицији и осуђен на четири године робије.

На његову радост, у затвору су му дозволили да пише. Затвореник Мај опет се претворио у вредног књижевника. Овога пута његово писање није остало без резултата: издавачи су почели да му објављују приповетке.

Када је изашао са робије, очекивали су га не само ауторски хонорари него и дрезденски издавач Минхајмер који је учинио приповедачки дар младог писца и понудио му стално место у једном свом листу.

Тако је у тридесет другој години Карл Мај завршио са крађама, преварама и затворима и започео каријеру писца пустиловних и љубавних романа, криминалистичких прича и измишљених путописа.

Од тада, па током четири наредне деценије, писао је неуморно и с невероватном лакоћом. Његова целокупна дела обухватају више од седамдесет томова!

Паклене године

Његов први роман и личности у њима били су нестварни, као у бајци, а јунаци снажни и непобедиви. Радња се одвијала у мало познатим пределима широм света. Касније је Мај почео да пише озбиљније, мада не и мање узбудљиво. Изабрао је Дивљи запад и Блиски исток.

Амерички запад био је у то време већ познат захваљујући књигама Фенимора Купера („Кожна чарапа“), а све више Европљана исељавало се у САД.

И Мајеви јунаци били су претежно исељеници. Пре свих Олд Шетерхенд, а затим и његови другари Олд Фајерхенд, па Хобл-Франк и многи други. Омиљеним ликовима придружује се и племенити индијански поглавица Винету описан у истоименом роману који је објављен 1893. године.

Мајеви романи из земаља Блиског истока мање су познати у свету, док су у Немачкој били исто тако популарни као и они из Америке. У њима је главни јунак такође неустрашиви и непобедиви белац – Кара Бен Немзи.

Захваљујући свом књижевном успеху, Карл Мај најзад је могао да се скраси и оснује породицу. Оженио се Емом Полмер, унуком једног берберина из свог родног града. У месту Радебојл купио је вилу коју је назвао „Вила Шетерхенд“. Али, Ема се убрзо показала као опака жена. Тако се после двадесет година брака, које је Мај назвао „пакленим годинама“, развео од Еме и оженио њеном пријатељицом Кларом Плен. С њом је срећно провео остатак живота у „Вили Шетерхенд“.

Посетница Олд Шетерхенда

И, што му је живот бивао све мирнији, утолико су узбудљивије и чудесније биле пустиловине његових јунака. Ни као угледан грађанин није изгубио жељу за пре-

тварањем и збуњивањем других људи која га је у младости нагонила да се представља као лекар или полицијски агент. Сада је могао мирно да се поистовећује са личностима из својих књига.

Роман „Винету“ не само што је писао у првом лицу, дајући на знање да је Олд Шетерхенд он лично, него је штампао и посетнице с натписом: „Карл Мај – звани Олд Шетерхенд“.

У својој радној соби држао је карабин Олд Шетерхенда и Винетуову пушку, поносно их показујући посетиоцима. У ствари, биле су то обичне војничке пушке, зарђале и мало скраћене.

Када би се нашао у друштву угледних људи, Мај је имао обичај да каже:

– Мораћу ових дана да кренем на пут у Америку, чекају ме Апачи. Ја сам њихов поглавица.

Ма колико то чудно звучало, људи су му веровали. Читаоци који су мислили да је Мај заиста провео низ година у Америци тражили су разна обавештења, а Мај им је озбиљно одговарао у писмима. „Поштована госпођице, Винету се родио 1840. а убијен је 2. септембра 1874. Он је био још дивнији него што сам га описао у књигама. Са срдчним поздравом, др Карл Мај.“

Титулу доктора, како се потписивао у преписци с читаоцима, Мај је, разуме се, сам себи доделио.

Аутобусом кроз прерију

Последње године 19. века, пошто је већ био написао читав низ „путописа“ и романа из многих делова света, Карл Мај је кренуо на своје прво право путовање у те крајеве.

Обишао је Египат и јужну Азију, а неколико година касније пошао је да најзад види и Америку. Кроз Винетуову постојбину путовао је у туристичком аутобусу. Све што је остало од Индијанаца а што је видео били су шатори и скалпови по музејима које је обишао. Уосталом, Карл Мај је тада имао већ шездесет и шест година.

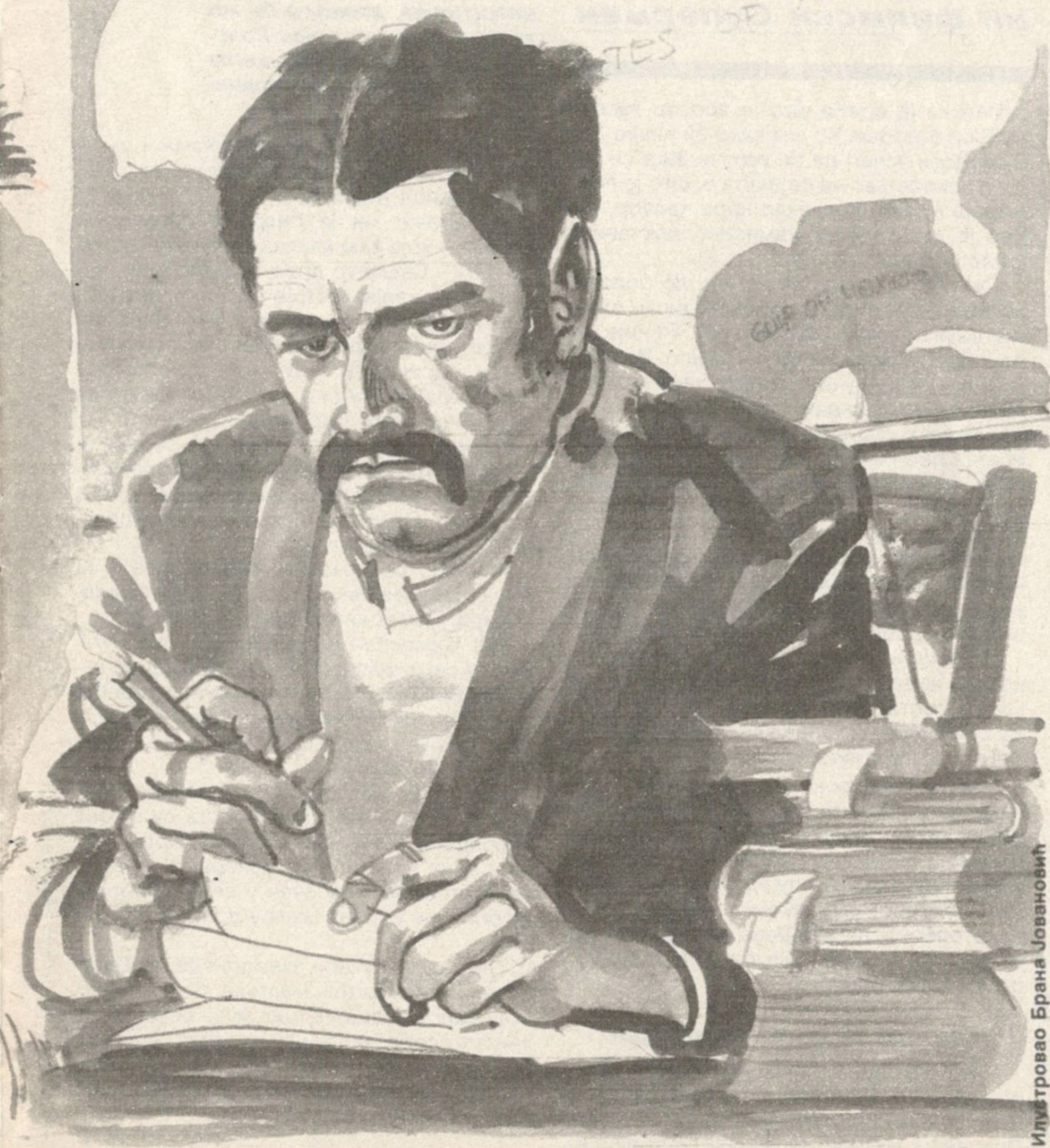
Плод тог путовања по Америци била је књига „Винетуови наследници“ којом је Карл Мај завршио свој циклус романа са Дивљег запада. Прошло је било скоро четрдесет година од дана када је први пут, као робијаш у Саксонији, дошао на идеју да пише о индијанском поглавици Винетуу.

Мајева популарност, међутим, није опадала. Напротив. Године 1912. када је Карл Мај умро у својој вили у Радебојлу, његове књиге штампане су у 1.600.000 примерака. Педесет година касније, само у Немачкој тај број је износио осамнаест милиона! Данас се тиражи његових књига крећу такође у милионским бројкама.

Многи читаоци и обожаваоци Карла Маја, међу којима су се налазила славна имена као што су Карл Либкнехт, Алберт Ајнштајн, Херман Хесе и Томас Ман, опростили су му многе мане знајући да су оне биле одраз времена у коме је живео.

Али, без обзира на све недостатке, оно што је највредније у делима Карла Маја изједначаје га са великим писцима бајки свих народа и времена. Прича о Винетуу и Олд Шетерхенду слика је узбудљивог живота под небом прерије о коме је Карл Мај, било у саксонским затворима или у својој удобној фотељи, само могао да сања...

Ј. А.

Илустровао Брана Јовановић

ДЕСЕТ КИЛОМЕТРА

АГОНИЈЕ

Даг Симонсон одвезао се до напушеног рудника високо у планинама надомак Самптера, градића у америчкој држави Орегон. Иако у пензији, овај шездесетчетворогодишњи заваривач није се смиривао. И даље у доброј снази, Даг није могао да замисли живот а да стално нешто не ради.

Тог тмурног окотобарског дана прошле године одвезао се до рудника да би у свој камионет натоварио делове неког остављеног аутомобила. Те делове намеравао је да искористи за приколицу коју је хтео сам да направи.

Трудећи се да камионет окрене на уском, напуштеном путу који је ретко ко више користио, изгубио је присебност. Схвативши да се точкови окрећу у месту, иначе смиреног Дага ухватила је паника. Уместо да притисне кочницу, нагазио је педалу за гас. Камионет је полетео низ стрму планинску падину.

Свет окренут наглавачке

— Кад сам се освестио — прича Даг Симонсон — у први мах нисам знао ни где сам ни шта ми се догодило. Нажалост, брзо ми је све постало јасно. У камионету који се превртао и напослетку се зауставио на крову, привезан сигурносним појасем за седиште био сам окренут наглавачке. Осећао сам ужасне болове од којих ми се вртело у глави. Знајући да нема ама баш никакве наде да неко туда прође и прискочи ми у помоћ, морао сам што пре нешто да предузимем. Најпре је требало да се извучем из камионета.

— С таквом повредом право је чудо да сте међу нама — рекао је лекар Дагу Симонсону кад се овај шездесетчетворогодишњак довољно опоравио од несреће сличне оној коју је преживео Кристофер Рив, чувени филмски Супермен

Велика је срећа што је прозор камионета био отворен. Ко зна како би иначе Даг Симонсон успео да се извуче. Кад се некако искобељао са седишта и, што је пажљивије могао, провукао кроз прозор, видео је да је његов камионет зауставило једно оборено стабло.

Стао је, коначно, на ноге и, по боловима које је осећао у раменом делу, схватио да је поломио кључну кост. То није било и најгоре што му се догодило. Врат му је био чудно увучен у тело, глава искривљена на једну страну.

— Одмах сам схватио да сам повредио вратни део кичме — прича Даг. — Мада нисам био сигуран какву сам повреду задобио, прошло ми је кроз главу да је право чудо што још могу да ходам. Сетио сам се приче о несрећи Кристофера Рива, чувеног Супермена, који је, после пада с коња, такође повредио вратни део кичме и остао вероватно доживотно одузет.

Даг није имао другог избора него да се избави из те пустоши у којој ни лети нема много света. А то је значило да настави да се спушта низ планину и покуша да дође до главног пута.

Лако је било донети такву одлуку, али — како је остварити. Човеку високом 180 центиметара, тешком преко сто килограма и још са таквим повредама, није било једноставно да се спушта планином у којој су готово на сваком кораку вребале нове опасности. Оборено дрвеће, клизаво лишће, падине које би и најздравијој особи тешко пала.

Само да не завршим као ујак

— Пазећи да не померам главу, кренуо сам да се спуштам молећи се Богу да не паднем и не окончај живот као мој ујак. Пре више година он је такође доживео

Да је Даг Симонсон кичму повредио само пола центиметра ниже, доживео би исту судбину као глумац Кристофер Рив или би, као његов ујак, окончао живот у планини.

несрећу у истим овим планинама и умро од хипотермије, пада температуре организма испод нормале.

— Најтеже ми је било да прескочим дебла на која сам наилазио на путу — сећа се Даг. — Свако то дрво требало је прећи што пажљивије настојећи да горњи део тела незнатно померам. Био је то огроман напор држати укочен врат, не померати главу, одржавати се рукама, с поломљеном кључном кости и, уз све то, пазити да се не оклизнем. Пад би био кобан.

Сумрак је полако почео да се хвата, температура се спустила испод нуле. Даг се, у све већим боловима, трудио да не поклекне. Одморио би се неколико тренутака и наставио даље.

Коначно се докопао главног пута — за три сата превалио је готово десет километара. Десет километара агоније.

Даг Симонсон стао је на средину пута. После само десетак минута наишао је камион. Возач га је, потпуно збуњен, пребацио кући. Ужаснута Дагова супруга позвала је своју пријатељицу Кети Винсон, болничарку по занимању.

Кети је колима хитне помоћи брзо стигла до куће Симонсових и Дага су одмах пребацили у локалну болницу. После неопходних прегледа и „припрема“, Даг је хеликоптером пребачен у специјализовану болницу у граду Вала у држави Вашингтон.

Тек кад су лекари схватили да ће Дагова несрећа проћи малтене без икаквих последица, један од њих му је рекао да је заиста право чудо што је међу живима. Месецима после несреће Даг је носио метални држач који му је имобилисао врат и главу.

В. С.

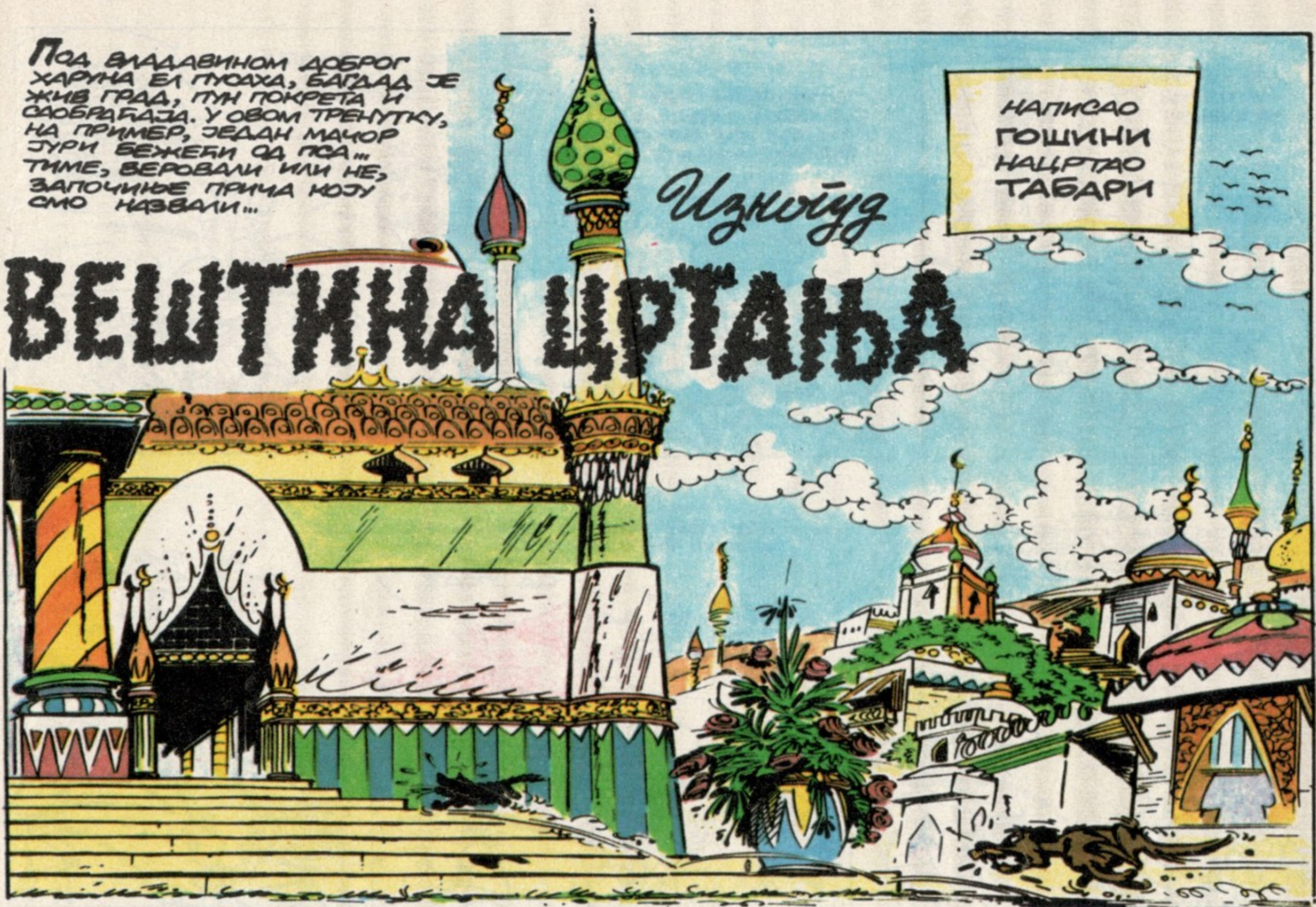

ПОД ВЛАДАВИНОМ ДОБРОГ
ХАРУНА ЕЛ ПУСАХА, БАГАДА ЈЕ
ЖИВ ГРАД, ГИП ПОКРЕТА И
ОДОБРАГАЈА. У ОВОМ ТРЕНУТКУ,
НА ПРИМЕР, ЈЕДАН МАЧОР
ЈУРИ БЕЖЕБИ ОД ПСА...
ТИМЕ, ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ,
ЗАПОЧИНЈЕ ПРИЧА КОЈУ
СМО НАЗВАЛИ...

НАПИСАО
ГОШИНИ
НАЦРТАО
ТАБАРИ

Изногу

ВЕШТИНА ЦРТАЊА

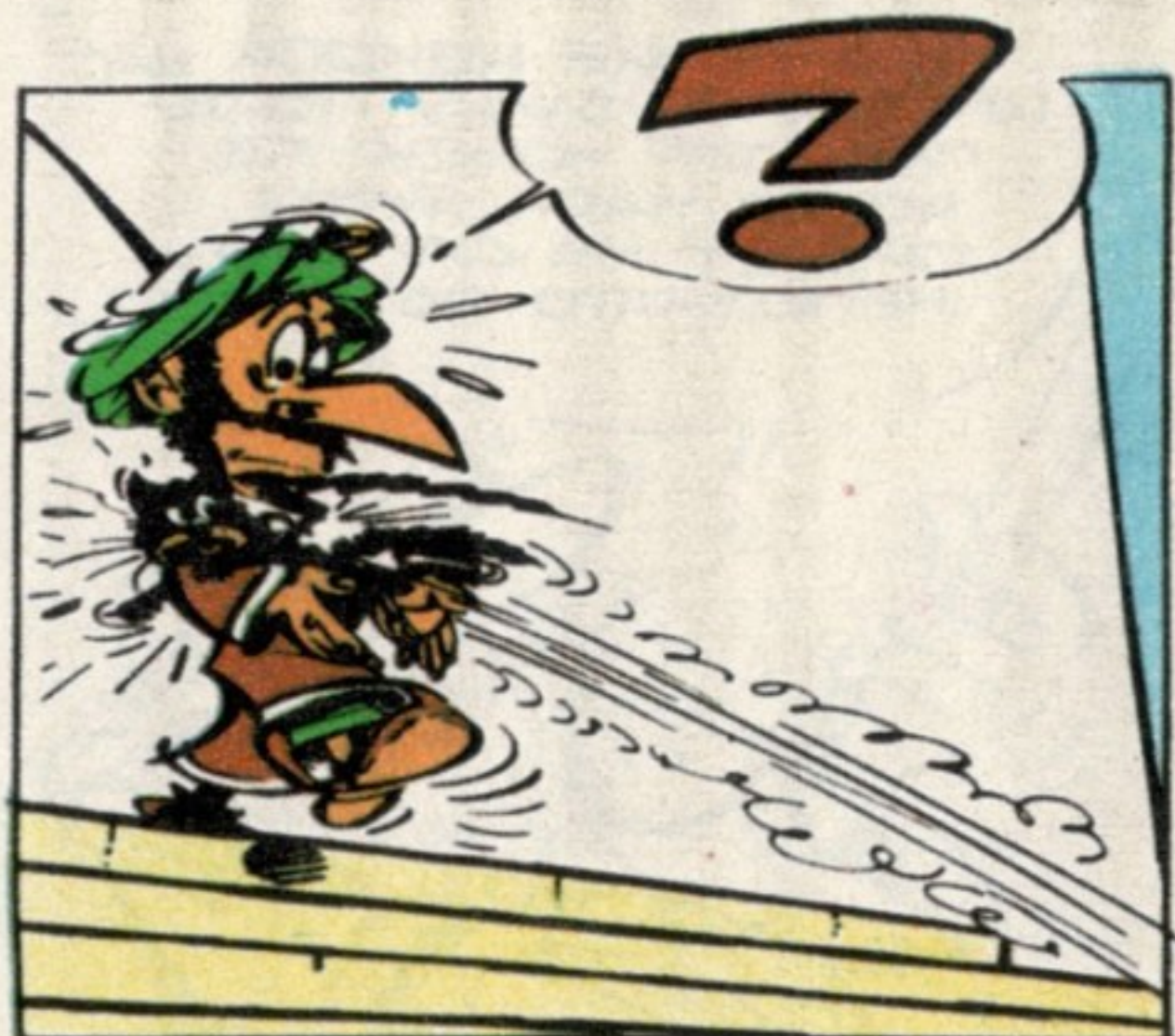

ИЗБАВИМО,
ДИЛАТЕ, ВЕРНИ
ДУГО, ДА
МАЛО
ПРОВЕТРИМ
МОЗДК...

ТО ЋЕ
МУ ДОБРО
ДОЋИ, С
ОБЗИРОМ НА
ВАШУ ФИКС
НАЈЗУ!

ПРЕПОЗНАЛИ СТЕ ГД!
ОВАЈ МАЊИ ЈЕ ОПАКИ
ВЕЗИР ИЗНОГУА КОЈИ
НЕПРЕСТАНО САЊА ДА
ПОСТАНЕ КАМИО УМЕСТО
КАЛИФА...

ГРРРР!

ЕЕЕЈ!

ЦУКЕЛО
ЈЕДНА!

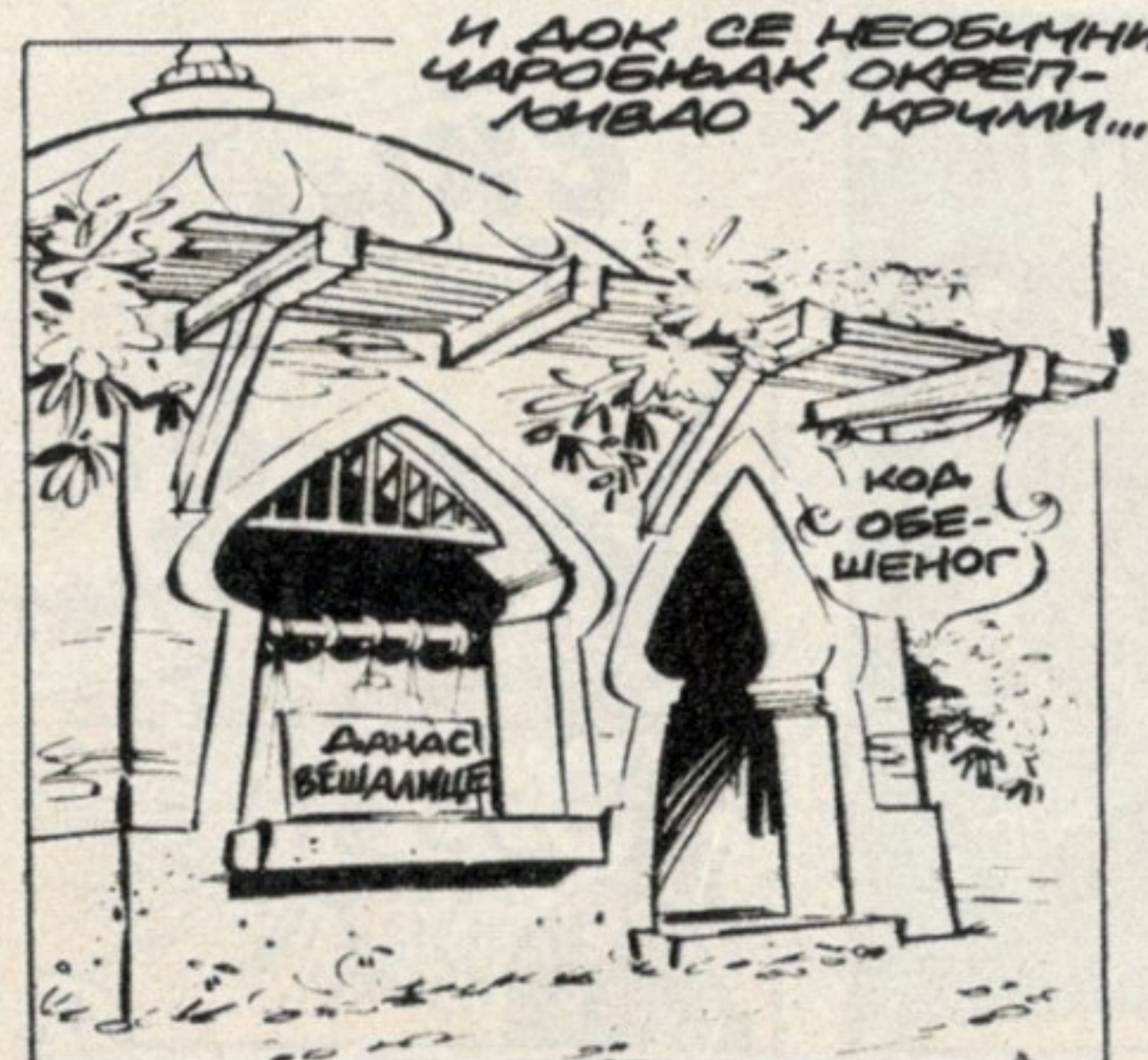
СКИИИК!

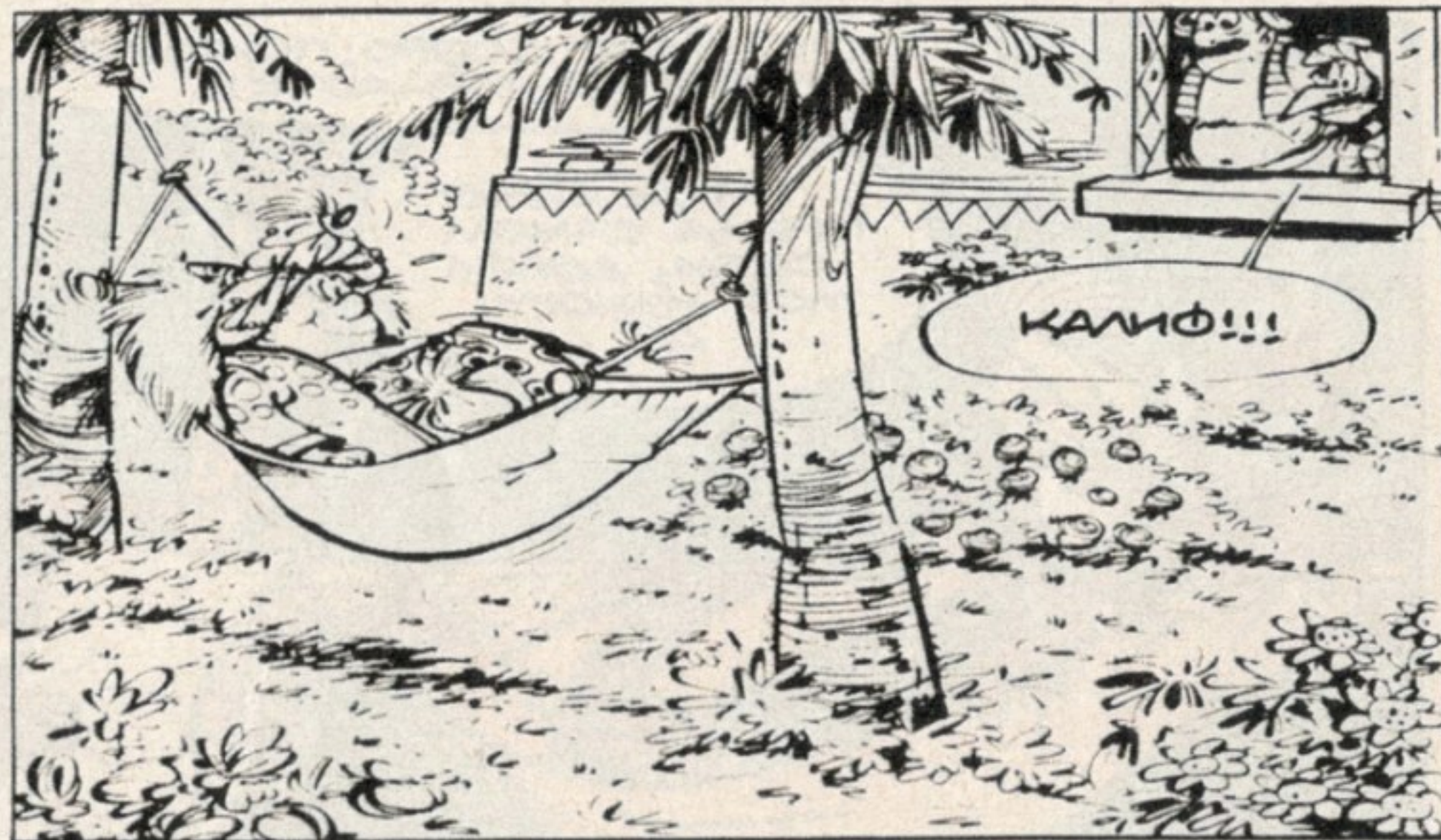
БАП!

СКИИ
СКИИК!

ФФЗЗЗЗТ!

КАКВА ЛЕПА ИДЕЈА! НИСАМ ЗНАО
ДА СИ УМЕТНИК, ДОБРИ
МОЈ ИЗНОГУДЕ!

НЕ
МРАДЈТЕ!

ЕВО!

НИЈЕ ВАШ
СЈАЖНО!

НЕЗНАЛИЦО! ВИДЕГЕШ
ДА ЈЕ ДОБРО! САД ГУ
ГА ПОЏЕПАТИ!

ХОБУ ЈА
ДА ВИДИМ!

КРРАД!

УО,
ИЗНОГУДЕ!
НИСИ МИ НИ
ПОКАЗАО!

!?!!

НИЈЕ БИЛО ДОБРО! ПОКУШАЈУ
ПОНОВО! НЕ МРАДЈТЕ!

ТИ СИ СТРОГ
ПРЕМА САМОМ
СЕБИ, ДОБРИ
МОЈ ИЗНОГУ-
ДЕ!

А ОВО?

ТЈА!

КАЖЕМ ТИ ДА ЈЕ ДОБРО!

ИЗГЛЕДА
ДА НИЈЕ! КАЛИФ
ЈЕ И ДАВЕ
ТУ!

КРАК!

ИДЕМО
ИСПОЧЕТКА!
НЕ МРАДЈ-
ТЕ!

СРЏЕ МИ СЕ
ЏЕПА, ДОБРИ
МОЈ ИЗ-
НОГУДЕ!

ПОСЛЕ МНОГО ПОКУШАЈА.....

НЕ ВАГА!

ШТА СЕ МОЖЕ, ДОБРИ МОЈ ИЗНОГУАЕ!

ЧЕКАЈТЕ!
ПОКУШАЈМО БАР
ЈОШ ЈЕДАНПУТ!

КАЧО
ЈЕ, ИЗНО-
ГУАЕ! МЕНИ
ЈЕ ВРЕМЕ
ДА ЛЕГ-
НЕМ!

ДИЖИТЕ
РУКЕ, ГАЗДА!
НЕМАТЕ ДАРА
ЗА ТО!

НАУЧИМ
ДА ЦР-
ТАМ!

ЗНАТЕ,
ТО ЈЕ
ТЕЖАК
ЗАНАТ, НАРО-
ЧИТО ЗА ПО-
ЧЕТНИКЕ! МНО-
ГО ЈЕ ЗВАНИХ,
А МАЛО ОДАБРА-
НИХ...

...А ОД МЛАДИХ
ЦРТАЧА ТРАЖИ
СЕ КВАЛИТЕТ
КОЈИ...

КАЖУ ЗА
ЊЕГА ДА ЈЕ
НАЈБОЉИ ЦРТАЧ
У КАЛИФАТУ!
УОСТАЛОМ, ДРУ-
ГОГА И НЕМА!

РАФА
ЕЛ РЕМ-
БРАНТ

ДА НАУЧИТЕ ДА ЦРТАТЕ, БЕЗИ-
РУ? ТО ЈЕ ТЕЖАК ЗАНАТ, НАРО-
ЧИТО ЗА ПОЧЕТНИКЕ! МНОГО
ЈЕ ЗВАНИХ, А МАЛО ОДАБРА-
НИХ! ОД
МЛАДИХ
СЕ ТРАЖИ
КВАЛИТЕТ
КОЈИ...

ПА ДА, И ЈА САМ МУ РЕКАО!
ТЕЖАК ЈЕ ТО ЗАНАТ! МНОГО
ЈЕ ЗВАНИХ,
А МАЛО ОДАБРА-
НИХ...

СЕМ ТОГА, ОД
МЛАДИХ СЕ
ТРАЖИ КВАЛИ-
ТЕТ КОЈИ...

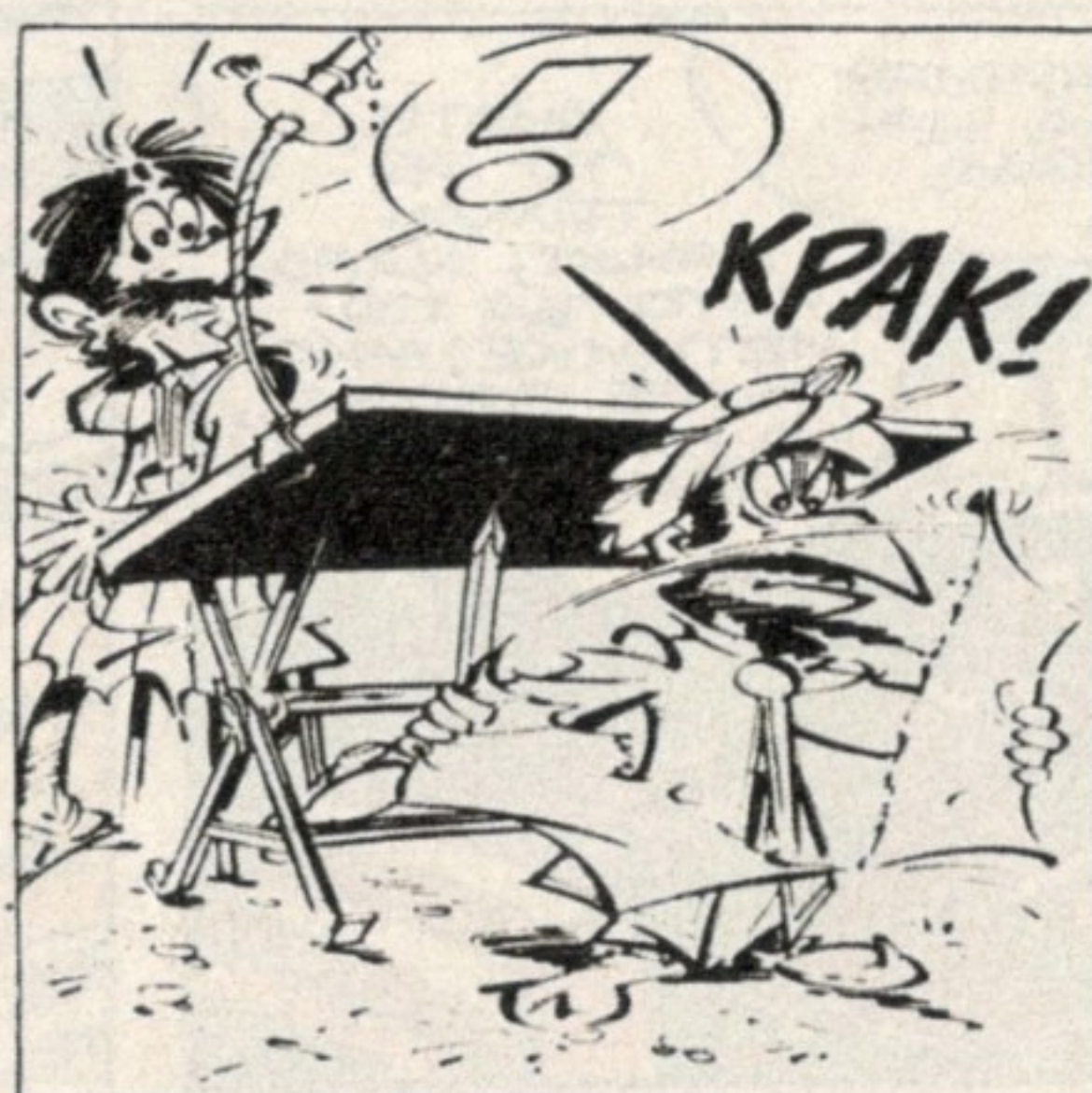
ДОСТА!
НАУЧИ МЕ ДА
ЦРТАМ ИЛИ БУ
ТЕ НАБИТИ НА
КОЛАЦ!

ДОБРО, ДОБРО! СВИ
МОЈИ УМЕНИЦИ
ПРИБЕГАВАЈУ
ПРЕТЊАМА!

КАЧИЈЕ...

ПОСЛЕ МНОГО САТИ НАПОРА...

КОНАЧНО...

ТРЕБА ЗНАТИ ДА ЈЕ ЦРТАЊЕ ТЕЖАК ЗАНАТ, НАРОЧИТО ЗА ПОЧЕТНИКЕ. МНОГО ЈЕ ЗВАНИХ, А МАЛО ОДАБРАНИХ. ОД МЛАДИХ ЦРТАЧА ТРАЖИ СЕ КВАЛИТЕТ... УКРАТКО, ЗАХВАЉУЈУ БИ УПОРНОСТИ И САВЕТИМА ВЕЛИКОГ РАФЕ ЕЛ РЕМБРАНТА, ЈЕДНОГ ДАНА...

НА ДАЛЕКОМ, НЕПОЗНАТОМ ОСТРВУ, УРОЂЕНИКЕ ЈЕ ОБУЗЕО СТРАХ ОД ТАЈАНСТВЕНИХ ПРИДОШЛИЦА...

ЕТРУРЦИ, НАРОД КОЈИ НИКО НИЈЕ РАЗУМЕО

Припремила
Вера Милићевић

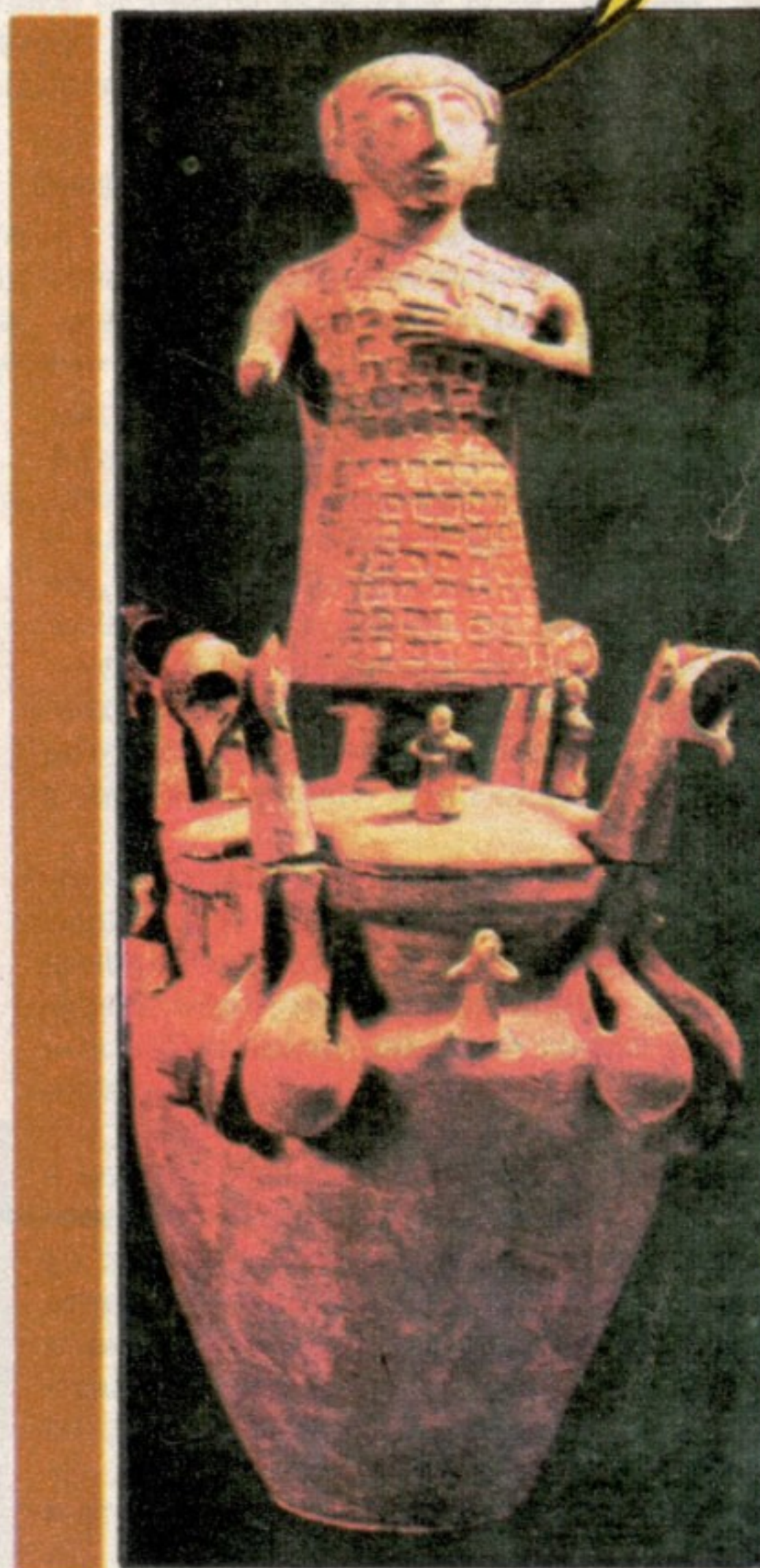
ФИФЛИН ФЛИКИТИК

ЗИЗ!

ЈА САМ СТАРА ЕТРУРКА,
ИМАМ 2700 ГОДИНА.
СТАНУЈЕМ У ГРАДСКОМ МУЗЕЈУ
У КЈУЗИЈУ А МОЈИ ДИРЕКТНИ
ПОТОМЦИ ЖИВЕ
У СЕЛУ МУРЛО!

Владали су пу-
на четири века
већом полови-
ном „италијанс-
ке чизме“, дали
чак и три римска
краља, али њи-
хово порекло ос-
тало је до данас
загонетка: јесу
ли домаће племе
или су сишли са
Алпа, а можда
су допловили из
Мале Азије? Јед-
но је, међутим,
сигурно: Римља-
ни који су их
збрисали са ис-
торијске сцене,
дугују им све

Година је 396. пре наше ере. Римљани су већ толико дуго улогорени под зидинама Веји да им се чини да су урасли у земљу. Етрурско утврђење смештено на узвисини, на стрмим стенама Лацијума, окружено јаким каменим бедемом, одолева нападима већ десет година. Само двадесет километра удаљен од Капитола, Веји, где су данас летњиковци милијардера и филмских звезда, будно стражари над границом Етрурије. Њени ратници одатле савршено надзиру пролазе апенинским долинама и надгледају мочварну област око Тибра, коју на свом језику зову једноставно „вода“, то јест „Рима“.

Још од 6. века пре наше ере у овом пограничном граду дижу се богата светишта, цвета трговина и негује се лепо понашање. Тиме Етрурци само изазивају похлепу Римљана који су у поређењу с њима примитивци из блатњаве селендре. Зато није чудно што су се ти „сељаци“, чим су се ослободили свог

ГЕНЕТИКА И ЕТРУРЦИ ИМАЈУ ЛИ ЖИВЕ ПОТОМКЕ?

Мало средњовековно место Мурло у Тоскани било је доскора познато само по добрим винима док овде није стигла екипа истраживача с Универзитета у Торину. Њихов је циљ био врло смео: желе да докажу да су готово сви становници села директни потомци Етураца који су овај део Апенинског полуострва насељавали много пре Римљана! Претходне појединачне анализе крви становника Тоскане само су их охрабриле. Иначе, ово истраживање део је светског пројекта познатог под именом HGDP („Human Genome Diversity Project“) чији је задатак да прикупи и испусти гене 500 малих народа, популација и група које су најизолованије и најстарије на свету. Резултати истраживања, које ће потрајати, омогућиће да се реконструише историја људског рода и стигне до „прве људске породице“, односно до првих људи. Молекули ДНК становника 150 најстаријих породица Мурлоа упоређени су са ДНК (носиоцем наследних особина) извученим из костију једног Етрурца старим 2000 година. „Покушавамо да на тај начин успоставимо генетску везу између старих народа прероманске епохе – каже Алберто Пјаца, шеф италијанског дела пројекта – и први резултати нам потврђују да Етрурци нису нестали без трага“.

последњег краља Тарквинија Охолог (и то Етрурца!) основали републику (509. пре н.е.), и након 350 година супарништва, трвења и чарки, кренули у борбу на живот и смрт против првих суседа.

У почетку Римљани трпе тешке губитке, али 438. године пре н.е. ратна срећа стаје на страну младе републике.

Након непосредног судара две војске, поређане једна према другој, конзул односи победу и маше на врху свога копља крвавом главом Ларта Толумнија, владара етрурске кнежевине Веји.

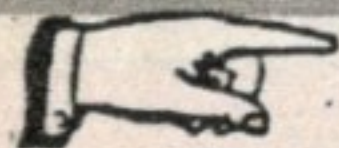
Огњем и мачем

Године 396. пре н.е. кад почиње наша прича, овај град-држава ослабљен је до те мере да га римске трупе опседају с великим изгледом да га сравне са земљом. Иако

ПРВА СТРАНА
ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

31

се протезао у дужину и био незгодан за одбрану, као Атина у Периклово доба, Веји храбро одолева. Не и Фурију Камилу, страшном ратнику кога ће римско племство касније назвати „другим оснивачем Рима“. Као одличан стратег, Камило се досетио како да искористи вешто изведене хидрограђевинске радове етрурских стручњака. Јер, неосвојиво утврђење лежало је на стенама избушеним као швајцарски сир – стрма литица била је сва испресецана каналима који су бунаре Веји снабдевали водом. Подземним радовима Етрурци су успели да скрену ток јаке водене жиле и тако увек имали свежу воду. Биће довољно, проценио је Камило, да се његови војници убаце у овај кртичњак, па да се место опколи.

Једне вечери римски проци угледали су орла како стрмоглавце пада према граду, у правцу залазећег сунца. Дobar предзнак? Фурије Камило одмах се дао на извршење свог плана. Узан пролаз дуж огранка канала који су прокопале његове трупе води их право под темеље Јунониног храма, најпоштованијег у Веји. Гушећи се у уском простору, голи до паса, наоружани кратким копљима и мачевима, његови људи сада су од површине одвојени танким слојем земље. У том тренутку до њих стиже глас врача из опкољеног града, тачно изнад њихових глава. Проричући будућност из утробе жртвоване животиње, свештеник-врач изговара тајанствене речи: „Победа ће припасти онима чија је и јетра преда мном.“ Подбодени овим предсказањем, Римљани покушаху из рупе, црни као ђаволи, и из руку свештеника ишчупаше жртвовану утробу.

Изнаенађење је потпуно. Метеж и стражан покољ потрајаће три дана, а римске легије убиће све што се креће, спалити куће и храмове. Престо од злата, симбол старог краљевства на тргу, биће претопљен на лицу места, а најмлађи римски ратници у белим туникама, очишћени пре тога ритуалним умивањем, пренеће уз велику помпу статуу Јуноне у Рим, у храм који се диже на Авентину, једном од седам брежуљака.

Римска Република раскошно прославља своју победу. Али, читава свечаност поводом тријумфа, која је Фурија Камила, окруњеног лаворовим венцем ставила у ред полубогова – шума ликторских секира испред високих рим-

ски. Тако су они већ деценијама указивали почаст својим краљевима. А сада? Оковани у ланце као робље промицали су криз гомилу која се изругивала њиховом отменом понашању – оном које ће брже-боље покушати да опонаша.

Прва велика цивилизација Италије

Била је то само прва у низу отимачина етрурског наслеђа којом су Римљани хтели да

Етрурци су Риму дали име („Рума“ = вода, мочвара). Дали су му и симбол вучицу од ливеног гвожђа. Плус три краља: Тарквинија Приска, Сервија Тулија и Тарквинија Охолог. Од њих су Римљани преузели и сидро од гвожђа, прво на свету тако да су могли да „учврсте“ своје бродове и даље од обале, без везивања, што ће им бити и те како важно кад крену у освајање света. Подигавши зид око седам брежуљака и изградивши првобитни храм на Капитолском брегу, етрурски краљеви су самим тим од неколико села унапредили Рим у град.

Етрурци су такође научили Римљане како се граде утврђења, мостови, системи за одводњавање и аквадукти, али је, нажалост, сачувано мало од њихових великих градитељских подухвата: лучна капија у Волтери, Перуђи, Јупитерова врата из Нових Фелрија, темељи Circus-a Maximusa, затим Cloaca Maxima, највећи комунални објекат тог времена...

Мање је познато да су Етрурци у планирању градова и премеравању земљишта били ненадмашни. Своје новосноване градове уредили су као мрежу улица које су водиле према пресеку две главне саобраћајнице, carda (која је ишла с југа на север), decumanusa (која је имала смер исток-запад). Тако добијене четири четвртине могле су се даље делити и проширивати према потреби. То ће Римљани прихватити при подизању нових градова које ће касније оснивати широм Италије, Западне Европе и Африке.

Римљани су позајмили од Етураца и бојну секиру (увезани сноп пружа с уметнутим сечивом), која ће двадесетих година нашег века постати симбол италијанских фашиста. И они ће кренути у освајање света, али мање успешно од својих предака Римљана.

На макети: Рим 800. године пре н. е. уочи доласка Етураца на ове просторе.

ских магистрата одевених у украшене пурпурне тоге – сав тај раскошни церемонијал у славу Рима, чисто је етрур-

постојање овог народа заувек баци у таму заборав. И замало да тако буде.

У праскозорје првог миле-

нијума, док се феничански морепловци спремају да оснују Картагину, равница Форум у подножју брежуљка Палатина, касније средиште политичког живота Римске Имперije, само је мочварна долина пуна комараца. У селима растрканим дуж обала Тибра, латинска племена, измењана са аријским досељеницима са севера, чаме на маргини историје, десеткована што маларијом, што плменским ратовима кад у 7. веку пре наше ере у ове негостољубиве крајеве, пуне разбојничких банди, стижу ратници једног царства у пуном успону: ЕТРУРЦИ! „Прва велика цивилизација Италије“, како је називају историчари, заиста је могла да се пореди са оним што су биле две друге медитеранске силе – Грчка и Феникија.

И мада Рим никад није био етрурски већ латински, и то ће увек остати, њега су као град створили управо Етрурци. Њихови градитељи исушују мочварно земљиште, уводе водовод, чисте квартове у низини мрежом канала за одвод нечистоће (чувена Cloaca maxima) и подижу први појас градских зидина. Кад је седми и последњи краљ Рима Тарквиније Охоли ступио на власт 534. године пре н.е, град је већ личио на град са утврђењем на Тарпејској стени и Капитолом на коме се издиже храм посвећен тројци Јуиптер-Јунона-Минерва.

Нажалост, република која се, и буквално, дизала на темељима које су постављали Етрурци градиће своју моћ на мржњи према њима. Као и Картагина касније, и Веји је морао бити разрушен до темеља. А кад је та брана проваљена, падају, један за другим, и три следећа етрурска трговачка града у размаку од по годину дана: Капена, Непи и Сутри. Уклињене педесет километара у дубину непријатељске територије римске ле-

ДРУГА СТРАНА

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

гије ступају у поретку који је верна копија ратног распореда етрурских трупа...

Од Алпа до Месинског залива

Тит Ливије ипак ће одати почаст овом царству које је прво покушало да уједини Апенинско полуострво. „Такава је била моћ Етрурије“, пише римски историчар – да је њена слава заплускивала земље и мора, с једног краја Италије до другог, од Алпа до Месинског залива. До Напуља значи. Али, ниједно царство није вечно.

но, то их неће спасти. Али, зато ће утрти пут Римљанима кад једном буду стварали своје огромно царство...

Агонија Етураца потрајаће век и по. Средином 3. века пре н. е. старе кнежевине романизоване Етрурије само су рушевине преко којих прелазе путеви римских конзула: (via) Аурелија, Клаудија, Касија. Рим је коначно победио. „Vae victis!“, што ће рећи „тешко побеђенима“. Неко ће приметити: тако им и треба. Јер, дванаест градова државица које су на почетку успона чиниле етрурску конфедерацију, врло лабаву, саме су,

пропада. Републиканске владе које управљају уздрманим градовима презиру монархију подједнако као и Римљани. Етрурцима, међу којима има још много богатих, недостаје вођа који би их повео.

18 година хлеба и игара

„Дебели, подмитљиви, окрутни, лопови“ – то су само неки од „љубазних“ епитета којима римски и грчки аутори чaste Етрурце. За своје савременике они су гусари који пустоше крај обала Корзике и Сардиније, а при томе се заборавља да никад дотад у Медитерану није тако цветала трговина вином, житом, металима и да су ти исти морепловци измислили, између осталог, прво железно морско сидро.

пера „оца историје“ Херодота у 5. веку пре н. е. У поглављу посвећеном обичајима Лидијаца, народа настањеног на подручју данашње егејске Турске, грчки историчар прича легенду... За владе краља Атиса, наступи страшна глад, па лидијски краљ мудро одлучи да своме народу наизменично даје – једнога дана хлеба, другог игара. „Panem et circenses“, што би рекли Римљани. Али, после 18 година гладовања и играња Лидијцима је ова комбинација најзад дојадилa. Зато је краљ своје поданике поделио у две групе од којих је једна остала у родној земљи а друга коју је предводио његов син Тиренос, урцала се у Смирни на пут без повратка. Исељеници ће завршити тако што ће се

Један од ретких сачуваних споменика етрурске архитектуре: Porta Augusta, утврђена градска капија у Перуђи између две куле, рађена у 2. веку пре н. е. Истовремено и први познати пример у коме је лук од камења клинастог облика, такозваног „сводног камења“, чије су бочне ивице управљене према средишту полукружног отвора, сједињен с елементима грчких (хоризонталних) редова у велелепну целину. Такав лук је „прави лук“, јак је и држи се сам од себе, за разлику од „лажног“ саграђеног од положених редова као, на пример, на чувеној Лављој капији у Микени.

На врхунцу своје моћи, Етрурија се у 6. веку пре наше ере одиста протеже од јадранских обала високо на истоку до Кампаније на крајњем југозападу. Има чак своје трговачке испоставе на Корзици, близу данашњег града Алерије, а на западу Средоземног мора судара се с грчким колонима који желе да овде надзиру трговину. И упркос томе што склапају савез с Картагињанима који су настанили Шпанију и Сардинију, етрурски поморци биће приморани да скупе једра, готово једнако брзо као што су их разапели. Битка код Куме 474. године пре наше ере означава крај Етрурије као поморске силе, а губљење обала Тибра коначно владавине над Лацијумом. Етрурци, истина, отварају нове трговачке линије према северу, преко Апенина и долином реке По,

у ствари, исковале мач којим ће бити усмрћене. Начињена, без сумње, по угледу на савезе грчких градова, етрурска конфедерација, баш као ни грчка, никада није дала једну јединствену нацију већ је остала „раздробљено царство“ државица супарница које је повезивала само вера и, можда, охоло сазнање о сопственој јединствености и културног и етничког.

И док Веји пада под навалом римских армија, други етрурски градови боре се на реци Арно против Келта или се на мору супротстављају бродовима Сиракузе. Покушај да се јединство постигне успостављањем краљевства

Рђав глас који прати Етрурце потиче понајпре из тога што њихови савременици не разумеју схватања и обичаје овог необичног народа који као да је пао с неба. Римљани, у души сељаци који су јуче измилели из својих колиба, осећали су одбојност према овој индустријској, истовремено и префињеној нацији. Уз то је говорила њима потпуно неразумљивим језиком, а култура јој је почивала на градском животу. (Срам их било!) Па ко су, заправо, били ти тајанствени људи.

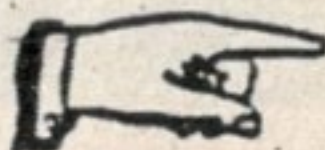
Порекло етрурске цивилизације загонетна је још од времена наше приче. Први помен о њима долази нам из

насувати на обале централне Италије. Грци их по вођи прозваше Тиренои, мада се већ у Херодотово време јавља и назив Етрурци.

Што се Римљана тиче, они су веровали у ову лидијску одисеју јер им је она бар донекле објашњавала овај необични сој. Међутим, Дионизије из Халикарнаса, грчки учитељ говорништва који је живео у Римском царству а био родом из Мале Азије, назива ову верзију „егзотичном“. По њему, Етруци вуку корене из италског тла...

Расправа давно започета не престаје да дели научнике све до данас. Тако у 19. веку немачки научници тврде да постоје језичке сличности између племена Рета из швајцарских делова Алпа и Расена, како су

Етрурци називали

ТРЕЋА СТРАНА

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

сами себе (расена – људи на етрурском), из чега произлази да је овај славни народ сишао са алпских врхова. Најпознатији етруролог данашњице, Италијан Масимо Палотино, међутим, питање око порекла Етрураца назива „лажним проблемом“. Јесу ли настали насељавањем и мешањем домаћих племена или масовним досељавањем морским путем – па, истина може бити негде у средини кад се зна да је у једном тренутку у Етрурији било више грчких избеглица које су побегле пред персијском најездом него „домаћих“. У сваком случају, боље је погледати шта је тај народ ма ко га чинио, успео да створи. И зашто га неки сматрају прете-

Године 1916. један италијански сељак који је учествовао у археолошким ископавањима у Вејиу, ашовом је поткопао затрпану главу Аполона. Кад је мало очистио од земље, био је толико узбуђен изразом лица и загонетним осмехом статуе да је заплакао! Потом је ископао цела фигура етрурског божанства, висока 181 см, која се данас чува у Народном музеју Вива Булија у Риму.

чом модерног западњака, а неки и „апенинским Јапанцима“.

Јапанци архајског доба

Да, они много раде и много имају, и сви им суседи на томе завиде, али то није њихова главна особеност. Етрурска генијалност, слична способности данашњих Јапанаца, састојала се у томе што су били у стању да прихвате новитете од напреднијих цивилизација а да при томе не изгубе своју дубоку, самосвојну и непоновљиву природу. То им је омогућило да у своје пранаслеђе уграде технике и уметности увезене са истока. У 7. и 6. веку пре н. е. богати етрурски градови привлаче грчке занатлије, али и уметнике и трговце.

Етрурци склони тајанствености и магији истовремено имају тако развијену економију због чега их се Грци и Римљани плаше. Своју власт изградили су на поморској и трговачкој моћи, али и на металима. Руду гвожђа, бакра и сребра добијају са острва Елбе и са Апенина. У околини Популоније, у северном тосканском приморју, где се налазио најразвијенији металуршки центар Етрурије, и данас је тло покривено шљаком која се стварала при ливењу метала у високим пећима.

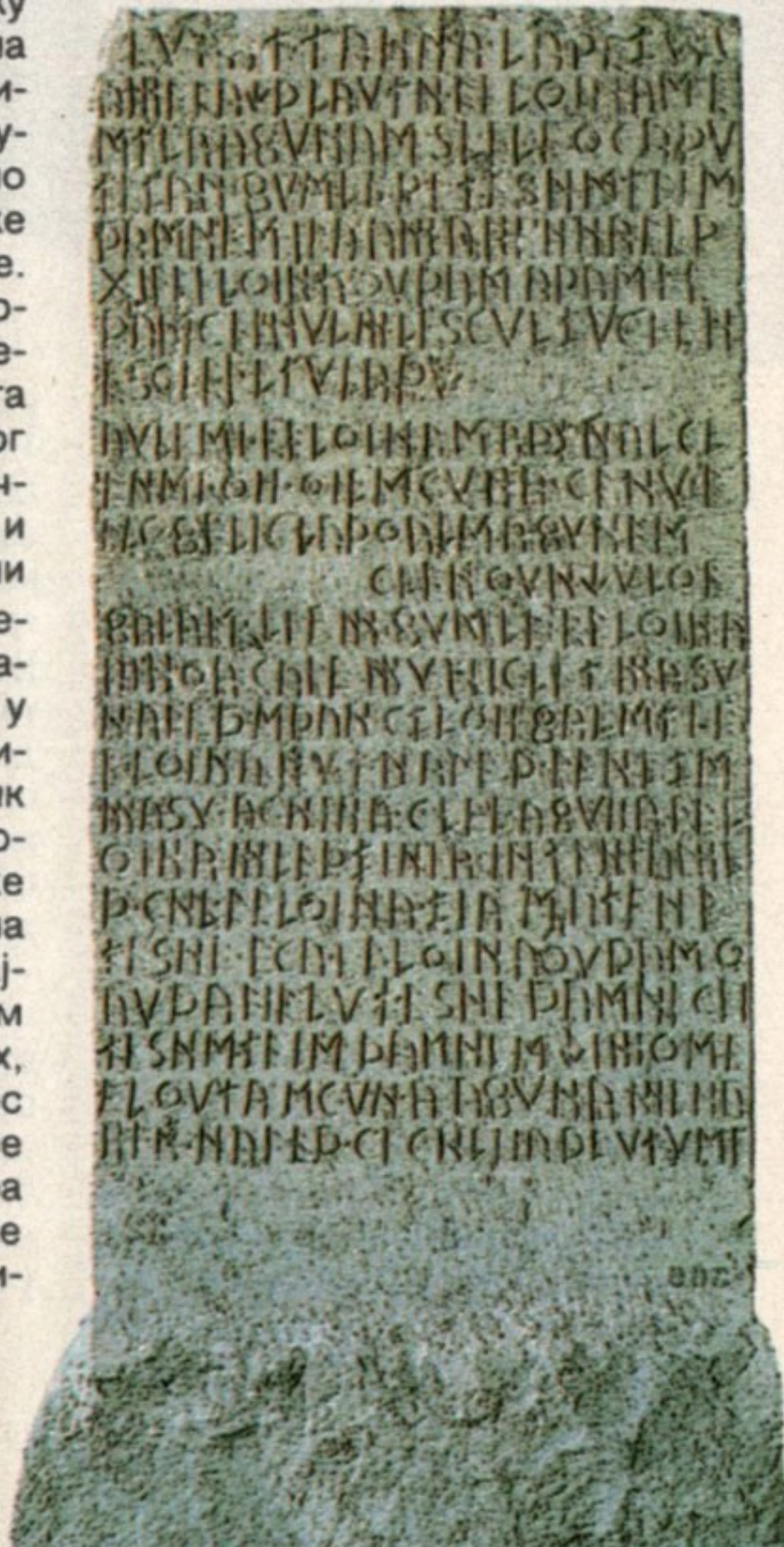
У рударским насељима виле богатих „индустријалаца“

грађене су на узвишењима, окружене баштама, док су хиљаде робова, чији је посао био извлачење руде, спавале у ходницима рудника. Кад је царство почело да се љуља, ове нељудске разлике изазваће многе побуне и убрзати пад власти малобројних.

Научници сричу етрурски

Етрурски језик, судећи по именима градова и божанстава – веома леп, а по остатку који нико не разуме – веома тајанствен, није дуго надживео народ који се њиме служио. У 1. веку наше ере само још нека документа садрже кључ за његово разумевање. Рим га је одувек звао „говором дивљака“ и кад је император Клаудије покушао да га спасе од заборавља, ученог али физички слабог и необичног владара („Месалининог и Агрипининог мужа“) исмејали су. Сви на двору, па и сам Сенека који ће тим поводом написати сатиру „Претварање у бундеву“. И тако је овај милозвучан и неразумљив језик нестао пред општом равнодушношћу да би пре отприлике три века поново изронио на површину и изазвао бескрајне расправе међу шачицом „посвећених“. Један од њих, енглески књижевник Олдос Хаксли, и сам љубитељ добре капљице волео је да цитира неколико етрурских речи које су славиле бога вина Фифли-

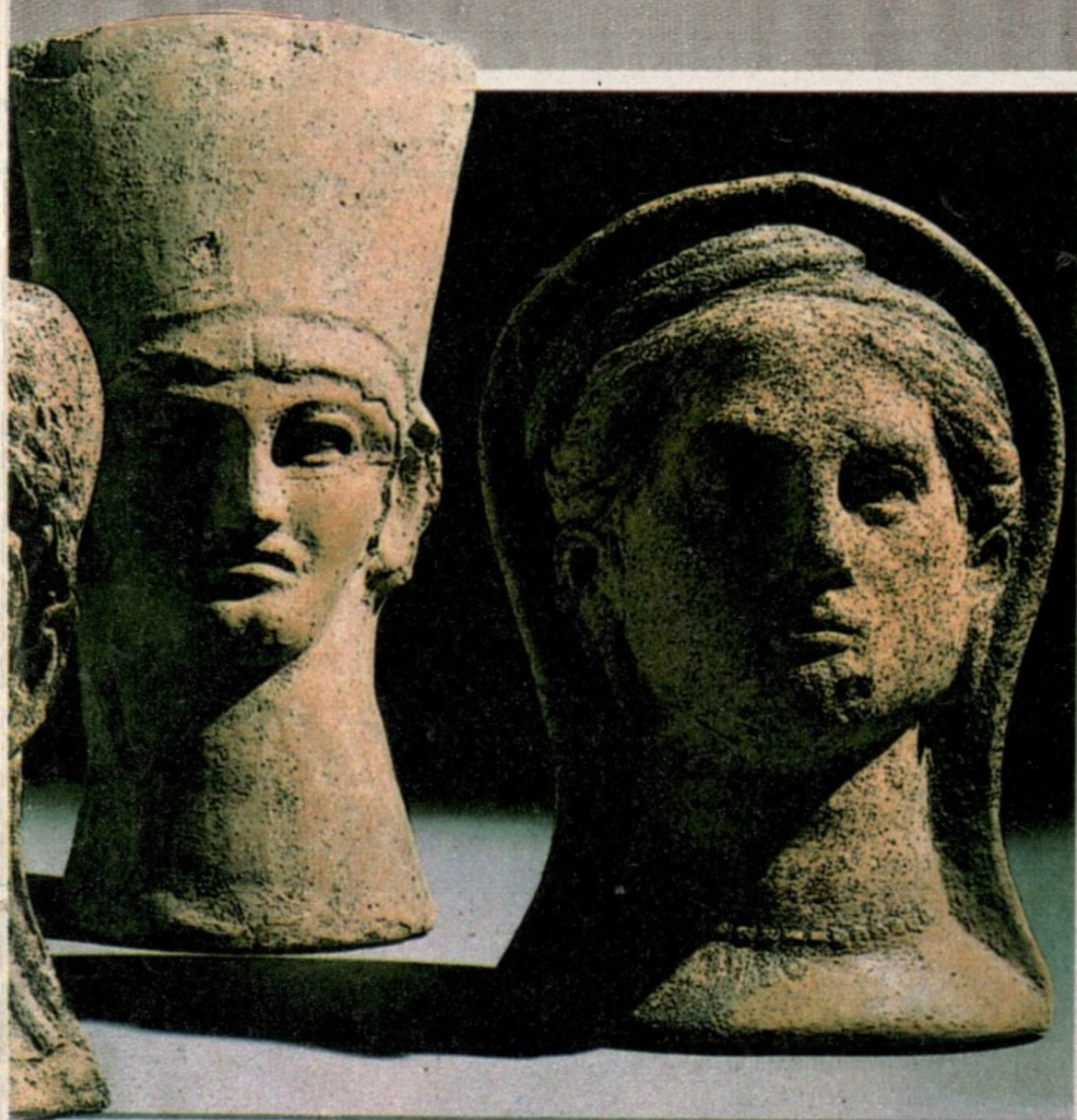
Писмо као ребус: шта значи ових 120 речи уклесаних у камену пре 1.200 година? Верски запис или уговор о власништву. Етрурски језик, којим нико не говори већ више од хиљаду година, нема сличности ни са једним познатим језиком и још чека свог Шамполиона који ће га одгонетнути.

ЧЕТВРТА СТРАНА

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

Made in Etruria: пре него што је Рим покорио царство Етрураца, оно је било прави лонац у коме су се стапале расе и културе. Доказ су и ове главе.

на, побратима Дионизија и Баха: „Фифлин фликитик зиз...”

Савремена наука не зна ни за један језик сличан етрурском. Он почива на језичким основама које су претходиле индоевропским језицима и за стручњаке је дуго остао тајна јер нису имали среће да наиђу на неки камен, као Шамполион на Росету, на коме би се на два језика упоредо нашао натпис, довољно дуг и јасан. Нажалост, од 7.500 сачуваних етрурских текстова, 90 одсто отпада на надгробне натписе. Е сад, можете ли да замислите археологе далеке будућности како покушавају да реконструишу наш језик на основу надгробних споменика?

Па ипак упорни научници нешто су успели да открију. Најпре, један ритуални календар с уцртаним црним и црвеним знацима на тракама у које је била увијена једна египатска мумија! И једно и друго сасвим случајно купио је извесни господин Михаило Барић на свом путу по Африци и тај „сувенир” предао музеју у Загребу где се и данас чува, а о чему вас је ваш „Забавник” својевремено детаљно известио. Затим је у Капуи нађен и један гравирани цреп који није имао везе с мртвацима и, напokon, оно најзначајније: златни листови откривени 1964. у Пирги, тиренској луци старе Етрурије (данашњем Черветарију) од којих

Богови, то је пакао! Ништа добро није очекивало Етрурце на оном свету и зато су се они трудили да ништа не пропусти на овом. У томе су им само помагала окрутна божанства, попут ове искежене Горгоне.

два садрже етрурски текст а један превод тог текста на пунски. Резултат: сада се зна стотинак речи „за које се може тврдити да су познате”, у ствари најчешће позајмице из грчког или „интернационалне”. И ништа више.

Са етрурским писмом ствари стоје нешто боље. За своју

азбуку од 30 слова они су 26 највероватније посудили од Феничана, а четири од Грка, и то оних најзападнијих, с острва Искија у Напуљском заливу, крајем 8. века пре н. е. да би га касније пренели својим старим душманима Римљанима. И тако данашњи научници, иако не знају значење

Претече хороскопа: Етрурци су веровали да се воља богова изражава разним знацима у свету природе, у лету птица или грмљавини, и да човек, читајући их, може да сазна смеше ли се богови или се мрште на његове подухвате. Хорисписи, свештеници који су знали овај тајни језик, уживали су велики углед. Чак су им се и Римљани обраћали за савет пред неки важан, јавни или приватни посао. Врачи су умели да гледају и у јетру жртвованих животиња на којој су, по њиховом веровању, богови исписивали очекивану поруку.

етрурских текстова, бар могу доста добро да сричу, читајући га здесна улево. И да се надају да ће једног дана ипак наћи кључ за његову тајну.

Од богате књижевности старе Тоскане, коју спомињу поштени римски аутори, није сачувано ништа. Ни од позоришта које је овај народ обожавао, нарочито комедије и фарсе. Њихове љупке пантомиме сачуваће се тако што ће их касније подражавати италијанска комедија дел'арте. И много крвавије циркуске игре такође су рођене у Етрурији, у Капуи. Фреске нађене у једној гробници приказују борбу маскираног човека кога брани молос (крпан пас) и његовог противника наоружаног тољагом коме је доњи део тела везан у врећи!

Култ мртвих и прорицање

Етрурце су од заборавља спасли њихови гробови. Ови градови мртвих, данас мета

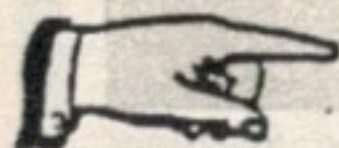
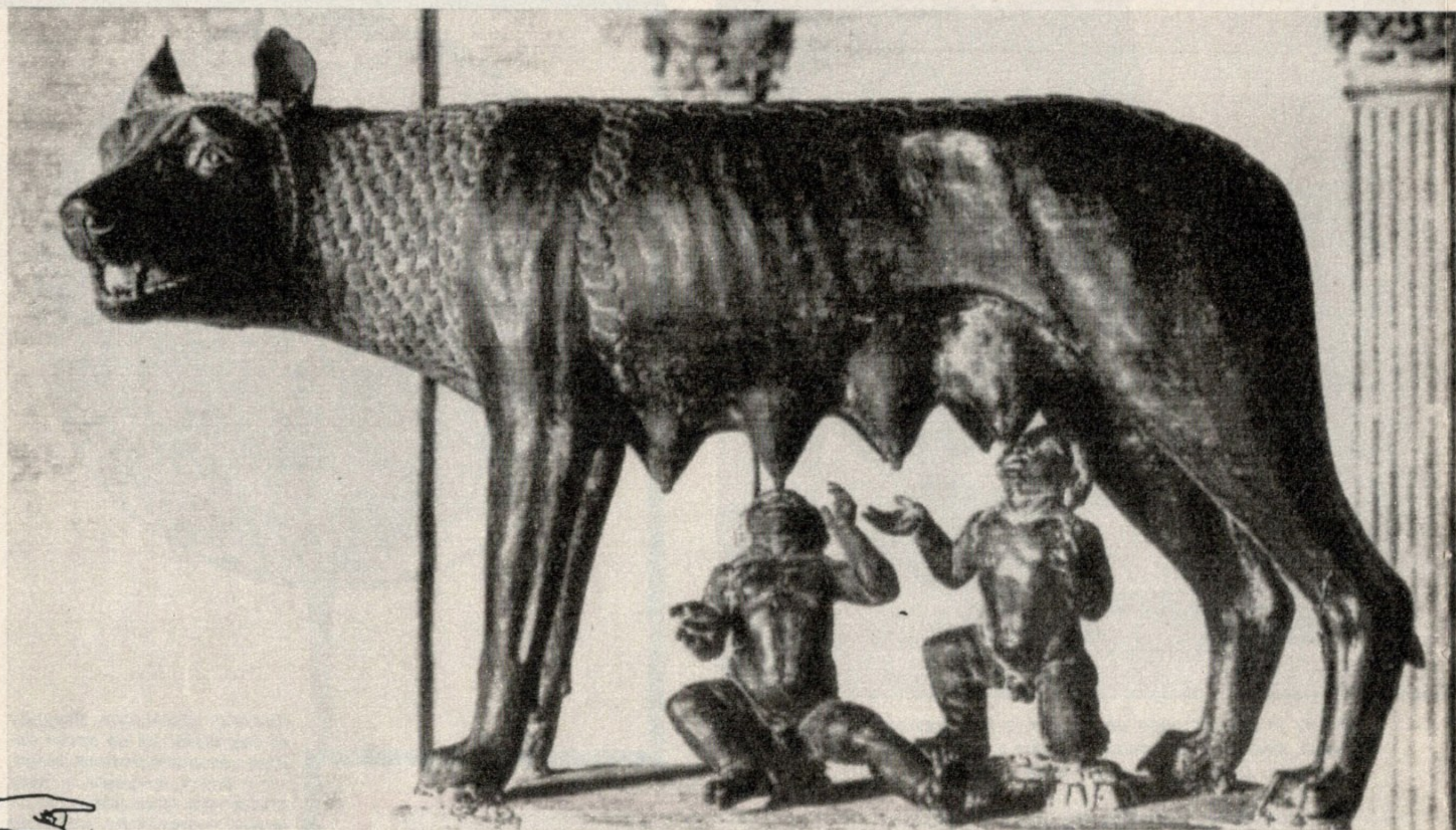

ПЕТА СТРАНА

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

35

туриста из целог света који у Тоскани оставе лепе парице, дуго су били плен пљачкаша. Па ипак, археолози су из оног што је преостало, или није могло да се однесе, успели да, што се каже, уђу у душу овог народа. У 7. веку пре н. е. ови величанствени гробови укупани у стење подсећали су по распореду на породичну гробницу неке пребогате породице нашег доба. Из ходника се улазило у гробне одаје које су, често, биле верна копија горњег света, са реалистичним представама намештаја и других предмета драгих покојнику. Дуж зида полагани су саркофази са поклопцима у облику лежаја на коме је полуиспружена фигура почившег. Понекад са његовим цртама лица.

Од 6. века пре н. е. и средња класа, која се обогатила трговином, почиње да зида некрополе, истина нешто скромније, испод којих се ређају гробови, сви једнаки и мали. Али, на улазу се зато постављају камене фигуре које упућују на број, године и пол покојника. Неке од њих, издужене као да их је правио Ђакомети, могле би право у музеј модерне уметности...

У сваком случају, култ мртвих код Етрураца несумњиво је био веома развијен, а за савремени свет, баш зато што је одраз земаљског живота, попримио је такав значај

Симбол Рима направио је странац: бронзани кип вучице која је по легенди отхранила Ромула и Рема, осниваче Рима, дело је етрурског вајара. (Дечаци су, утврђено је, ренесансни додатак.) Њен чудесно свиреп израз и притајена физичка снага тела и ногу имају исте особине које нам уливају страхопоштовање код Аполона из Вејиа. Данас се најчувенија вучица света чува у Капитолском музеју у Риму.

да је постао заштитни знак читаве њихове цивилизације. Њихови храмови грађени су на каменим темељима, али сама зграда, изгледа из верских разлога, правила се од дрвета или набоја, па отуд нема ниједног сачуваног етрурског светилишта. Чудно: грађитељи који су Римљанима поклонили технику лучних сводова, нису уопште користили мермер, радије су се опредељивали за кречњачки камен, глину, бронзу. И ипак стигли до нас.

„Етрурија је мајка свих празноверја“, пише у 3. веку наше ере познати заступник хришћанства Арноб, а зашто је тако морало бити објашњавају ретки зналци етрурске религије. Нека од њихових најважнијих божанстава личе на становнике Олимпа. Тако је Тин парњак Зевсов, Тиран близнакиња Афродите, а један бог са капом широког обода подсећа на Хермеса. Међутим, сви ови богови смешани с булументом дома-

њих идола нису самостално одлучивали о судбини човека. Савет су морали да траже од Већа тајанствених богова, без милости и без имена.

У томе је Етрурцима помагало прорицање, и то какво. Њихови пророчки методи били су сакупљени у серију светих књига за које се сазнало преко Римљана који су позајмили многа етрурска веровања и обичаје. Тако се римски „Libri haruspiscini“ баве вештином гледања у утробу жртве да би се извукло предсказање. Једна јетра израђена од бронзе из 3. века пре н. е, нађена у Пјаченци, пружа драгоцене податке о овој вештини. Главна линија дели површину јетре на два режња, на оном повољном стоји натпис „Усилс“ (Сунце), на другом, непријатељском, пише „Тивр“ (Месец). Унутар ових зона откривају се сличности етрурског врачања са још старијим, вавилонским и хетитским. Укратко, јетра је за

Етрурце нешто као микрокосмос подељен на области које одговарају небеским. Нешто слично нашим зодијачким знацима.

Исувише паметни и јединствени, због чега су оптуживани да шурују с ђаволом, Етрурци су од античких народа углавном исмејани. Фреске сачуване у Тарквинији приказују, међутим, њихове портрете који ни по чему не личе на дегенерисане, похотљиве и дебеле створове каквим их описују њихови противници. Сликари оживљавају лица пуна добре воље, скоро пријатељска, суздржаног погледа. Жене су дотеране, украшене фино израђеним накитом од злата, коса им у витицама пада с обе стране лица. Тај детаљ је првим Римљанима, стидљивим и неуглађеним, изгледао као врхунац бестидности. У 4. веку пре н. е. грчки историчар Теопомп оптужује Етрурце да се одају разврату јер њихове жене учествују у јавном животу готово на равној нози с мушкарцима. Етрурке су заиста излазиле из куће саме, са служавком или мужем, док је грчка жена чинила то само у посебним приликама, углавном за време ретких празника или сахрана. Све у свему, мора да су етрурске жене биле трн у оку грчком мушком друштву, толико да се на ту тему угрувао чак и сам Аристотел. „Етрурци једу са својим женама под

ШЕСТА СТРАНА

ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

Градови мртвих и игре у њихову част: издубљене у меким кречњачким стенама некрополе Норкије у Лацијуму сведоче о великој разноликости споменичке архитектуре – од обичних округлих рупа у земљи у које је полагана урна, до велелепних гробница са саркофазима, богатим фрескама, рељефима, уметничким предметима и украсима од злата. Док траје погребна церемонија, на узвисини изнад одржавају се коњске трке и спортска такмичења. У позадини: град живих.

истим плаштом", написа и оста жив.

Можда становници старе Тоскане и нису јели са својим женама под истим и провидним плаштом, али далеко од

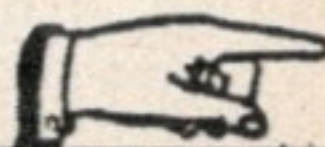
СЕДМА СТРАНА

ПОЛИТИКИ

37

ЗАБАВНИК

тога да су били свеци. Остаје истина да су Етрурци, кад им је већ небо претило само паклом, знали да уживају у чарима овоземаљског живота. Љубавнице и куртизане,

Архајски Рур у срцу Средоземља: Популонија, један од најзначајнијих етрурских градова (реконструкција), свој нагли успон дугује индустријској обради гвоздене руде која је овде стизала са острва Елбе. Високе пећи овог металуршког центра претапале су годишње 10.000 тона.

нежне супруге, хермафродити и „љубимци“, сви су се они заједно с „очевима породица“ гостили и веселили, седећи или лешкарећи на обложеним клупама „триклинијума“ — трпезаријама с диванима, чије ће сласти и Римљани усвојити неколико векова касније кад под ногама буду имали готово цео свет. ■

Банкет у част мртвих, незаобилазна тема у етрурском зидном сликарству, овде гробница Леопарда у Тарквинији, 5. век пре наше ере. Римљани су и гозбе у полулежећем положају позајмили од својих смртних непријатеља — Етрураца.

ОСМА СТРАНА

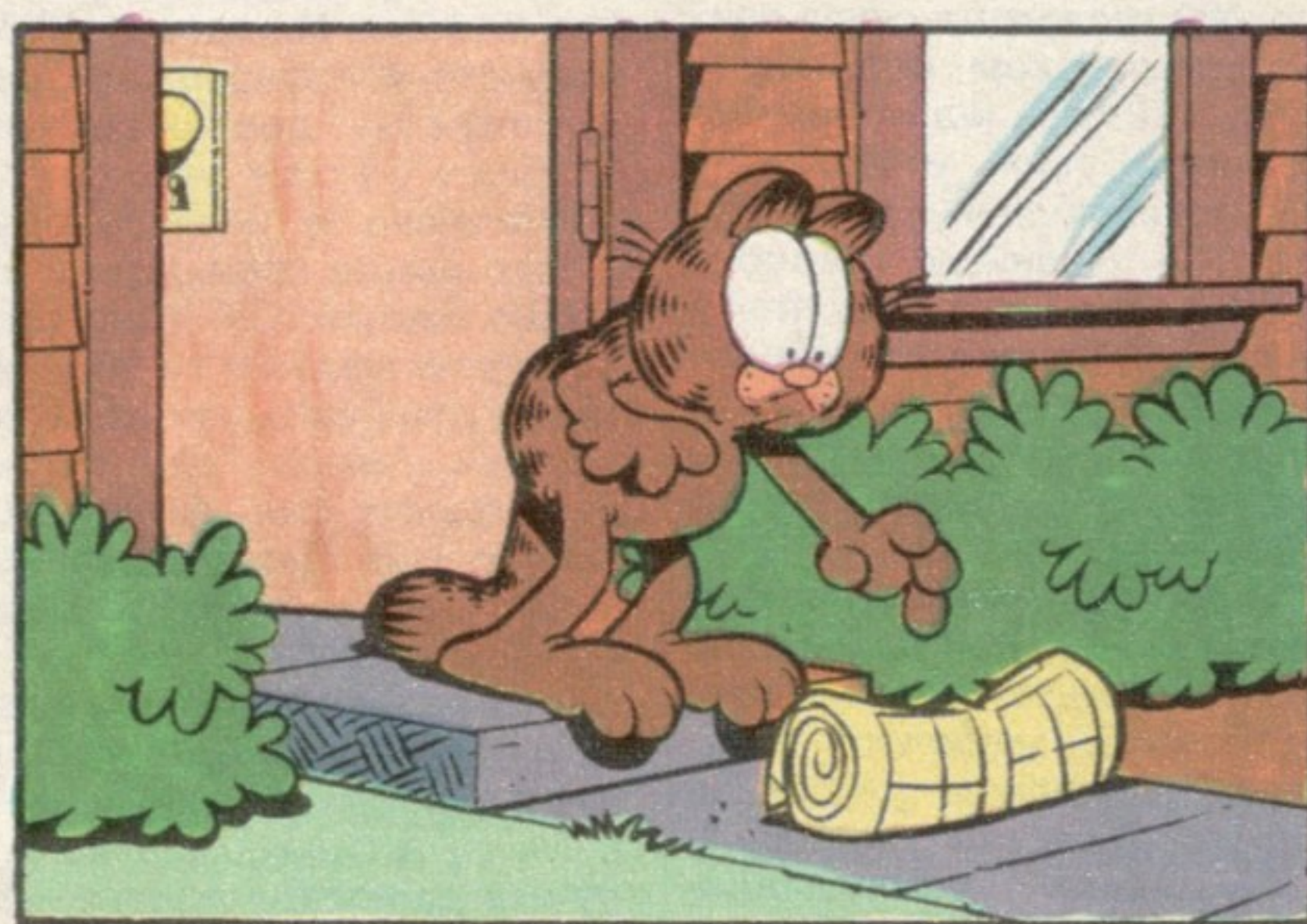
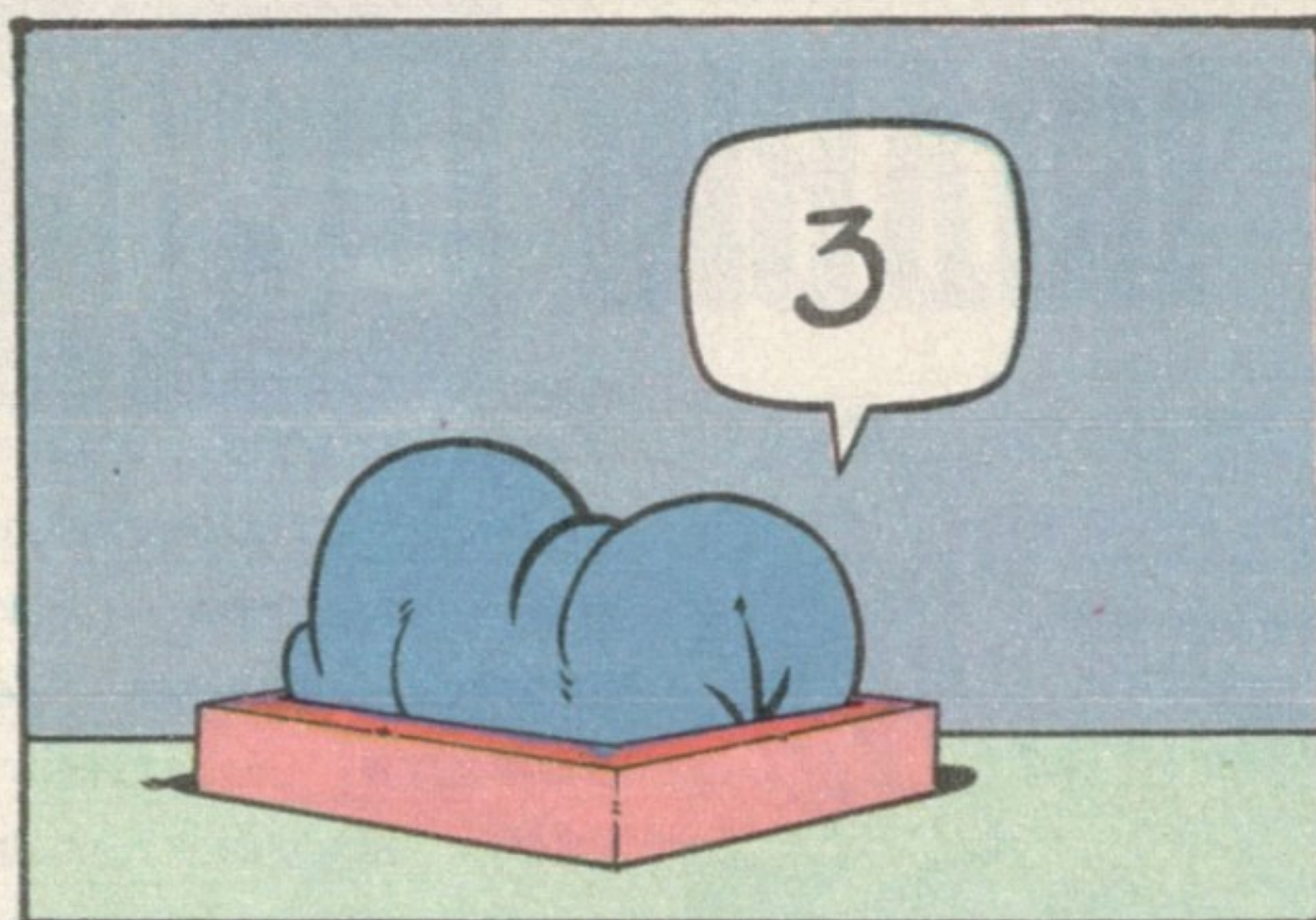
ПОЛИТИКНИ

ЗАБАВНИК

38

By Jim Davis

ГАРФИЛД

ПОДВИГ ЦРНЕ ГАЗЕЛЕ

„Злато“ да, рекорд – не: Вилма Рудолф побеђује у трци на 100 метара.

Домаћин седамнаестих по реду олимпијских игара модерног доба био је Рим. Захваљујући телевизији, ову олимпијаду је, као ни једну претходну, са уживањем гледао читав свет.

Свечано отварање Игара обављено је 25. августа пред 100.000 гледалаца окупљених на олимпијском стадиону у Риму. После једночасовног дефилеа свих учесника и спортских посленика Олимпијаду је званично отворио председник Републике Италије Ђовани Гронки. На највиши јарбол стадиона је потом подигнута олимпијска заставица, а пут неба је полетело јато од 6.200 белих голубова.

Терен и стаза тог истог стадиона су, који дан касније, били поприште занимљивих надметања најбољих светских атлетичара. „Краљица спорта“ овог пута је добила своју „краљицу“ у лику двадесетогодишње Американке Вилме Рудолф коју су једни после онога што је показала у Риму, назвали „црна газела“, а други „женски Џеси Овенс“.

Тамнопута америчка спринтерка Вилма Рудолф била је звезда атлетских надметања у „вечном граду“

Задивљујућом лакоћом и брзином остављала је иза себе све своје противнице тако да је на крају, са три златне медаље 100, 200 и 4x100 м, постала не само најуспешнија атлетичарка него и један од симбола читавих Игара. Вилмина финална трка на 100 метара остала је упамћена по сјајном резултату (11,00 секунди). Био је то нови светски рекорд, али, нажалост, непризнат јер је брзина ветра у леђа била нешто већа од дозвољене.

Њен колега са најкраће деонице за мушкарце Немац Армин Хари дошао је у Рим као светски рекордер (10,00 секунди) и победио, али резултатом за две десетинке слабијим од оног рекордног.

Италијане је највише одушевио њихов спринтерски ас Ливио Берути. Он је на путу до златне медаље на 200 метара два пута изједначио светски рекорд (20,5 секунди). Некима, пак, ни светски рекорд није био довољан за „злато“. Догодило се то Немцу Карлу Кауфману који је у финалној трци на 400 метара, са Американцем Отисом Дејвисом, постигао сјајних 44,9 секунди, а судије су ипак одлучиле да победу доделе његовом противнику.

Највеће изненађење био је један, до тада, потпуно непознат маратонац из Етиопије. Био је то гардиста цара Села-

сија Абебе Бикила који се на старту најтеже тркачке дисциплине појавио бос. То, међутим, овом двадесетогодишњаку није нимало сметало да без напора савлада 42.195 метара и први прође кроз циљ на олимпијском стадиону. Босоноги маратонац остварио је у овој трци резултат од рекордних 2:15.16,2 часа.

Међу гимнастичарима који, по природи ствари, узимају највише медаља на свакој олимпијади, у Риму се главна борба водила између совјетског репрезентативца Бориса Шаклина и Јапанца Такашија Она. Шаклин је на крају сакупио чак седам медаља (четири златне, две сребрне и једну бронзану) што му је доне-

Слабије од рекорда: победник Армин Хари (са тамном пругом на мајици) пролази кроз циљ.

ло незваничну титулу најуспешнијег учесника Игара. Ендо је, као и Русиња Лариса Латињина, међу гимнастичаркама, изборио једну златну медаљу мање од Шаклина.

На овој олимпијади свет је први пут чуо за будућег апсолутног првака у боксу Касијуса Клеја. Он је тријумфовао у полутешкој категорији где му је „злато“ донела победа против Пољака Збигњева Пјетчиковског.

Опроштај Геревича

Најстарији учесник римске Олимпијаде био је педесетогодишњи мађарски репрезентативац у мачевању Аладар Геревич. Он је са екипом наших северних суседа узео златну медаљу у надметању сабљом. Била је то његова седма златна медаља у овој дисциплини и опроштајно (шесто) учешће на олимпијским играма. У томе је Геревич и данас без премца јер није пропустио ниједну одржану олимпијаду, од 1932. до 1960. године.

Босоноги шампион маратона: Абебе Бикила непосредно пре тријумфа у најнапорнијој тркачкој дисциплини.

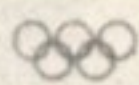
Фудбалерима „злато“, Мартиновићу „сребро“

Југословенски спортисти вратили су се из Рима са само две медаље, али је и то донело одушевљење многима јер је златна медаља у, код нас најпопуларнијем спорту, фудбалу, припала баш „плавима“. Био је то, после три узастопно освојене сребрне медаље, врхунац онога што су југословенски фудбалери постигли на олимпијским играма.

Наши репрезентативци лако су прошли кроз предтакмичење (УАР 6:1, Турска 4:0, Бугарска 3:3), а у полуфиналу имали среће са екипом домаћина Игара, Италијом. Ту је и после продужетака било нерешено (1:1), па је коцком одлучено да „плати“ иду у финале. У овом двобоју, са тимом Данске, Југословени су од почетка били бољи и на крају тријумфовали са 3:1.

У освајању римског „злата“ учествовали су: Видинић, Шошкић, Рогановић, Јусуфи, Перушић, Дурковић, Жанетић, Анковић, Матуш, Галић, Кнез, Костић, Сомболац, Козина, Такач и Маравић.

Другу медаљу за Југославију у Риму је освојио рвач грчко-римског стила Бранислав Мартиновић. Он је заузео друго место у лакој категорији и то „сребро“ је прво у низу олимпијских одличја које су наши рвачи освојили.

XVII ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ
Рим, 25. 8. – 11. 9. 1960.

Учествовало је 5396 такмичара (од тога 651 жена) из 84 земље. Они су се надметали у: атлетици, бициклизму, боксу, дизању тегова, гимнастици, хокеју на трави, једрењу, кајакаштву, коњичком спорту, кошарци, мачевању, модерном петобоју, фудбалу, пливању, рвању слободним и грчко-римским стилем, скоковима у воду, стрељаштву, ватерполу и веслању. Проглашено је 150 олимпијских победника.

ПАТУЉЦИ ОСВАЈАЈУ ЦИНОВСКЕ ГРАДОВЕ

НЕКИ ТО ВОЛЕ МИНИ

Опел макс. Дугачак само 3 метра и погодан је за различите намене јер, на захтев купца, може да се прилагоди па постаје камионет, теренско возило или „лимузина“.

Град је као створен за њих, а и они за њега. Мини аутомобили лако се крећу и по највећој гужви, удену се и паркирају тамо где велики не могу да стану. Али, они нису привлачни само због тога. Моћна светска предузећа успели су своје пројектанте још 1993. године како би новим моделима задовољили потребе будућих купаца. Њихов задатак био је следећи: направити мали аутомобил који не загађује околину, лако се креће по свим путевима, лепо изгледа, а не кошта више од два наестак хиљада марака.

Прошло је нешто више од две године и већ је настала читава генерација „минића“ који ће се ускоро производити. Постављени захтеви задовољени су, а сви ови аутомобили трошиће бензин или ди-

ЛАКИ, ЛЕПИ, БРЗИ, УДОБНИ, ЕКОНОМИЧНИ, ПРАКТИЧНИ, БЕЗБЕДНИ... ПОЈАВИЋЕ СЕ КОЛИКО СУТРА

Плимут бек пек. Он је као створен за спортисте. Дужина му је 3,6 метара, предвиђен је за три особе

зел-гориво.

Додуше, мотори на дизел-погон, иако ће трошити само 3,5 литара на сто километара, имају своје лоше стране: приликом сагоревања испуштају материје које изазивају рак. Борци за заштиту човекове околине дигли су глас против оваквог мотора и успели да се у неким земљама за њих наплаћују додатни порези.

и има посебно место за бицикл, скије или роничачку опрему. У продаји би требало да се нађе пре 2000. године. Има аутоматизовано управљање, а цена му неће бити већа од 12.000 DEM.

Било како било, за сада нам остаје само да сачекамо те привлачне и исплатљиве градске „патуљке“. А ако се њиховом власнику деси да закасни на посао, мораће да нађе неки други изговор, а не гужву у саобраћају или недостатак места за паркирање.

Форд КА. Он ће први изаћи на улице, већ крајем ове године. Имаће четири седишта, обле линије, биће дугачак 3,5 метара, а неће коштати више од 14.000 DEM. Производиће се са мотором на бензин, али је могуће да ће временом користити и друге врсте горива.

Предности мини-аутомобила

Мини-аутомобил производиће се за 9 часова, док је за средњи и велики потребно најмање 18.

Просечна тежина „минија“ је 540 килограма, а средњег аутомобила 1050.

На простору дугачком 85 метара, могу, један уз други, да се паркирају 44 мини-аутомобила, а само 38 средњих. Ако се паркирају један иза другог, онда ће на истом простору стати 21 мало возило, а само 16 средњих.

У аутомобил срдње величине уграђује се 15 одсто пластичних материјала, док ће их у мини-возилу бити 35 одсто.

Просечна потрошња горива „патуљка“ износи 3,5 литара на сто километара, док „велики“ троше 10,5.

Крајслер експрес. Ово америчко возило које личи на играчку моћи ће спретно да се креће свим градским улицама. Његова мала шкољка путницима ипак пружа највећу могућу удобност. Мотор је на бензин, команде су аутоматске, а појавиће се крајем овог века и коштаће око 10.000 DEM. Производиће се и такси модели.

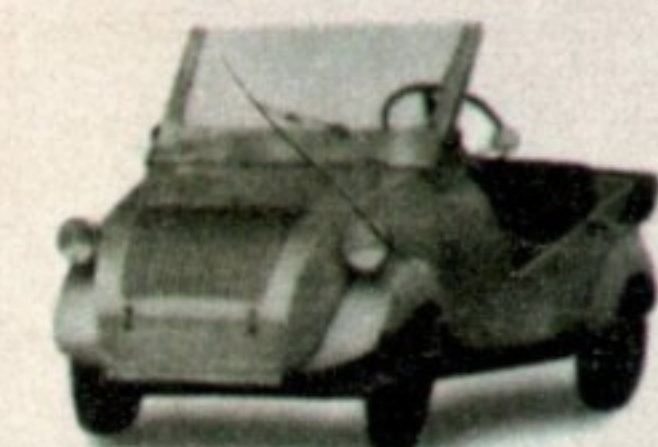
Славни преци

„Опел 4/12“ (1924)

„Фијат тополино“ (1936)

бискутер (1954)

гогомобил (1955)

„BMW исета“ (1956)

„месершмит“ (1956)

„Фијат 600“ (1957)

„МИНИ-ОСТИН“ (1959)

„фијат 126“ (1972)

МАЈКЛ ЦЕКСОН У БОЛНИЦИ

Док је, на једној од проба, недавно, увежбавао играчку тачку Мајкл Цексон се онесвестио. Стање му се поправило после терапије кисеоником и инфузијама. Међутим, рад срца био му је неправилан, а крвни притисак низак. Лекари су том приликом изјавили да је „ствар врло озбиљна“, а жута штампа пожурила је са насловом „Цеко је пуна два минута био мртав!“

Има лека за „Cure“

Енглески састав „Cure“ (чита се Кјур, а значи лек) објавио је 7. маја нови албум који је њихов певач и вођа Роберт Смит оценио као „нешто најбоље што смо до сада снимили“. После плоче „Wish“, објављене 1992. године, запали су у озбиљну кризу која је овом плочом „Wild Mood Swings“, очигледно преброђена. Додуше, и претходна плоча добро је прошла, продата је у преко милион примерака, а то је уједно њихов једини албум са којим су стигли на прво место енглеске топ-листе. То-

ком 1993. године, у размаку од неколико недеља, објавили су концертне компакт-дискове, дупли „Show“ и једнос-труки „Paris“, али те плоче прошле су прилично незапажено. За то време у групи су се мењали чланови, о чему сведочи Роберт Смит.

— Знао сам да ће нас Порл Томсон напустити и зато смо снимили албум и филм „Show“. У то време отишао је и Сајмон јер је схватио да нас све љути. Још памтим тај тренутак када смо гитариста Пери Бамонте и ја седели сами у соби. Требало је да уради-мо демо-снимке, а били смо без басисте, бубњара, без некога ко би свирао клавијату-ре. Помислио сам: можда је то крај. Неколико недеља од-војио сам се од свега и раз-мишљао да ли имам снаге да поново покренем групу. Буду-ћи да сам већ имао неке пес-ме, желео сам да их снимим, али за то су ми били потребни музичари.

Групи се тада прикључио бубњар Џејсон Купер, који је први пут у животу снимао у студију, а дошли су и стари чланови групе „Cure“, клави-јатуриста Роџер О'Донел и басиста Сајмон Галуп. Повук-ли су се у једно село у запад-ној Енглеској и тамо снимали пуних годину дана. Настало је 25 нових песама од којих је

ПОЛИТИКИ

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

FANTASY ФАНТАЗИЈА

*When you walk by every night
talking sweet and looking fine
I got kind of hectic inside
baby I'm so into you
darling if you only know
all the things that flow through
my mind*

*Images of rapture
creep into me slowly
as you're going to my head
and my heart beats faster
when you take me over
time and time and time again*

*It's just a sweet fantasy baby
when I close my eyes
you come and you take me
on and on and on
it's so deep in my daydreams*

*I'm in heaven with my
boyfriend
my laughing boyfriend
there's no beginning and
there is no end
feels like I'm dreaming but I'm
not sleeping*

Изводи: Мараја Кери

Док пролазиш сваке вечери
слаткоречив и прелеп,
скоро да добијам дрхтавицу,
драги, потпуно сам ти
посвећена
када би само знао
шта ми све кроз главу
пролази

Слике занесености
споро, као жмарци у мени
и док ми кроз главу
пролазиш,
срце јаче удара
и док ме узимаш,
опет и опет и опет

То је само слатка фантазија,
драги,
када затворим очи,
ти дођеш и узмеш ме
опет и опет и опет
то је дубоко у мојим
дневним маштаријама

Са својим дечком сам на
седмом небу
са својим насмејаним
дечком
ту нема почетка а нема ни
краја
осећам као да сањам а
будна сам

14 одабрано за нови албум. Од предвиђена три сингла већ крајем априла појавио се први са песмом „The 13th“. На плочи учествују и неочеки-вани гости: индијски оркес-тар, мексички трубач, гудачки квартет.

— Плоча је урађена под ја-ким утицајем других људи — наставља Роберт. И то нам се први пут дешава. Време које смо провели снимајући за мене је најбољи период у жи-воту. Плоча изражава ставове и осећање читаве групе а не само моје. Раније је било обрнуто. ■

ЗАБАВНИК

Ново име:

КУЛИО

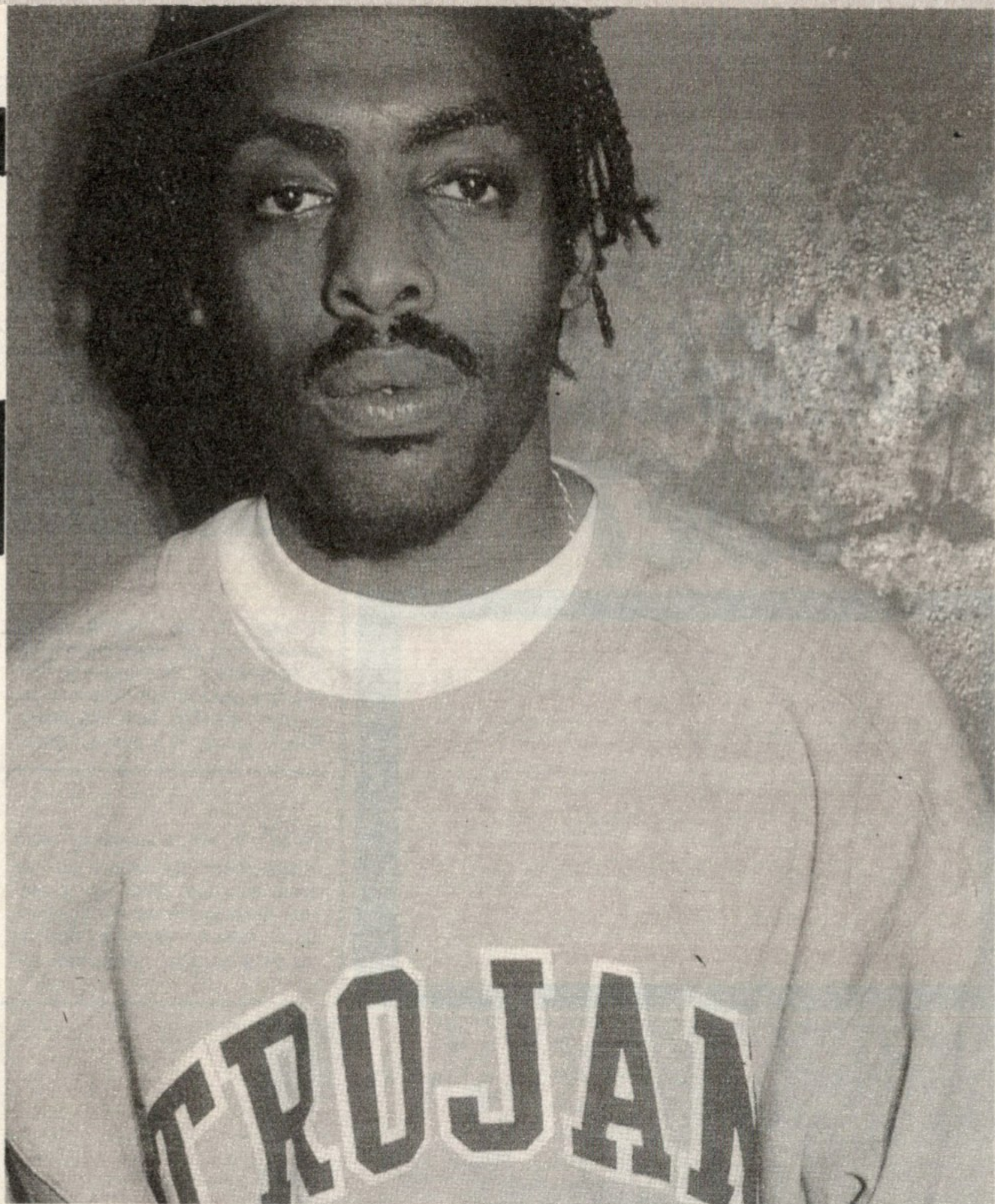
КОЛУМБО
ЈЕ

НЕГАТИВАЦ

Право име му је Артис Ајви, а родио се 1963. године у Лос Анђелесу. Када су му се родитељи развели, остао је да живи са мајком. И данас с поносом истиче да је у школи био одличан ђак и успешан млади извиђач. Онда је дошао пубертет који га је добро „ударио“ у главу. Побегло је од куће, напустио школу, почео да краде и да се дрогира. У исто време, а имао је тада само 15 година, привукла га је реп-музика. Данас, када се сети тих времена, сматра да су ипак била безазлена у односу на оно што је уследило. На улици није било много опасних дрога, а уличне банде решавале су међусобне сукобе у тучама. Почетком осамдесетих година америчке градове преплављивала је хемијска дрога, а оружје је постало тако рећи обавезан део гардеробе.

— Почели смо да узимамо дрогу не схватајући шта радимо — каже Кулио. — Када смо схватили неких годину дана касније, за многе је било касно, постали су зависни. Ја сам одлучио да са тим престанем. Али, то није било једноставно. Преселио сам се код оца у један мали град и запослио се у јединицама које су гасиле шумске пожаре. Невоље су се појавиле када су ме због посла пребацили у близину Лос Анђелеса. Све је кренуло по старом. Срећом, имао сам довољно снаге и разума да на такав живот ставим тачку, да кажем: „Доста“.

И Кулио је заиста започео нови живот. Нису хтели да га приме у школу за одрасле, па

Његов хит

„Gangsta's Paradise” у Енглеској је продат у дуплом плати-настом тиражу, а у Америци се пет недеља задржао на првом месту топ-листе

је одлучио да се сам образује. Седео је у библиотекама и читао, дружио се са људима који могу да га правилно усмере. Обилазио је дискографске куће и нудио своје снимке, али сви су га одбијали.

— У то време почео сам да се занимам за историју црних људи у Америци. Открио сам ствари које су ме пот-

пуно слуделе. Схватио сам да су ми целог живота причали само лажи. Индијанци нису били дивљаци, већ народ са сопственом цивилизацијом. Кристифор Колумбо и Џорџ Вашингтон нису били хероји, већ негативци. Понекад помислим: да ли сам ја у очима америчке државе човек или само послушни црнац? На свом првом албуму „It Takes A Thief” из 1994. написао сам: „Није важно да ли си бео или црн”. Међутим, у то уопште не верујем, сем када је у питању музика. Пропутавао сам читав свет и сада знам да је то истина. Био сам у земљама у којима боја коже заиста ништа не значи. Америка није једна од тих. Није ни Енглеска. Тамо сам имао лоших искустава.

Нови албум „Gangsta's Paradise” коначно му је донео успех. На плочи је испољио свој цинични хумор, а у неколико песама није пропустио ни да се обрачуна са суровим менаџерима и уредницима. Осим горчине и беса понудио је и топлину. Песма „Smiling” је реп посебно направљен за његову децу. Са две жене има петоро деце, а управо се родила и шеста беба. Са трећом женом.

— Нажалост, не живим са својом децом, не проводим више онолико времена са њима као раније нако бих то желео. Често их зовем, пишем им са путовања. Део сам њиховог живота, водим рачуна о њима. Ако икада буду размишљали о томе шта осећам према њима, моћи ће да послушају песму „Smiling” и знаће — каже Кулио, ново име на светској реп-сцени. ■

ПОЛИТИКИ

ЗАБАВНИК

КАД ДРОГА ПОБРКА ЧУЛА

ПОГЛЕД У ИЗМЕЊЕНИ СВЕТ

Светлост коју прима око претвара се у електричне импULSE у одређеним ћелијама мрежњаче и они се, путем оптичких нерава, стичу у кори великог мозга. Пошто постоји најмање пет „станица“ од мрежњаче до кортекса, слика на том путу може и да се искриви. Како се особи која је под дејством неких наркотика чини свет који је окружује?

КОКАИН

Добија се од лишћа коке, биљке која се највише узгаја у Колумбији, Боливији и Перуу где домороци Индиоси то лишће жваћу већ најмање 2500 година. И у Јужној Аме-

рици кокаин је одавно познат, код Инка је кока чак била свето дрво. Као локални анестетик први пут је употребљен 1884. године. Под дејством ове дроге свет делује „избељен“, јарке боје и предмети јаким контраста не могу да се виде.

КРЕК је врста кокаина тако прерађеног да може да се пуши као цигарета или у малим лулама. Кокаин посебно, крек мање, уклања осећај глади и умора, повећава из-

држљивост током рада (отуд популарност овог скупог наркотика међу појединим богатим пословним људима САД и Европе), али временом доводи до хроничног тровања и смрти.

Пар у кафићу

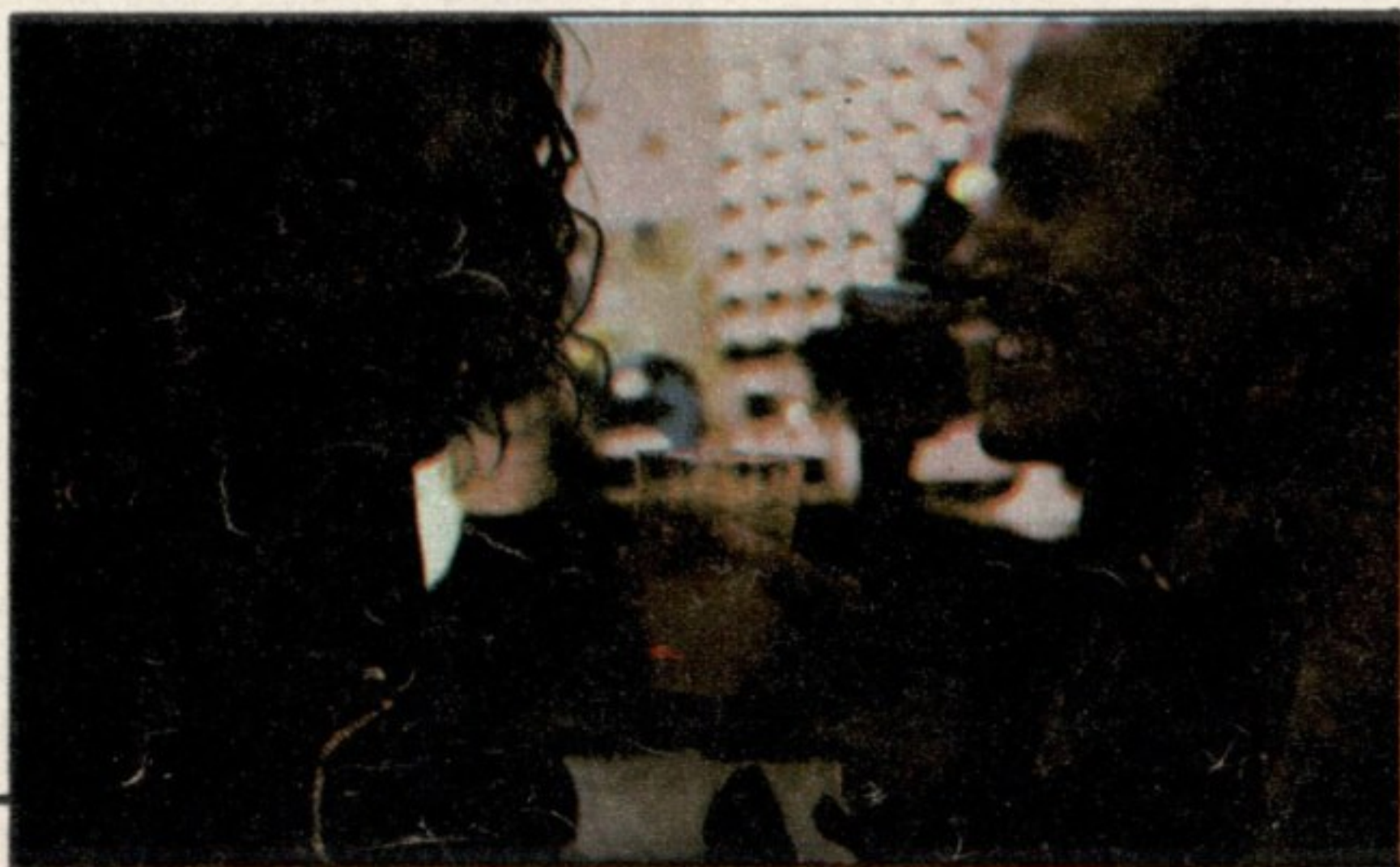
Сасвим обичан призор који, у обичним условима, види већина нас. Како

то двоје младих изгледа неком ко узима дрогу?

КАНАБИС

Халуциногено средство у смоли конопље (*Cannabis sativa*), која се посебно развија на цветним врховима женске биљке. Канабис се користи као марихуана (иситњено лишће, понекад помешано са дуваном, увија се у цигарету – џоинт) или хашиш који се и данас на Оријенту жваће или пуши помоћу посебних водених лула (наргиле). У већини

земаља продаја канабиса је забрањена. Иначе, ова дрога позната је још од најстаријих времена. Налази се у једном кинеском хербаријуму из 2737. године пре наше ере, а у причама из „Хиљаду и једне ноћи“ често се спомиње.

Под дејством марихуане или хашиша повећава се доживљај звука, укуса и мириса, смањује се самопоуздање. Ствари се виде помало замагљено, боје добијају на јачини.

КАД ЈЕ ЧОВЕК НЕИСПАВАН

Свако ко је бар једном био у таквом стању добро зна да све што погледа око себе, баш као овај пар који ћаска у кафићу уз (безазлени) ђус, делује искривљено, као у оним огледалима по забавним парковима. Неиспаване особе доживљавају свет као неку врсту илузије – људе и предмете виде друкчије него што су у стварности. Значи, не ради се о халуцинацији, при-

виђању нечега што реално не постоји. Овакво стање прати раздражљивост, лоше сналажење у простору, немогућност да се човек на било шта потпуно усредсреди. Срећом, неиспаваност, за разлику од узимања дроге, углавном кратко траје и „лечи“ се брзо – наравно, кад се ради о иначе здравој особи. Али, ако се човеку, и то дуже време, ускрати могућност чулних осећаја (затвореници који су дуго смештени у самицама без прозора), њему треба доста времена да се поврати у уобичајено стање.

ОПИЈАТИ (ХЕРОИН, МОРФИЈУМ)

Док су се опијати у 19. веку набављали у обичним продавницама, без рецепта (сматрало се да су опијати лекови против свеопштих тегоба), данас су ове дроге тешко доступне. Понегде се у болницама дају пацијентима који имају несносне болове, женама на порођају, реуматичари-

ма. Наркомани најчешће узимају хероин који се, као бели прах, узима инјекцијом (нечисте игле преносе сиду) или се пуши, односно шмрче. Онима који користе опијате свет постаје мрачан, пригушених боја, а особе које су обучене у црно они тешко препознају. Наркомани под херином препознају се по капцима које тешко могу да дижу, зенице им се претварају у тачкице.

АЛКОХОЛ

Шест пари мишића који омогућавају покретање очију један су од „најизвежбанијих“ делова људског тела. Покре-

но око усредсреде на исти предмет који човек посматра. Алкохол може да побрка рад малог мозга и после, рецимо, неколико чашица вина може лако да се догоди да човек

тање сваког тог скупа мишића надзире мали мозак (segebellum). На тај начин, из централног нервног система долази налог да се и лево и дес-

види дуплу слику. Неко ко превише попије добија главобољу, жедан је, има гађење и у стању је потпуне обамрлости.

ЕКСТАЗИ

У облику пилуле, ова дрога постала је популарна последњих година (мада се за њу зна још од почетка овог века) посебно на великим рејв-журкама. „Екстазомани“ могу, не умарајући се, сатима да играју. По престанку деловања дроге, особа почиње да се зноји, суше јој се уста, има осећај гађења. Иначе, са „екстази-наочарима“ свет као да трепери и пулсира, боје су јаке...

МАГИЧНЕ ПЕЧУРКЕ

Већ сте помислили да смо објавили погрешну фотографију? Нисмо се преварили, верујте, јер треба имати на уму да узимање ових печурки заиста доводи до тога да човек или види потпуно измењену слику или почиње да халуцинира и, уместо оног пара

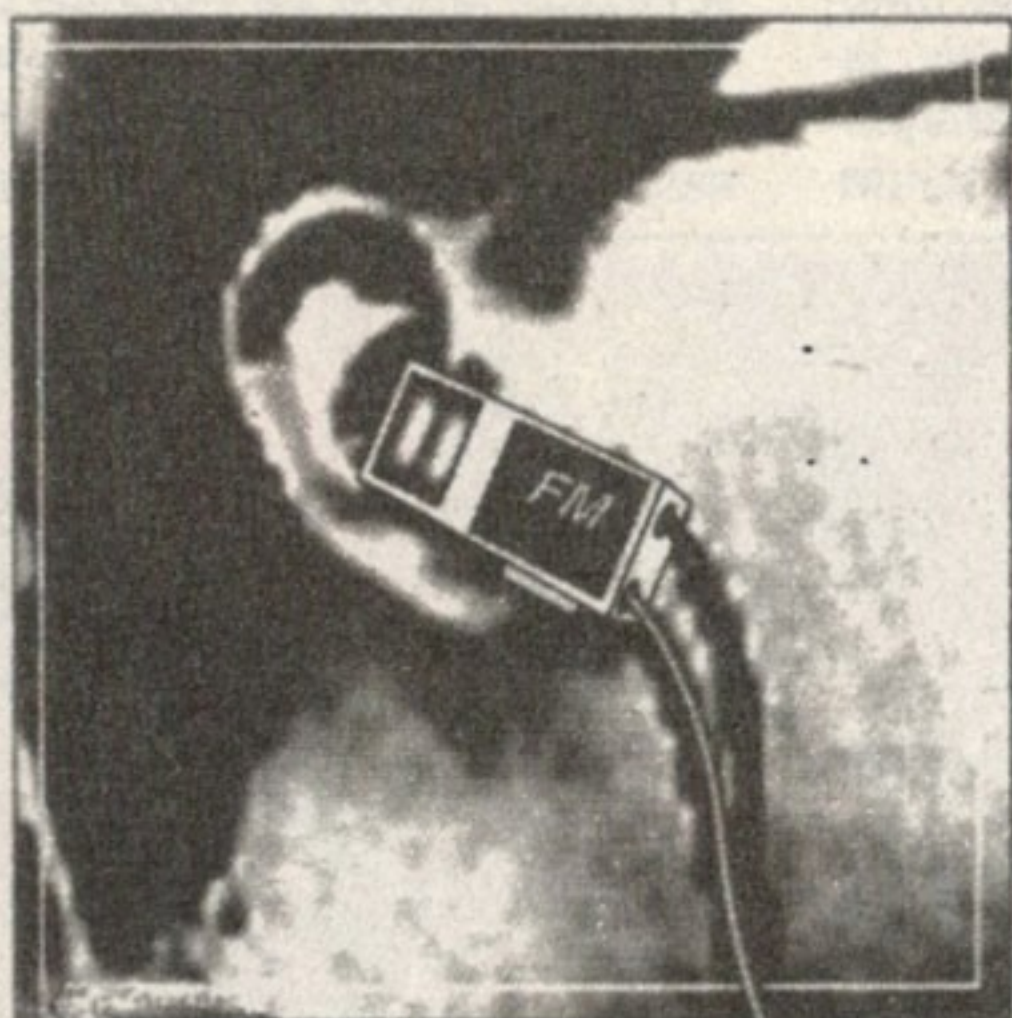
у кафићу, види на пример ову двојицу чудака.

Иначе, за магичне печурке зна се већ хиљадама година, појединци су од њих правили чај да би се „преселили“ у неки „паралелни свет“. С озбиром на то да слободно расту у природи многи до њих долазе бесплатно. За „бераче“ увек постоји опасност да их помешају са неком отровном врстом.

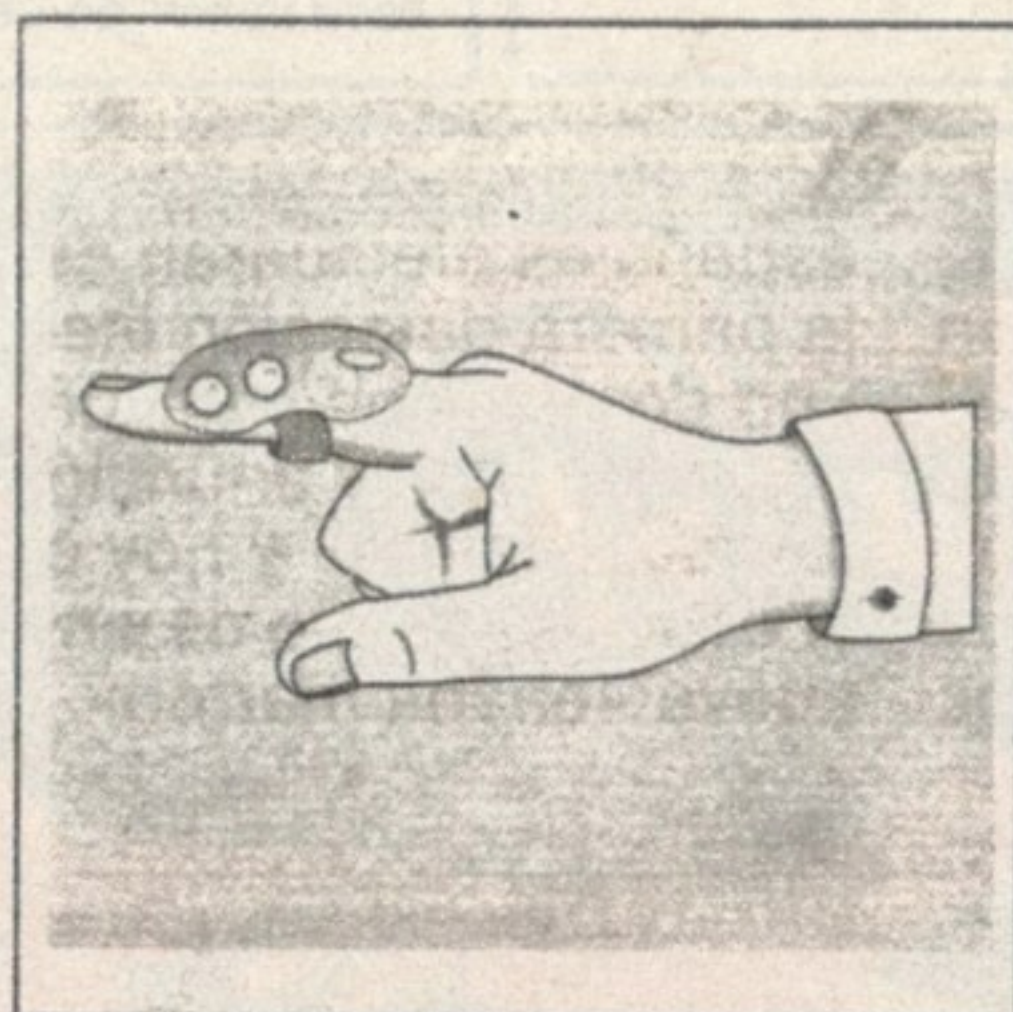
НАЈМАЊИ РАДИО НА СВЕТУ

Група инжењера фирме „Американ тек-
нолоџи корпорейшн“ начинила је нови мо-
дел радио-апарата за ултракратке таласе,
који се једноставно закачи за ресицу уха.
Иако сићушан, овај радио има изванред-
но добар звук и зато није чудо што је до
сада продато преко 350.000 примерака.

ЕЛЕКТРОНСКИ ПРСТЕН, ЗАМЕНА ЗА „МИША“

Електронски прстен фирме „Кантек
Спектрум“ новина је на тржишту и заме-
њује обичног „миша“ за компјутере. Када
се притисну два дугмета, „миш“ прстен
шаље инфрацрвене зраке према пријем-
нику који се налази на екрану. Довољно је
усмерити га ка одређеној „икони“ да би
се обавила жељена радња. Може да се
користи за „виндоуз“ и „MS-DOS“. Кошта
око 200 DEM.

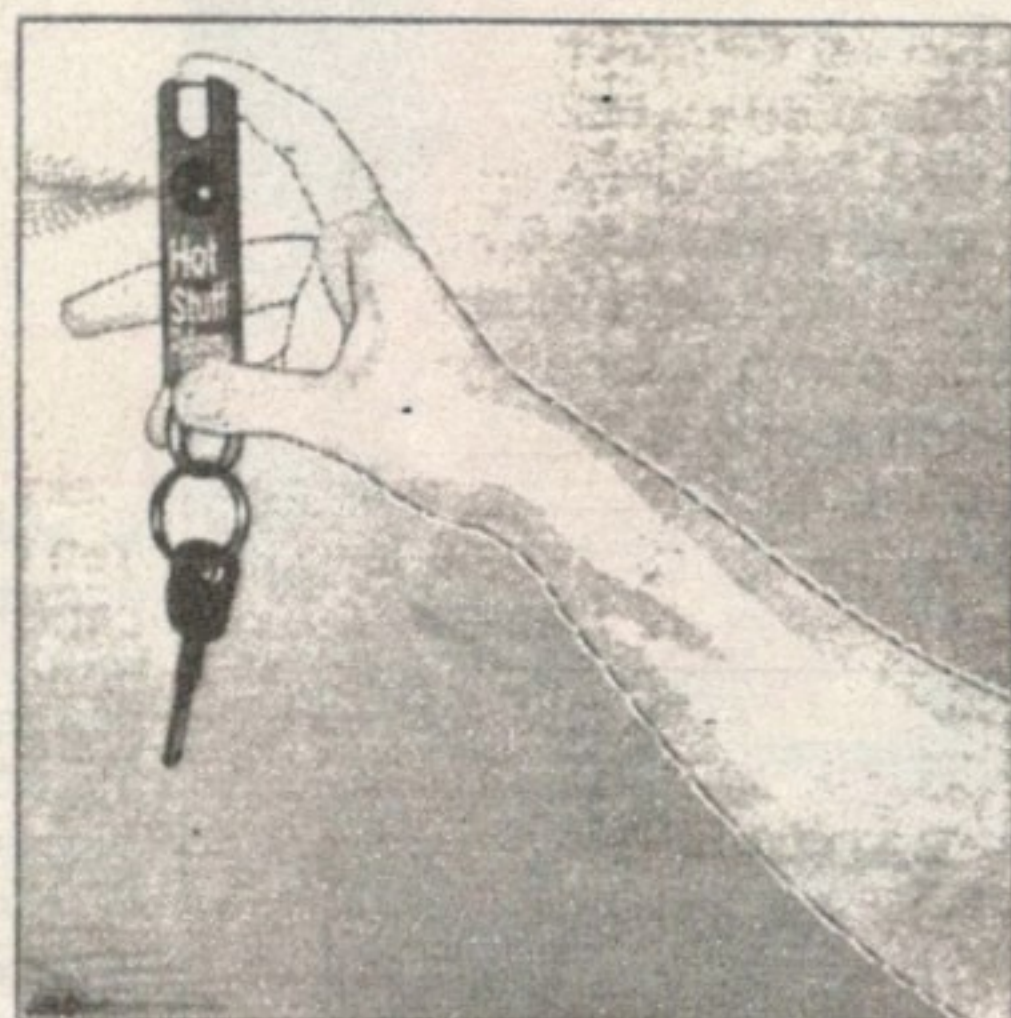
АУТОМОБИЛ, ГУТАЧ ЗАГАЂЕНОГ ВАЗДУХА

Чувене фабрике „Форд“ и „Енглхард“
произвеле су јединствен хладњак за ауто-
мобиле са уграђеним катализатором за
разлагање материја које загађују околи-
ну. Овај хладњак може да уништи 90 од-
сто приземног озона и угљен-моноксида
и претвори их у кисеоник. „Форд“ је про-
извео већ 30 возила „гутача“ загађеног
ваздуха.

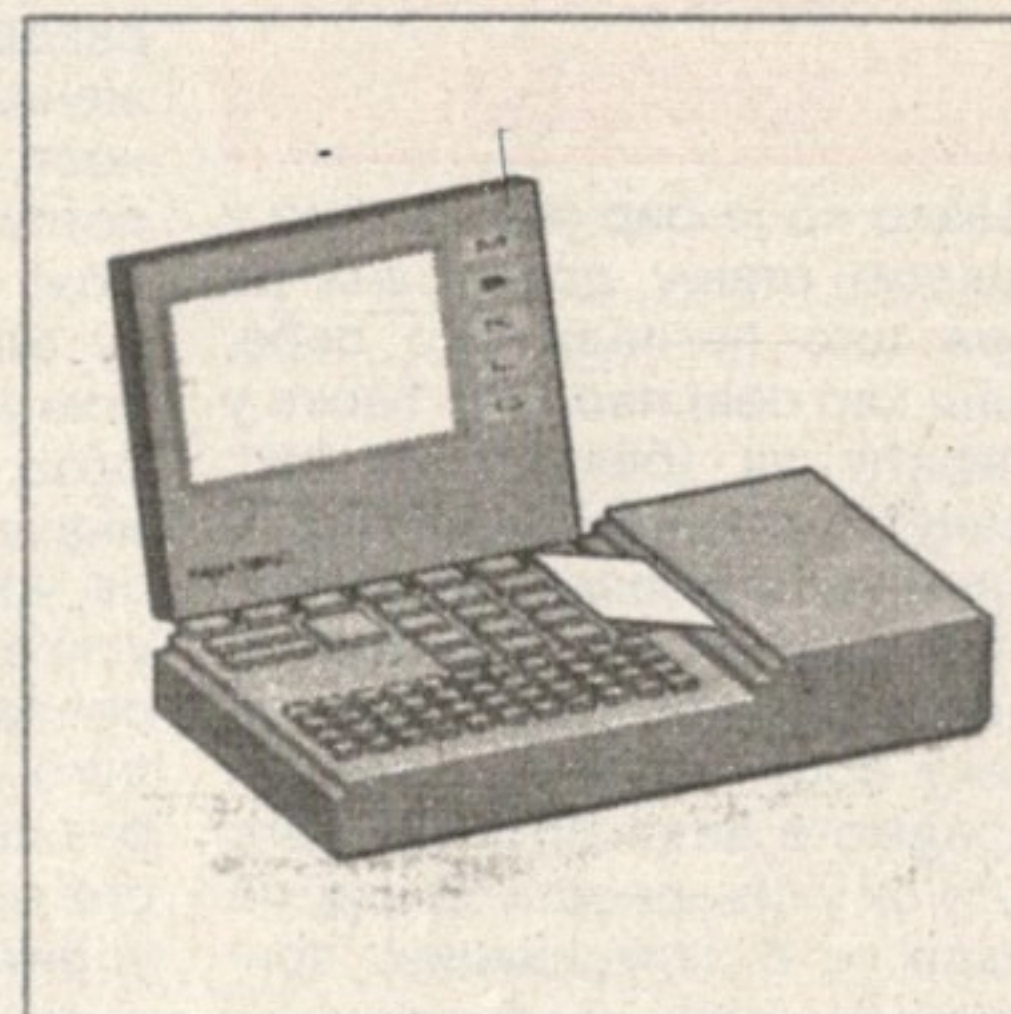
ПАПРИКА ПРОТИВ НАПАДАЧА

У радњама са ловачком опремом не-
мачка фирма „Бел Троникс“ продаје овај
привесак за самоодбрану помоћу кога
можете да се ослободите нападача и пу-
них десет минута држите га на пристојној
удаљености. Овај мини спреј назван „Че-
јен“ као „муницију“ користи љуту црвену
паприку бацајући је на даљину и до три
метра. Оставља и неизбрисиве мрље на
напаснику кога полиција, тако, може лак-
ше да нађе.

УЛТРАЗВУЧНИ РАСТЕРИВАЧ ЖИВОТИЊА

У ланцу америчких продавница „Сар-
пер Имиџ“ продају се апарати који из
баште терају псе, мачке и птице. Елек-
тронска направа уграђена у њих одаши-
ље звуке неподношљиве само за осетљи-
во ухо паса и мачака. Апарат који расте-
рује птице ради као електронско страши-
ло и испушта звуке разних животиња,
смртних непријатеља птица.

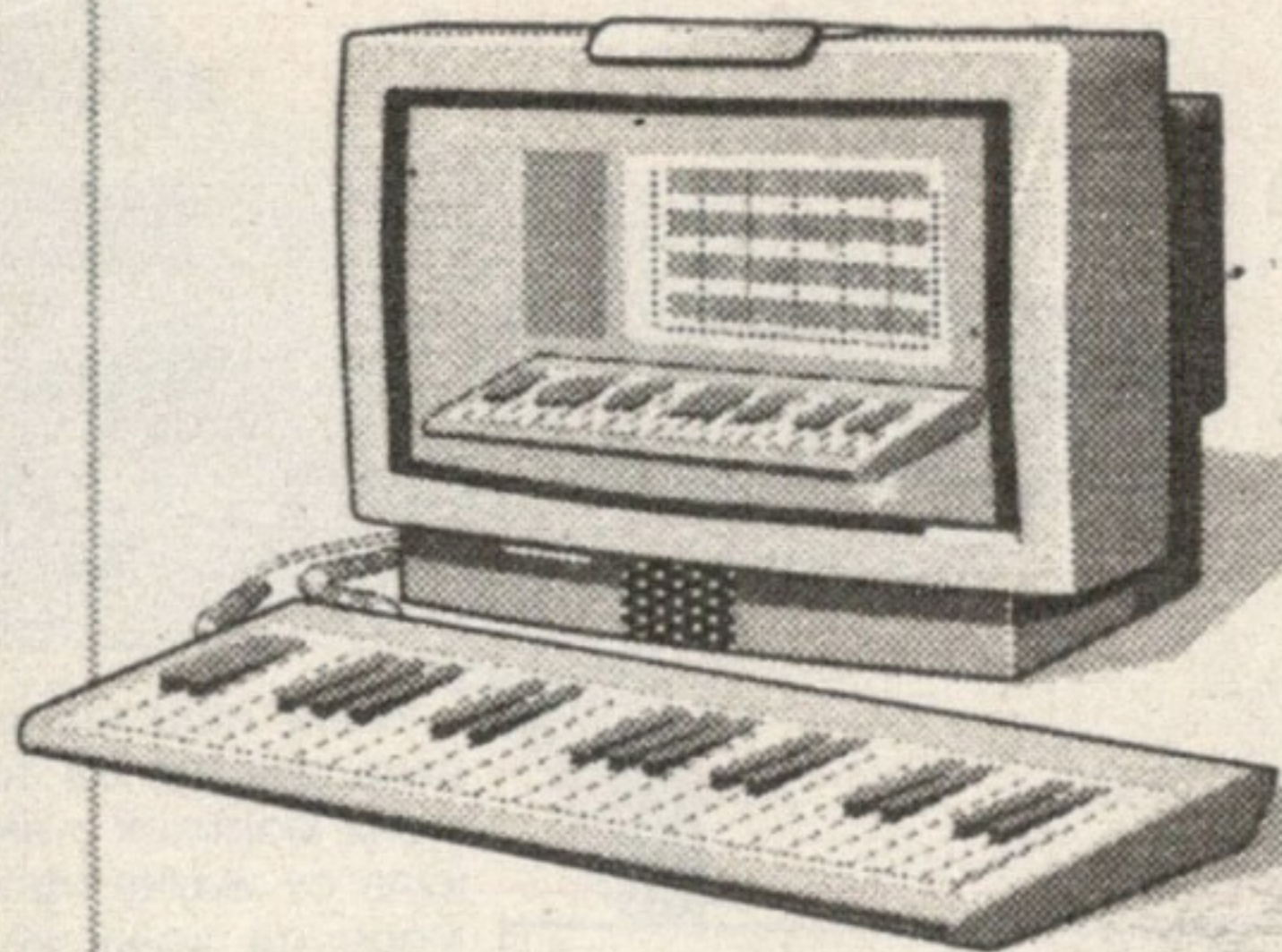

СКЕНЕР ЗА ВИЗИТКАРТЕ

Размена визиткарти уобичајена је међу
пословним људима на путовањима, али
оне се, по повратку кући, често изгубе.
Преносни скенер „неофиле“ фирме „Па-
насоник“, решава ову невољу за неколико
секунди. Треба само убацити визиткарту у
апарат који ће прочитати податке, упамти-
ти их и убацити у картотеку. У продавница-
ма широм САД скенер кошта око 60
DEM.

ПРОФЕСОР КОМПЈУТЕР

Кажу да ћете много лакше и брже научити да свирате клавир ако користите систем звану „Цамп мјузик пиано дискавери“ израђен у САД. Састоји се од клавијатуре и посебног компјутерског програма који у потпуности замењује учитеља музике. Да би овај „професор“ могао да вас подучава, потребно је да имате 25 мегабајта на хард диску рачунара. Кад нешто не одсвирате како треба, на екрану ће вам одмах показати где сте погрешили и даће вам правилан распоред нота.

ПРОТИВ ПОЖАРА

Шпанско предузеће „Протект Фајер“ произвело је готово савршен апарат за гашење пожара. „Ифекс 3000“ гаси ватру уписавањем топлоте тако што продире право у предмет који гори и одстрањује кисеоник. Из нарочите цеви избацује слану и слатку воду, али и све хемијске састојке за гашење пожара, биолошке пене и суви песак.

ПРЕПОЗНАВАЊЕ ШТАМПАНОГ ТЕКСТА

У Америци може да се купи уређај „ајриспен“, једна врста скенера у облику пера којим се „чита“ текст и аутоматски преноси на рачунар, како на РС тако и на Мекинтош. Ако корисник држи „ајриспен“ под одговарајућим углом, могућност да неко слово погрешно пренесе искључена је.

ЗАУЗЕТ ТЕЛЕФОН

Уместо да дигнете слушалицу да би ваша линија била заузета, можете да користите направу „Гота Го“ која подржава звук заузећа само ако се притисне одређено дугме. Лако се поставља на сваки телефонски апарат, а ради на обичне батерије. У САД цена му је око 200 DEM. Овај апарат омогућава власнику телефона да избегне нежељене телефонске позиве, али и да заваља провалнике јер ће, ако то проверавају телефоном, помислити да у кући има некога.

ТАЧНО ВРЕМЕ

Реч је о часовнику који личи на обичан, али захваљујући микропроцесору који је у њега уградила фирма „Касио“, он на бројчанику показује цео свет. Захваљујући томе, види се тачно време у 29 светских метропола. Осим тога, овај часовник има и посебан именик у чију меморију стаје 50 имена, њихови бројеви телефона и адресе.

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

САМО ЗА ПАРОВЕ СА ПЕДИГРЕОМ

Ако су ваша мачка или пас усамљени и жарко желе друштво супротног пола, не брините. У Фиренци постоји агенција „И то је љубав“ која помоћу банке података успева да нађе најбољег брачног партнера за вашег љубимца. Агенцији се плаћа по обављеном послу.

ГУЛИВЕР И ЛИЛИПУТАНАЦ

Џери Никел коначно је остварио давнашњи сан. Наиме, он већ 40 година машта о томе да направи кола која ће у потпуности, осим машине, бити од дрвета. И то не обичног, већ од махагонија. Иако су га инжењери и сви пријатељи и познаници уверавали да се у дрвеном аутомобилу, чак ако га и направи, никада неће провозати, Џери није одустајао. После више година рада Џерију је то коначно пошло за руком. О њему више нико не говори као о „лудом Амеру“, постао је национално чудо. Заиста, није уобичајено видети дрвени ауто, па још од махагонија, дугачак 6,6 метара који покрећу чак два V8 мотора запремине 8200 кубних центиметара.

Насупрот овом Гуливеру међу аутомобилима, јапанска фирма „Нипонденсо“ однедавно може да се похвали најмањим колима на свету. Овај лилипутанац, копија „тојоте“ АА из 1936. године, нешто је дужи од зрна пиринча. Мада сићушна, ова „тојота“ снабдевена је електромотором јачине три волта. С обзиром на величину аутомобила, није чудно што је мотор(чић) дугачак тек две трећине милиметра.

За шта може да се употреби овај лилипутанац? „Забавник“ је, ако се сећате, пишући о медицини будућности поменуо, између осталог, и мини роботе који ће се шуњати нашим артеријама. Е, „нипонденсо“ ауто служиће да „шлепује“ те роботиће кроз наше тело чистећи га од непотребних наслага масти.

Овај ауто – један знатно смањен на фотографији, други знатно увећан. Док ову мини-лепотицу њен власник Џери Никел већ увелико вози, мини „тојота“ још чека својих пет минута.

ПОЛИТИКИН

48

ЗАБАВНИК

Нова нада за оболеле од рака долази од најкрвожеднијих морских становника. Ајкуле су имуне на малигне туморе од којих не оболевају чак ни када се вештачки заразе. Научници мисле да ову врсту имунитета дугују посебној материји коју производе ћелије ајкула, како би зауставиле канцерогене процесе. Ово су први резултати недавног истраживања Океаног-

рафског центра из Москве, института у коме се проучава примена деривата морских становника у медицини и фармакологији из којих су већ добијени анестетици и пилуле против стреса. Биохемичар Виктор Гандел припрема студију о ајкулама која ће омогућити да се провери да ли се помињане материје могу издвојити из ћелија ајкуле и употребити за лекове против рака.

ЛАВОВИ СЕРОПОЗИТИВНИ

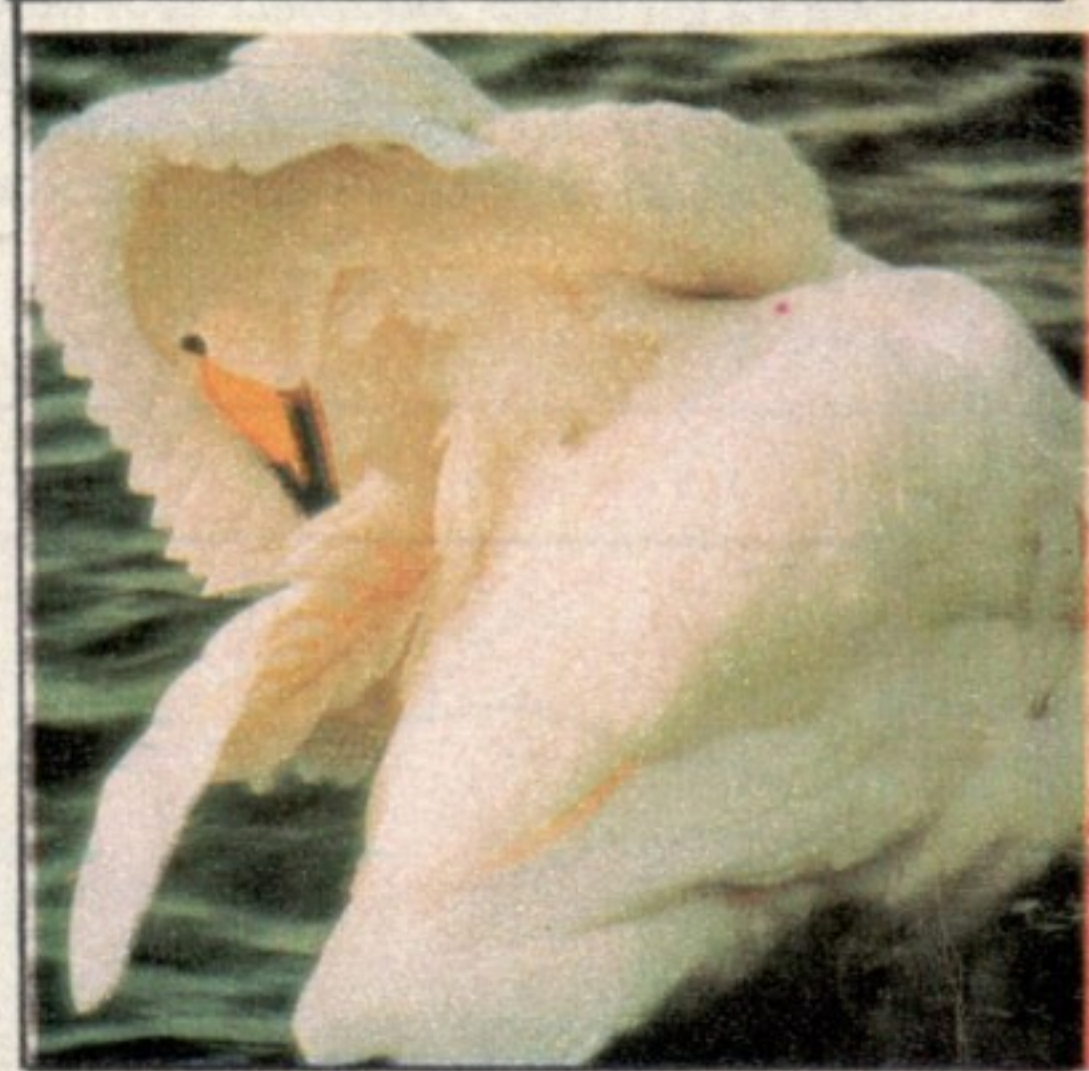

Податак да сеида не штеди ни животиње је познат. Ипак, велико изненађење изазвало је сазнање да је 99 одсто лавова из познатог јужноафричког националног парка Кругер серопозитивно. То је открио Дејвид Бишеп, директор Института за вирусологију и микробиологију из Оксфорда, испитујући узорке крви лавова. Вирус „фив“ код лавова истоветан је „Хиву“ и исти као онај изолован код мачака. Друге

мачке из парка Кругер, гепарди и леопарди, као и лавови из националног парка из Намибије били су негативни. Научници покушавају да реше ову тајну пошто се потврдило да и у зоолошким вртovima на западу постоје случајеви серопозитивних лавова. Заразом се смањује број леукоцита мада још није јасно да ли је развој болести тако спор да мачке и лавови умиру природном смрћу.

ЛАБУДОВИ УМИРУ БЕЗ ПЕСМЕ

Лабудови певају пре смрти. Овај стих енглеског романтичарског песника Колриџа, како пише лист „Индипендент“, не одговара стварности. Лабудови у Великој Британији сувише су угрожени да би то радили. Умиру у тишини, и у великом броју, од тровања. Кривац за то су велике количине олова које су донедавно користили риболовци као и оловна сачма којом су своје пушке пунили ловци. Углавном, реке и језера пуни су олова. Приликом храњења лабудова олово стиже у њихове органе за варење, организам га упија и оно, најзад, доспева у крв. Истраживачи зоолошког одељења Универзитета у Оксфорду почели су

са доста успешним лечењем. Тако се 49 одсто од 518 случајева тровања добро завршило. Но, многи излечени лабудови поново траже олово, као да их вуче нека неодољива потреба.

Н. Б.

Уређује
др Зоран Живковић

ОРЕХОВ – ШИШКО

„Под на трему
шкрипнуо је под
његовим ногама...”

Тек што је Сај стигао до тог места у књизи, изненада му се учинило да чује необичан звук с друге стране врата. Није то била шкрипа већ више као какав шушањ. Али, није га узнемирио сам звук већ нека подударност, једновременост живог звука и звука о коме је управо прочитао у књизи. Због те необичне подударности испустио је књигу из руку. Преврнувши се у ваздуху, књига је пала корицама навише и неке странице су се изгужвале. Сај се озловољио – није волео непажљиво поступање с књигама.

Ослушнуо је. Све је било тихо. Сај је читао књиге држећи обично у видном пољу трећину, чак и половину странице. Ево, сад је знао да ће у даљем тексту убица под прозором зауставити дисање и причекати неколико минута.

Пре само једног минута Сају би то било просто смешно. Није био сујеверан. Али сада... није му било до шале: он, Сајмон Бишоп, банкар, изненада је пре пет минута наишао на своје име на страницама случајно купљеног детективског романа. И на тог Сајмона Бишопа у књизи одвија се прави лов. А сад још и то чудно подударање са шкрипом од које ником не би било пријатно. И књига је озбиљно привукла Бишопа. Већ је грозничаво листао странице да би што пре сазнао како ће све то завршити. Његов поглед уловио је само једну реченицу и... Бишопу су задрхтале руке...

„Бодеж се зарио у груди
Сајмона Бишопа,
банкара...”

Уловљена реченица играла му је пред очима. Можда је ипак пука подударност? Буљећи у врата само што није пао с дивана. Ако је име у књизи само подударност и ако ће убити само његовог имењака, неког тамо измишљеног банкара Сајмона Бишопа то и није тешко проверити. Треба само причекати неколико минута.

Да, очигледно је то случајна подударност. На крају, његово име је доста често. Поред тога, у кримићима најчешће убијају банкаре, што је сасвим разумљиво. Замисао је толико банална да не би требало чак ни да изазове зловољу према аутору.

А ипак је Сај ослушкивао. Учинио му се да су се врата мало, сасвим малчице, милиметар или два, одшкринула. Тихо, потпуно нечујно... Не, не може бити! Ако је све то ипак случајност, ако се спремају да убију баш њега, Сајмона Бишопа, банкара из Кентакија... ипак је још рано, преостало је још извесно време... А да искочи кроз прозор? Да побегне?

Ипак, коме је потребно да убије њега? Зар има такве непријатеље? И не просто непријатеље, већ смртне непријатеље који не презају ни од тога да... Не, боље да не мисли о томе.

Чему да бежи? Каквог би смисла имало искакање кроз прозор? Ако за секунд допустити да то није подударност као у каквој фантастичној причи и да у књизи заиста описују баш њега, Сајмона, његов живот и смрт и да ће га стварно убити бодежом, каквог би онда смисла имало искакање кроз прозор? Јер, сад ће се врата

**ВАЖНО ЈЕ
ЗНАТИ КРАЈ**

Илустровао Добросав Боб Живковић

отворити и... Сају је кроз главу пролетела мисао: ако брзо, брзо прочита о даљим догађајима, онда ће знати шта ће се тачно догодити. Он чита неупоредиво брже од тока догађаја у стварном животу! А ако то буде знао, можда ће смислити шта да предузме, да их некако спречи.

Сајмон Бишоп стао је грозничаво да преврће по десе-

так страница одједном. И прочитао је последњу реченицу:

„Сајмон Бишоп, банкар, лежао је на дивану и грозничаво листао књигу тражећи крај случајно купљеног романа о Сајмону Бишопу, банкар, убијеном бодежом...”

Сајмон је одахнуо с олакшањем: колико је важно благовремено погледати крај романа!

К. В.

ПОЉА СМРТИ

Широм света посејано је 110 милиона мина од којих годишње страда око 20 хиљада људи, највише деце и цивила

Све се догодило док сам сакупљао дрва за ватру. Стао сам на два камена да бих дохватио једну грану. Изненада се зачула експлозија — присећа се десетогодишњи Авганистанец Лала Га. Око мене је настао мрак.

Оно на шта је Лала Га стао није, наравно, био камен. Била је то „црна удовица“, руска нагазна мина са ознаком ПМН-2. Експлозија ове мине тешко је повредила дечака. На запрежним колима пребачен је у главни град Кабул где је оперисан. Нога је ампутирана, али је и даље био у животној опасности. Имао је, ипак, срећу. Смештен је у један транспортни авион који га је пребацио у Аустрију где је још неколико пута оперисан. Лекари су успели да га спасу, сачували су му леву ногу и руке које су такође биле повређене.

Тужна је и прича из Камбоџе коју нерадо помиње шездесетпетогодишњи Ју Енг.

— Спавао сам у кући када ме пробудила експлозија. Чуо сам сина како дозива упомоћ

Мина не бира: најчешће страдају деца

— прича Ју Енг. — Истрчао сам на улицу и видео унука како лежи у крви. Једна нога била му је готово откинута. Подигао сам га у наручје и на тренутак изгубио равнотежу. Моја десна нога нагазила је нешто тврдо и чула се још једна експлозија.

Као и његов унук, и Ју Енг је изгубио једну ногу. Неколико година раније погинули су му унук и други син. Сви су били жртве мина.

Успавана опасност

Ово су само две приче од стотине хиљада трагичних судбина људи, пре свих деце и цивила, који су биле жртве мина. А њих је, процењује се, широм света посејано око 110 милиона, и то најразличитијих. Од 1975. године било је више од милион жртава ове успаване опасности. Сваког месеца око 800 мртвих и 450 рањених.

Стручњаци процењују да се

мине налазе у 64 државе, од Камбоџе преко Мозамбика до Босне.

— Мине не разликују војнике и цивиле, оне највероватније највише убијају децу. Оне убијају и када се мир потпише, када оружје заћути, описивао је бивши амерички министар одбране Ворен Кристофер трагичне последице ове смртоносне направе. Мина је, уосталом, на некој врсти вечне страже: остаје активна и 50 година после постављања.

Већ годинама постоји јак међународни покрет држава и организација које захтевају потпуну забрану производње и употребе такозваних антиперсоналних мина. Још 1980. године Светска организација усвојила је о томе Међународну конвенцију коју су потписале свега 42 државе.

На другој страни је истина да око стотину произвођача из 55 држава склопи годишње више од 10 милиона мина. Већ по овом податку лако је закључити колико је уносан посао са производњом мина чија се цена, иначе, креће од четири до 1000 марака.

Сизифов посао

Стручњаци процењују да се годишње у свету посеје око два милиона нових мина. Истовремено, уклони се између

100 и 200 хиљада. Уколико се овај посао настави таквом брзином, биће потребно скоро хиљаду година да се уклоне и униште све мине. Разлог за овако велику несразмерност између њиховог постављања и уклањања је, наравно, новац. Једна мина може да се постави за десетак марака, њено уклањање кошта између 500 и 1000 марака.

Осим тога, уклањање мина много је спорије и опасније посао. Нарочитим артиљеријским оружјем могуће је испалити 1700 мина у минути и тако, заправо, и настају права поља смрти која вребају.

Крајем септембра прошле године у Бечу је одржан Међународни скуп о забрани такозваног нехуманог оружја међу које су сврстане и мине. Том приликом није, међутим, остварен неки значајнији напредак. Једино је са сигурношћу утврђено да су „најбогатији“ минама Авганистан и Камбоџа са по десет милиона мина. У врху ове листе још су Хрватска и Босна са шест милиона и Мозамбик са два милиона.

За неки озбиљнији подухват недостаје новац. Уједињене нације одвојиле су у 1994. години 700 милиона долара за уклањање мина. Процене кажу да би цео посао коштао 570 милијарди долара. **Ж. Р.**

Ју Енг и његов унук, обојица жртве нагазне мине

Уклањање мина — опасан и скуп посао

VELIKA NAGRADNA IGRA

Još jednom Vital
nagrađuje verne potrošače
dečjeg margarina RASTIMO.
Da bi učestvovao u nagradnoj igri
treba samo da pošalješ
tri poklopca RASTIMO
na adresu:
VITAL, 21460 Vrbas

Igra traje tri kola a izvlačenja nagrada
su 15. maja, 1. i 15. juna.
Čeka te 555 nagrada.

SUPER PREMIJA

U svakom kolu možeš dobiti:

- jedno desetodnevno letovanje
u rukometnom kampu RASTIMO
- 4 paketa Vitalovih proizvoda
u tvojoj težini
- 10 sportskih torbi
- 20 lopti
- 50 majica RASTIMO
- 100 kačketa RASTIMO

Imena najsrećnijih dobitnika
objavljujemo u Politikinom Zabavniku
posle svakog izvlačenja.

PUT U DIZNILEND PARIZ

ZA DVE OSOBE

Vital

DOBITNICI 2. KOLA SU: Desetodnevno letovanje u kampu RASTIMO dobio je: Bojan D. Sutulović, Zmaj Jovina 5/20, 19250 Majdanpek. Vitalove proizvode u težini dobitnika dobili su: Kalenić Goran, T. Žižića 127A, 25223 Sivac; Vismeg Marija, Dj. Strugara 44, 25230 Kula; Mrdanov Danilo, P. Drapšina 29, 21480 Srbobran; Vasićin Marica, Titelska 20, 23000 Zrenjanin; **Sportske torbe dobili su:** Srdić Stevanija, I. L. Ribara 69/A, 21465 B. Dobro Polje; Bogdanović Slobodan, H. Pinkija 5, 21460 Vrbas; Dokić Snežana, Bertrand Rasela 33/1, 11185 Zemun-Polje; Branković Z. Katarina, Petnička 30, 14000 Valjevo; Dobić Ivan, Nehruova 121/2a, 11070 N. Beograd; Beljanski Zagorka, Balzakova 41 V/20, 21000 Novi Sad; Roganović Dragan, L. Kostića 56, 21460 Vrbas; Boroja Nevena, Toše Jovanović 14/17, 11030 Beograd; Janić Agata, Miće Radaković 12, 52260 Apatin; Latić Uglješa, Jovanke Dobrosavljev, 23000 Zrenjanin. Ostali dobitnici će nagrade dobiti na kućnu adresu.

ИСПУЊАЉКА

1. К А П Л А Р
2. К Р А С Т А
3. О К И Д А Ч
4. П Р О Д О Р
5. С Т О М А К
6. П Р И Н О С
7. П А Г О Д А

ГО, ДА, ДАЧ, ДОР, КАП, КИ, КРА, ЛАР, МАК, НОС, О, ПА, ПРИ, ПРО, СТА, СТО.

Од наведених слогова склопите тражене речи и упишите их у лик. Ако то добро урадите, у означеним пољима добићете име и презиме тенора са слике.

1. Војнички чин у неким војскама; 2. Сасушена рана; 3. Обарач на пушци; 4. Продирање; 5. Желудац; 6. Летина, урод; 7. Храм Хиндуса и Кинеза.

ТАЈАНСТВЕНИ ЦРТЕЖ

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРЕЛЈИВЕ

У смеру стрелице упишите име и презиме српског књижевника са слике, а укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа. Приликом решавања, потребно је учртати и црна поља којих има укупно 31.

ВОДОРАВНО: АМЕРИКАНАЦ У ПАРИЗУ, АНАЛИТИКА, АНАМИТИ, АН-ВАР, АРИ, АСК, АТИНА, БАД, БИЧ, ВАТИКАН, ГРАЛ, ЕД, ЕМЕРИК, ЖР, ЗУБИ, ИГ, ИСИСАВАТИ, ИТА, КН, ЛАСТРА, МАЛА КОЛА, ОБАН, ОВЕНС, ОМИШАНИН, ОПИП, ПЛАНЕТА, РА, СИРОТИЦЕ, СТ, СТРОВАЛИТИ СЕ, ТАРАС, ТРАГ, ЋОР, ЦА, ЦАКЕ, ЦИНЦАРИН, ШКРАБАТИ.

УСПРАВНО: АБОТ, АКИ, АМАЛГАМ, АМАРО, АН, АПСАНА, АРАНЖЕР, АРН, АРС, АТИК, АТОНИЦИ, БАС, БЕРИЋЕТ, БИТНОСТ, БОРГ, ВАГА, ДИ, ЗАЛАЗИ, ЗЕЛА, ИЛИРИСТИ, ИН, ИНАТНО, ИНКА, ИСУСОВАЦ, КВАР, КЕ, ЛАМПИЦЕ, ЛИКЕР, МИЦА, НАВИП, НАВРАЋАТИ СЕ, НАИЛ, НАКОТ, ОВУДА, ПРЕЦЕНИТИ, РАЛ, РАТИ, СК, СТАЗА, ТАКСА, УРА, ЧИ, ШАЛИТРА.

Н
А
В
Р
А
И
Н
ЛАЗАЛАЗАРЕВИЋ
АМЕРИКАНАЦУПАРИЗУ
МАЛАКОЛА
ПЛАНЕТА
ИГЖРЗ
ЦАКЕИ
ЕМЕРИК

ОСМОСМЕРКА

У овој осмосмерци треба пронаћи животиње из реда сисара. Коначно решење има пет слова (звер из породице мачака).

АЛПАКА, БРАВ, ВЕВЕРИЦА, ВИДРА, ГАЗЕЛА, ГОВЕДО, ГОРИЛА, ГРИЗЛИ, ДАБАР, ДИВКОЗА, ДИНГО, ЗЕБРА, ЗЕРДАВ, ЗЕЦ, ЈАГУАР, ЈАРАЦ, ЈЕЛЕН, КАМИЛА, КЛОКАН, КОАЛА, КОЗОРОГ, КОШУТА, КУГУАР, ЛАМА, ЛЕЊИВАЦ, ЛЕОПАРД, ЛИСИЦА, МАГАРАЦ, МАЈМУН, МАЧКА, МРАВОЈЕД, ОКАПИ, ОРИКС, ПАНТЕР, РАКУН, РОВКА, СЛОН, ТАПИР, ТЕКУНИЦА.

В Е В Е Р И Ц А Ц И Н У К Е Т Т И Н
А Р Е Т Н А П Ц К Е Л Г О В Е Д О К
Р Л З Е Б Р А А К А З З А Г И Л О Л
Б А С К И Р О У К Ц П Ц И В С З А Е
А М У П А Н Г В А О И Л О Р О Е А Њ
Л А А Г А У Е Р К С Ш К А Р Г Р Л И
И Т А К А М А Л И А О У О А Р Д И В
М М О Р Ч Ј А Л Е З А Г Т Б Р А Р А
А Л Е О П А Р Д А Ј Н У К А Р В О Ц
К О А Л А М М Р А В О Ј Е Д И Н Г О

ТИГАР

ПОЛИТИКИ

52

ЗАБАВНИК

УКРШТЕНИЦА

К А Л А У З
А Р А Ч А
С А Н Ч Е З
А Н Г И Н А

ВОДОРАВНО: 1. Кључ за све браве; 7. Име тенисерке са слике; 8. Презиме тенисерке са слике; 9. Болест грла.

УСПРАВНО: 1. Благајна; 2. Изотоп озона; 3. Редитељ, Фриц; 4. Певачица Адријана Дабетић; 5. Образован; 6. Име глумице Габор.

КОШАРКАШКА ДОПУЊАЉКА

ДА, ОНО ЈЕ ИГРА

ДЕЈАН БОДИРОГА

У свакој од укрштеница налази се по један посебно означен појам. Сва четири заједно треба да вас наведу на коначно решење – појам са слике (означен бројевима од 1 до 17).

СКАНДИ АССИ- ДАЦИЈА	ЗАПАД ГЛУМАЦ РАДМИ- ЛОВИЋ	↓ З	УМАЛО ЦРВЕН- КАСТ МЕТАЛ	МУЗИЧКИ АУТОМАТ (мн.)	КЛИЗА- ЧИЦА КАТАРИНА	ЛУКА У ИЗРАЕЛУ
★	→ З	А	Б	А	В	А
ОМАРОВА ШУМИЦА	О	М	А	А	Я	Я
ВРСТА ВРБЕ	Р	А	К	И	Т	А
РЕЧНИ РИБАР	А	Л	А	С	ЧИО, СПРЕМАН ЗА РАД	МУЗИЧКИ ЗНАК
БИВШИ БОКСЕР, КЕН	Н	О	Р	Т	О	Н

A black and white cartoon illustration of a duck character, likely a graduate, wearing a mortarboard cap and a gown. The duck is holding a diploma in its right hand and a book in its left. The illustration is enclosed in a rectangular border.

ЦРНО-ГОРСКО КОЛО	О	Р	О
ШАВ НА ЖЕНСКОЈ ЧАРАПИ	Н	А	Т
ДРУГА, ОСТАЛА	Н	Н	А

СКАНДИ АСОЦИ- ЈАЦИЈА	ИЗ ЗАЛЕТА	ТЕМА УМЕТНИЧ- КОГ ДЕЛА	ХИРУРГ
ТРКАЧ ЧИДИ	И	ВМО	
ВРСТА МИРИСНЕ БИЈЛКЕ			
10	3	О	П

СКАНДИ АСОЦИ- ЈАЦИЈА		СТО	ИСТОК ГРЧ. БОГ НЕСРЕТЕ УСТА (грч.)	А	Т	е				
ЧОБАНИН				П	А	С	Т	И	Р	16
КОПНО ОКУР- ЖЕНО МОРЕМ (МК.)				О	С	Т	Р	В	А	14
ПРИЛИВ				Т	О	К				7
							ТОНА		Т	
							НАТРИЈУМ			
НАЧИ- ЊЕНО ОД КАМЕНА				К	А	М	е	Ч	О	
			3							
ЗМАЈ, НЕМАН				А	Ј	А				
						ЗЕМЉИШ- НА МЕРА		А	Р	

Наведена речи помакните лево или десно тако да у три узастопна усправна ступца добијете три птице.

**ЖАЛОСТ
ВИДРА
ВРАБАЦ
ЗАРУКЕ
МЛАДЕН**

A cartoon illustration of a robot with a boxy body. On its chest is a large black square with the white Cyrillic letters 'ПО' (PO). The robot has a smiling face, thin arms and legs, and is running towards the right. It holds a circular net on a stick in its right hand. To its right, the letters 'НА' (NA) are shown in a stylized, bubbly font, appearing to be running away from the robot. The background is simple, with some grass at the bottom.

1. Име глумца Марвина;
2. Теслина постојбина;
3. Каљењем лити (челик);
4. Наша највећа новинска кућа.

KCE

Решенја се навазе на
страницама "Маве поште"

Друга, трећа и четврта слика разликују се од прве у по девет ситних детаља. Покушајте их пронаћи.

Спорт у рукама физичара

Никад досад спорт није био набијен таквом жестином као сада. Погледајте само рагбисте: колоси тешки 100 килограма претрче за једну секунду готово 10 метара! А кад се у таквом трку сударе две грдосије, енергија која се при том ослобађа довољна је да упали сијалицу од 10.000 вати! Прави рефлектор!

Нажалост, и прилика да се задобију гадне повреде. Разлог? И за ове цинове на терену, звезде које вреде баснословне суме долара, важе неумољиви закони физике.

По тим законима, да би се зауставило тело у покрету, потребно је поништити његову енергију, расипајући је. Примењено на рагби то изгледа овако: енергија играча који су се сударили претвара се једним делом у топлоту, другим у „копање“ терена, трећим у деформацију тела учесника у „саобраћајки“. Тако закони механике чврстих тела и очувања енергије на једноставан начин објашњавају зашто утакмице врхунских рагбиста постају све суровије. И зашто је број „деформација“ све већи.

Дакле, из Болцмановог закона сударања молекула гаса у затвореном суду, примењеног на фудбалски терен, произилази да је при пет пута већој густини учесталост директних судара играча чак 25 пута већа него некад!

У РАГБИЈУ – ПОГУБНА БРЗИНА. На Светском првенству јужноафрички рагбисти једва су успели да савладају горастасног Новозеланђанина Јонаха Лому тако што му нису дозвољавали да се овако затрчи.

ЈЕДНАЧИНА

Што су играчи тежи, бржи и виши, то су и судари међу њима јачи! Како да публика, ипак, и даље ужива у узбудљивим утакмицама, а да рагбисти, фудбалери или скијашци, по могућству, сачувају живе главе?

Међутим, то није једини разлог зашто је фудбал данас живљи и суровији. Спорт је постао уносан посао, публика за своје паре тражи само победе, пред играче се постављају све већи захтеви. Да би могли да одговоре на све ове захтеве, морају да издрже изванредно напорне припреме које ће од њих направити праве атлете, мишићаве, јаче, способније... Чудно, али ово побољшање физичке спремности повећало је и број повреда. Објашњење: врхунски спортисти постали су праве „формуле 1“, машине које иду до крајњих граница својих могућности. А онда је довољна најмања грешка у усаглашавању покрета или положаја тела, па да се уложена енергија окрене против њих самих.

ЕРДЕЛ ТЕРИЈЕР – краљ паса

Потиче из брдитог и шумовитог дела Енглеске, лепог ловачког краја. Област Бредфорд, у Јоркширу, у долини реке Ер, била је пуна свих врста лувих животиња. Храбри Јоркширци волели су да лове једну од најраспрострањенијих и најпрепреденијих водених становника и заклетог крадљивца рибе – видру. А за лов су им били потребни пси.

– Ловцима и чуварима ловишта у њиховој борби против видре, која је могла да се лови само између априла и септембра, помагао је отерхунд, изданак, како многи кажу, ловачког пса са југа, познатог под именом велшки хериер.

Отерхунди су били добри пси одани својим господарима, брзо су се кретали кроз воду и били одлични борци, али из неких разлога ловци су били незадовољни. Они су желели пса који би могао да им пружи више, који би имао темперамент теријера, храброг, окретног, оштрог слуха, живахног. Тако су отерхунди укрштани са неким данас већ изумрлим расама теријера и тако је добијен пас који се сматра претком свих ердела. Јоркширци су знали да имају нешто добро и о томе су мало говорили ван свог краја. Но, убрзо су почеле да се шире гласине о во-терсајд теријеру (или воркинг теријеру).

Тај пас је личио на данашњег ердела, али је био жалосног изгледа јер су узгаји-

Око
имена
овог
пса
беснео
је
прави
мали
рат.
Страсти
је
умирио
један
одгајивач

ЧИСТА

ЗА ЖЕСТОКЕ МОМКЕ

А могућност губитка контроле само је повећана због измењене грађе спортиста: виши су него икада, повећана им је мишићна маса захваљујући којој су бржи, али су и тежи. То доводи до много већег напрезања спортиста. Како при неконтролисаном покрету издржати оптерећење све гломазнијег тела или сачувати делове који се никако не могу избежати (зглобови, лигаменти...)? Заборави ли човек да

и он подлеже законима енергије и отпорности материјала, динамика чврстих тела осветлиће му се подсећајући га да је и он сложен и осетљив механизам који лако може да се сломи.

Шта би ту било савршено решење? Нема га!

Неки стручњаци сматрају да би се број повређених смањило ако би се изменила извесна правила. Тако један познати британски судија сматра да би требало ограничити најдуже време проведено на линији од 20 метара. Други мисле да треба повећати величину гола тако да играчи могу да шутирају са веће раздаљине, односно да би се тако избегла гужва на месту где се дешавају највећа изгинућа. Има и оних који предлажу да се смањи број играча, али све се, у ствари, своди на исто: обезбедити бољи распоред играча на терену да би се смањило број судара, прекршаја, повреда. Истовремено избећи претерану напетост на терену која често уме да се пренесе на трибине и доведе о правих би- така између навијача.

ФУДБАЛ: ОПАСНА ГУСТИНА. Кретање играча по терену слично је понашању молекула гаса у затвореном суду. Кад су фудбалери расути по целом терену, опасност од судара је мала. Али, кад су збијени на малом простору, најчешће у и испред шеснаестерца, све је већи број судара, а самим тим и повреда.

ТЕНИС: ЗАШТО ВЛАДАЈУ ВИСОКИ?

Снага ударца код тенисера не зависи толико од мишића колико од дужине руке.

Јесу ли ово пусти снови? Можда и нису. Први добар знак: Америчка фудбалска федерација (у питању је америчка верзија рагбија) остала је згрожена над подацима о повредама који су недавно сакупљени и објављени. Нема сезоне у којој неки играч не изгуби живот или остане непокретан. Каријера просечног професионалног фудбалера у САД траје само 2-3 године. Нешто заиста треба под хитно мењати, али то је велики изазов и за власнике клубова, и за управе, па и за саме играче. Ко ће се усудити да „смири“ игру кад публика, жедна све јачих узбуђења, тражи супротно: још бржу, још жешћу и суровију утакмицу.

Р. Милићевић

ЈОРКШИРСКА ДУША

вачи желели пса који ће неуморно радити, паметног, послушног, спремног да се бори, спретног у води и на сувом. То су и добили...

За врло кратко време створена је одлична раса, али њин назван теријер, сишао са брда, изазвао је велику галаму.

Позив из Бирмингема

Име воторсајд теријер било је у употреби све до 1879. године. Тада се одгајивачима учинило да је то име сасвим обично, тако да је право тек требало да се нађе, што није ишло баш лако. Један од предлога био је да се да име бингли теријер, по истоименом граду, али предлог није прошао због одгајивача из других јоркширских градова који су били љубоморни на предност дату граду Бинглију. Мали рат је беснео све док Х. Дозел један од узгајивача ердела, није предложио име ердел, пошто је место рођења пса била долина реке Ер, које треба да задовољи свакога. И задовољило је.

Исте године кад је име ердел теријер било прихваћено и раса званично призната, уследио је позив из Бирмингема, најважнијег града у коме су се одржавале изложбе паса. Од тада до данас ердел

теријер је присутан на свакој изложби у свету.

У свакодневном понашању ердел је миран пас. Он у људима не види непријатеље јер прави ердел не познаје неповерење и страх. Веома лако се обучава и, без обзира на то што је званично регистрован као теријер, сматра се врхунским службеним псом. Увек је спреман да штити газду и његову породицу испољавајући при том невидљиву оштрину. Уз то, он је веома уредан пас захваљујући природном осећају за чистоћу. Ердел се не лиња, али његова длака захтева посебну негу најмање свака три месеца. Воли воду и одличан је пливач и управо тада најбоље може да се виде његова издржљивост и складност грађе. У стању је да се баци у набујалу реку за својим пленом. Осим што је изузетан службени пас, ердел је и цењен ловац, углавном за високу дивљач.

IQ за похвалу

Због својих изванредних физичких особина и нарави, ердел теријер увелико се користи као водич слепих. Веома је омиљен, па није чудо што су у Америци дуго времена посебно симпатичне људе називали ерделима. А његова нарав заиста је јединствена. На првом месту његово аристократско држање и психичка стабилност. Он има своје Ја. Никада неће, попут других теријера срљати у борбу, а све што ради – ради одмерено и сигурно. Енглези имају стару изреку која каже да је теријер краљ паса, а ердел теријер краљ теријера.

Његова храброст и темперамент су задивљујући. Брзина којом учи и расуђује сврстава га у групу најинтелигентнијих раса паса, а захваљујући огромној трпељивости и способности да се прилагоди временским условима и сваком друштву, може да се држи у граду, селу, на планини. Оштра, тврда длака са густом доњом длаком омогућава му да поднесе и најсуровије зиме. У ствари, то је пас са чијим особинама може да се мери ретко која раса. Још нешто: ова раса свој карактер учвршћује тек након годину и по старости. Његов животни век је прилично дуг и не треба да вас чуди ако ваш пас доживи и 18 година, ердел теријер сигурно заузима једно од највиших места на листи популарности свих паса и права је штета што код нас није мало више заступљен.

Раде Дакић – Кића
кинолошки судија

Уређује: Вито Недељковић

илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Маратонац Драгутин

Морам да се похвалим „Забавнику“ да сам учествовао на Београдском маратону и да сам за своје године (10) доста претрчао. Идуће године сигурно ћу више јер ћу вежбати. Молим вас да напишете ко је био први београдски маратонац и на ком такмичењу је учествовао?

НЕБОЈША МИЛИЧИЋ
Београд

Први Београђанин маратонац био је Драгутин Томашевић. Истина, није рођен у Београду, већ у Петровцу на Млави, али је у Београд дотрчао у петнаестој години и у њему остао. Кажемо дотрчао јер је тако заостао и било. Још као дечак, далеко развијенији од својих вршњака, знао је често да се утркује са поштанском кочицом од Петровца до Пожаревца. У петнаестој години решио је да у једном даху дотрчи и до Београда и тако је и било. Београд му се допао и у њему је остао да учи занат. Било је то 1905. године, а већ 1912. био је, као и многи српски младићи, војни обвезник, редов. За његову велику љубав, трчање, знали су многи војници, па је глас допро и до његовог капетана који га је замолио да вежба у спортском друштву „Душан Силни“. Тако је Драгу-

тин, поред тога што је био најиздржљивији у трчању, постао и најбржи Београђанин, па је одређен да као маратонац заступа Србију на Олимпијским играма у Стокхолму.

Првог јула 1912. године Драгутин Томашевић учествовао је у маратонској трци заједно са 62 такмичара и до краја трке држао се међу првима. Неколико километара испред циља догодио му се пех – ишчашио је зглоб, па је у циљ ушао као 37. такмичар. Сутрадан су све шведске новине писале о пеху српског маратонца који би, да тога није било, сигурно освојио једну од медаља.

Наредник Драгутин Томашевић погинуо је 1915. године код Пожаревца где је његова јединица бранила положаје од надирања Аустријанаца.

Зашто баш мени?

Имам 13 година и у друштву сам веома омиљена, а знам и да се допадам дечацима. Али, однедавно сам почела да избегавам друштво због нагле појаве бубуљице по лицу. Покушавам да их уклоним, но мама стално иде за мном и досађује ми да их ни случајно не истискујем. Очајна сам, зашто баш мени да се појаве?

БУБА-Б
Лозница

Ово што се догађа с твојим лицем невоља је многих твојих вршњака. То је време наглог раста, време пубертета, кад у организму долази до праве експлозије хормона. Последице се испољавају и на овај начин – појавом непријатних бубуљица. Тачно је да почињу да се јављају баш у твојим годинама и знају

да потрају све до 18 године. За појаву младачких бубуљица чест предуслов је и масна кожа, а знаци су црне тачкице које су у ствари запушени изводни канали лојних жлезда...

Твоја мајка је сасвим у праву кад те саветује да бубуљице ни случајно не дираш јер тако врло често долази до упала лица које могу да оставе трајне ожиљке. Надамо се да си се обратила лекару, специјалисти дерматологу који ће стручним лечењем убрзати нестанак непријатних бубуљица. Зависно од врсте твоје коже сигурно ће ти препоручити одређени лосион и емулзију са антисептичним и антибиотским састојцима. Могуће је да ће предложити и неке измене у твојој исхрани, да смањеш количину слаткиша или масне хране.

ПОЛИТИКИН

56

ЗАБАВНИК

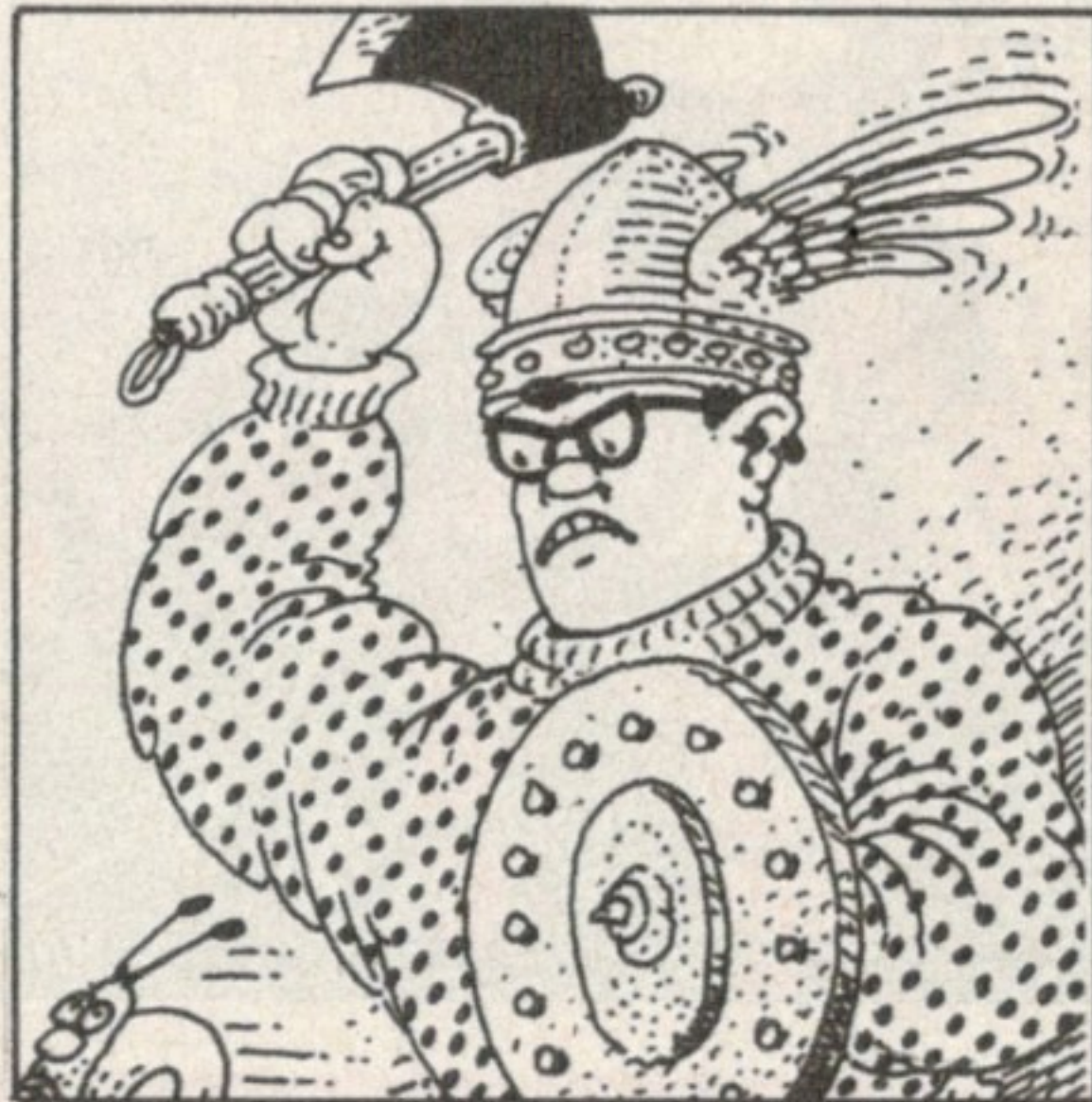
Ни руско ни јеврејско

Да ли је моје име Игор руског порекла или, као што мој тата каже, јеврејског јер га у Русији најчешће имају руски Јевреји.

ИГОР ИВАНЧЕВИЋ
Смедерево

Име Игор је германског порекла и састављено је од речи Инг и вар. Инг је име германског бога, а вар означава ратника. Тако би име Ингвар, у преводу, требало да значи „ратник германског бога Инга“. Заступљено је и код свих скандинавских народа, па није чудо што је „ушло“ и у пределе Русије, али су га Руси прилагодили свом језику изговарајући га као Игор.

Као што може да се закључи, име Игор није ни руског, а још мање јеврејског порекла. То што су га имали, и имају га многи руски Јевреји само је ствар допадања и случајности.

Викинзи без рогова

Зашто су викинзи на својим шлемовима носили рогове, односно шлемове украшавали роговима? Такав шлем има и Хогар Страшни.

НЕНАД ДАЦИЋ
Приштина

Шлемови Германа, Нормана, Викинга и других народа са севера никада нису били украшени роговима. Ова, тако рећи историјска, заблуда уочљива је на

многим цртежима, а у стриповима је по-
стала уобичајена, па је тешко разувери-
ти многе у супротно. Шлем ових север-
них освајача био је сасвим обичан; шти-
тио је главу, док су се додаци који су
чували нос, браду, образе, појавили кас-
није. Овим храбрим ратницима рогове
су крајем 19. века „дали“ немачки сту-
денти на маскенбаљима да би их учини-
ли романтичнијим. Ово су многи цртачи,
посебно Викинга, прихватили као исто-
ријски тачно и то се, као што знамо, и
до данас провлачи.

Нормански и германски шлемови би-
ли су украшени перјем, па су ове капе
називане „крилате“. „Крилати шлемови“
наслеђени су од римских легионара у
Британији на заласку Западног римског
царства.

Најдужа улица на свету

Да ли су Јелисејска поља у Паризу
најдужа улица на свету?

БРАЦА
Темерин

Многе ће зачудити, али најдужа улица
на свету је Бродвеј, у Њујорку, пошто
многи Бродвеј замишљају само као део
Њујорка где се налазе позната позо-
ришта. Бродвеј значи „широки пут“, али
боље би било да се зове дугачки јер
његова дужина заиста је задивљујућа.
Улица Бродвеј дугачка је 224 километра
и из Њујорка води све до канадске гра-
нице, уз напомену да се, кад „напусти“
Њујорк, зове „Пут број 9“.

РЕШЕЊА ГЛАВОЛОМКИ И ЛОГИЧКИХ ЗАДАТАКА

1. Казаљке ће се поклопити у 1 сат, 5 мину-
та и 27 и 3/11 секунди! Како се велика
казаљка креће 12 пута брже од мале, оне
ће се сваких 12 сати поклопити 11 пута. Из
овога следи закључак да се оне поклапају
сваких 65 минута и 27 и 3/11 секунди.

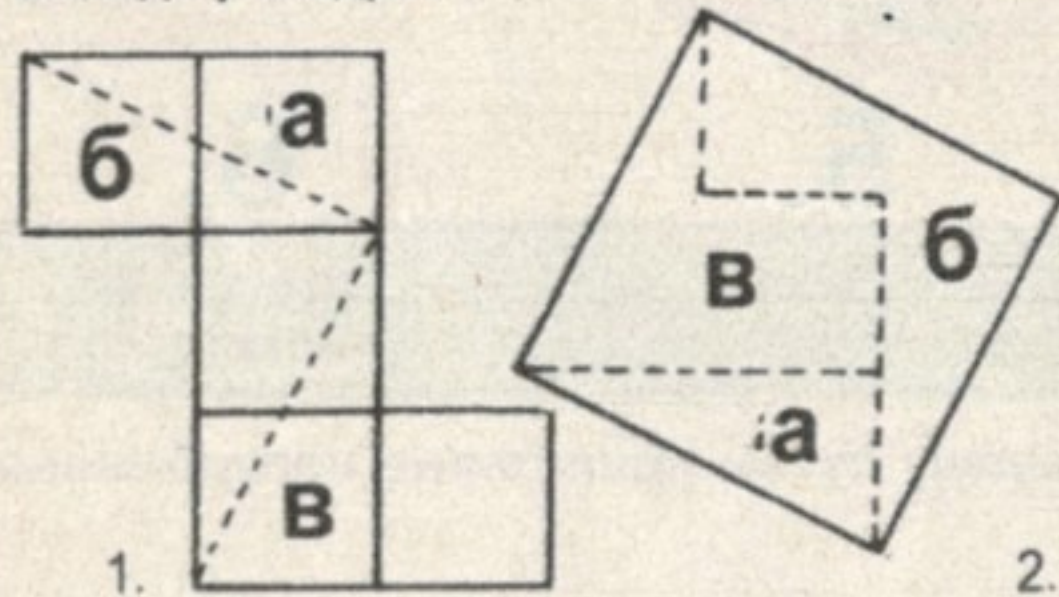
2. Логичким расуђивањем долазимо до
закључка да је после продужења опасача
од једног метра простор између Земље и
опасача веома мали. Нека је R полупречник
Земље. Обим Земље и опасача је у почетку
истовестан $2\pi R$. Означимо са d величину
завора између Земљине површине и
опасача после продужења за 1 метар.

$$2\pi R + 1 = 2\pi (R + d)$$

$$d = 1/2\pi = 0,16 \text{ м}$$

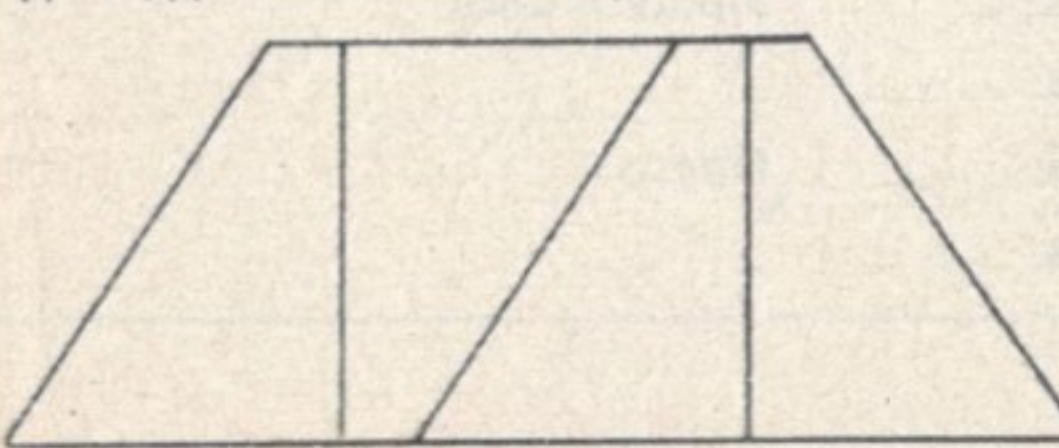
Дакле, испод опасача може да се провуче
чак и повећа мачка.

3. Цртеж број 1 показује куда треба засећи
слово „Z“ а цртеж број 2 како пресложити
комаде у квадрат.

4. Објашњење је у возном реду. Воз за
спортски центар Б иде увек 1 минут иза
воза за центар А. Интервал између долас-
ка два воза је 10 минута, а време студен-
товог уласка у станицу метроа је случајан
процес, те ће он на воз за центар Б стићи
једино у једноминутном интервалу после
одласка воза А. С друге стране, до доласка
воза за центар А студент има деветоминут-
ни интервал.

5. Ако сте поделили кофер као на цртежу
доле, добили сте тачно решење!

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА:

Сканди асоцијација: Политикин забав-
ник – маказе, митоман, комода, именар,
мин, ке, Аст, ута, сир – з, забава, омарик,
ракита, алас, Нортон, оро, нат, ина – уво,
тих, о, Р, приход, Ладога, ИС, Гал, Татари,
иперит – Имо, изоп, Ате, пастир, острва,
уток, т, камено, ала, ар; Помицаљка:
ждрал, араара, лабуд; Ребус: половина
("ПО" лови "НА"); Слововна пирамида:
Ли, Лика, калити, Словитика; 2 x ребус:
пресек (пре "СЕ", "К"), кодекс (код "Е",
"КС"); Испуњаљка: Пласидо Доминго (ка-
плар, краста, окидач, продор, стомак,
принос, пагода); Укрштеница за стрпље-
ве: Бад, бич, шкрабати, Омишанин, Вати-
кан, ра, АСК, аналитика, грал, Анвар, кн,
ст, опип, ари, с, Обан, н, стровалити се, о,
Лаза Лазаревић, ластра, "Американац у
Паризу", Ита, Мала кола, ед, Тарас, ђор,
планета, Анамити, Овенс, иг, жр, зуби,
исисавати, цаке, сиротице, траг, ца, Еме-
рик, Атина, Цинцарин; Осмосмерка: ти-
гар; Укрштеница: калауз, Аранча, Сан-
чез, ангина; Кошаркашка допуњаљка:
Дејан Бодирога.

Енигматске стране припрема:
ЕД "Ђорђе Натошевић", Сомбор
Уређује Славко Бован
Аутори: Димовић, А. М. Јанковић, Ми-
лин, Ј. Недић и Бован

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину.

YU ISSN 0032-339X

Први број »Политикин Забавник«
изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Директор »ПОЛИТИКЕ«
Хаџи Драган Антић

Издаје НП ПОЛИТИКА Д.О.О.
11000 Београд, Македонска 29

Штампа графичко предузеће
»Штампарија Политика«

В. д. председника комитије »ПОЛИТИКА«
Томица Раичевић

Уредник стрипа Мирјана Маринковић
Ликовно графички уредник Соња Јашовић
Редакција Олга Вукадиновић, Бојана До-
жић, Мина Илић, Мирјана Крстуловић,
Иван Лонгчар, Петар Милатовић, Вера
Милићевић, Весна Минић, Вито Недељ-
ковић, Биљана Орловић, Љубомир Па-
триновић, Весна Софреновић, Војислав
Стаменовић, Недељка Сташић, Миленко
Толоровић и Бранислава Црномарковић
Техничка редакција
Душан Глушац, Радоје Савић,
Зоран Петковић
Секретаријат Зорица Филиповић
Дописници »ПОЛИТИКЕ« из иностранства:
Петар Поповић (Москва), Дарко Рибни-
кар (Њујорк), Мирослав Стојановић
(Бон), Душан Симић (Лондон), Бошко
Јакшић (Рим), Верица Рупар (Будим-
пешта), Момчило Пантелић (Пекинг),
Боривој Ердељан (Атина)

Редакција »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«
Македонска 29, 11001 Београд, П.фак 124.
Телефони: секретаријат 3224-471,
редакција 3224-483, техничка редакција
3226-620, централа 3224-191 и 3225-761,
претплата: 3228-776.
Маркетинг агенција: Македонска 31/1,
телефон 3220-645.

Рукописи, фототипови и цртежи се не
враћају.

На основу мишљења Републичког секретари-
јата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од
22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Претплата за нашу земљу
1 месец 31,20 дина. 3 месеца 93,60 дина.
6 месеци 187,20 дина.

Претплата на жиро рачун број:
40801-603-3-42104, уз обавезну назнаку:
Н.П. »ПОЛИТИКА« — ПРЕТПЛАТА НА
ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО
Полугодишња – вазом: 90 DEM или противвред-
ност осталих валута. Полугодишња – авионом:
I група-Европа: 150 DEM. II група-Блиски исток:
150 DEM. III група-Африка, Азија: 158 DEM.
IV група-Америка, Канада: 165 DEM. V група-
Далеки исток: 165 DEM. VI група-Јужна Америка:
175 DEM. VII група-Аустралија: 178 DEM. или
противвредност осталих валута
• Претплата се врши преко DEUTSCHE BANK AG
FRANKFURT/M (BLZ 500 700 10) на рачун КОМЕР-
ЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД, Београд, број: 9359662, у
противвредности USD или DEM у корист Н.П.
»ПОЛИТИКА« – Београд, левизни рачун број:
70400-6925286 који се води код Комерцијалне
банке АД - Београд. Код уплате обавезно навести -
»Сврха плаћања» ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ »ПО-
ЛИТИКИН ЗАБАВНИК«. Копију уплате обавезно
послати на факс: ++381 11 3228 776 или на адресу:
Н.П. »ПОЛИТИКА« 11000 БЕОГРАД
29. НОВЕМБРА 24, ЈУГОСЛАВИЈА
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у
Франкфурту/М, а копију уплате на факс:
++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

НАЈЛЕПШЕ БАЈКЕ И БАСНЕ СВЕТА

BOOKLAND

ДЕЦИ С ПОШТОВАЊЕМ

ПОКЛОН
ЗА ВАШЕ НАЈМЛАЂЕ

**ЧАРОБНИ
КОВЧЕЖИЋ**

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Браћа Грим
1-6	Андерсен
1-6	Афанасјев
1-6	Шарл Перо
1-6	Езоп
1-6	Лафонтен
1-6

„Чаробни ковчежић” кошта 90,00 динара, а за читаоце „Политикиног Забавника” који купују путем приложене наруџбенице, или директно од издавача преко телефона 686-185, цена је 75,00 динара.

ЧАРОБНИ КОВЧЕЖИЋ садржи 25 најлепших бајки света и 70 најлепших басни које су икад испричане. Написане јасно и лепо, ове чудесне приче прихватљиве су деци свих узраста, па и онима који по годинама старости више нису деца.

Свака страна ових 36 књига богато је илустрована у пуном колуру. Нежне и племените боје допуњене су и финим сунђером постављеним корицама књига, што их чини меканим – као дечије руке.

Све књиге, штампане ћирилицом, налазе се у нарочитом поклон-коферчићу, с дршком и кључем. **ЧАРОБНИ КОВЧЕЖИЋ** је најлепши поклон и најдража успомена. Трајна лектира из детињства, замена за тридесет и шест паметних бака и за триста шездесет успављивања.

Свако ко има пиџаму, треба да има **ЧАРОБНИ КОВЧЕЖИЋ**. То се не раздваја.

С ЧАРОБНИМ КОВЧЕЖИЋЕМ ДЕЦА САЊАЈУ ЛЕПО!

НАРУЏБЕНИЦА („ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК”)

Овим неопозиво наручујем један или више „Чаробних ковчежића” по цени од 75,00 динара, по примерку

1. Браћа Грим	1-6 ком.	Име и презиме
2. Андерсен	1-6 ком.	
3. Афанасјев	1-6 ком.	Улица и број
4. Шарл Перо	1-6 ком.	
5. Езоп	1-6 ком.	Место
6. Лафонтен	1-6 ком.	

- Заокруживањем броја наручујете један од „Чаробних ковчежића”
- Наружбенице слати на адресу: Издавачко предузеће за децу „BOOKLAND”, ТЕРАЗИЈЕ 14, СПРАТ 6.
- Испорука одмах. Плаћање поузећем – поштару.

Ниједан пут посут цвећем не води слави.
Жан де Лафонтен
француски књижевник
(1621–1695)

Пад нам не мора однети славу коју нам је донео успон.

Педро Калдерон де ла Барка
шпански драмски писац
(1600–1681)

Не верујте речима ни својим ни туђим;
верујте само делима и својим и туђим.

Лав Николајевич Толстој
руски књижевник
(1828–1910)

Слобода се не може спустити до људи,
људи се морају уздићи до ње; то је бла-
гослов који прво треба заслужити а онда
у њему уживати.

Падраик Колем
ирски књижевник
(1881–1972)

Судбина меша карте, а ми играмо.

Артур Шопенхауер
немачки филозоф
(1788–1860)

Помислите да је на оној ватри коју је Про-
метеј украо боговима спаљен Ђордано
Бруно!

Станислав Јержи Лец
пољски песник и сатиричар
(1909–1966)

Давно је речено да је најбоље да се чо-
век, кад већ једном оде однекуд, никад
више ту и не враћа јер никада неће наћи
оно што је оставио.

Стеван Сремац
српски књижевник
(1855–1906)

Славан човек је неко ко целог живота
много ради да би постао познат, а затим
носи тамне наочаре да га не би препозна-
ли.

Херви Ален
амерички књижевник
(1889–1949)

Историја чини људе мудрима; поезија ду-
ховитима; математика оштроумнима; фи-
лозофија природе дубокима; етика оз-
биљнима; логика и реторика вичнима пре-
пирци.

Франсис Бекон
енглески филозоф и државник
(1561–1626)

Свака љубав пролази, а неслагање остаје
заувек.

Фјодор Михаилович Достојевски
руски књижевник
(1821–1881)

Мржња слабића није тако опасна као њи-
хово пријатељство.

Лик де Клапје Вовенарг
француски књижевник
(1715–1747)

Ја не тражим, ја налазим.

Пабло Пикасо
шпански сликар
(1881–1973)

У револуцијама постоје две врсте људи:
они који их дижу и они који се њима ко-
ристе.

Наполеон I Бонапарта
француски војсковођа и цар
(1769–1821)

Бог није могао да буде на сваком месту
па је зато створио мајке.

Јеврејска пословица

Слабићи, ако су постављени високо, лако
постају злотвори.

Дмитриј Иванович Писарев
руски критичар и публициста
(1840–1868)

